የቡርቃ ዝምታ

(ታሪካዊ ልብ-ወለድ ድርሰት)

ተስፋዬ ገብረአብ

አዲስ አበባ
1992

© ተስፋዬ ገብረአብ ,1992

ምስጋና

«የቡርቃ ዝምታ» በተሳካ ሁኔታ ይጠናቀቅ ዘንድ የሀሳብና የሞራል ድጋፍ ላደረጉልኝ ወዳጆቼ፣

. ለኃይለመለኩት መዋዕል

. ለመኩሪያ መካሻ

. ለመኮንን ሙሉጌታ

የከበረ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

መታሰቢያነቱ

ለእናቴ ለመብራት ወልደማርያም

ቅድመ - ታሪክ

ጨርሶ ማመን አቃተኝ:: ግን ጆሮዬ ይሰማል! አይኔ ያያል! የኢትዮጵያ ቴሌቪዥንን ያበደ መሰለኝ:: ሀየሎም መገደሉን መስማቴ ግን ህልም ወይም ቅዠት አልነበረም::

ከአንድ ወዳጄ ጋር እዚሁ አዲስ አበባ ዮርዳኖስ ሆቴል ተቀምጠን ቢራ ይዘን ነበር:: የሆቴሉ ባር በሰዎች ተሞልቶአል:: የኮማንደር ሀየሎም አርአያ የእረፍት ዜና ሲነገር ተቡዋድኖ ሲጠጣ የነበረው ሰው ሁሉ በድንገተኛ ፀጥታ ተመታ:: ከሶስት ሀበሾች ጋር ተቀምጦ የነበረ ራሰ በራ ነጭ በድንገተኛው ፀጥታ ክፉኛ በመደንገጡ! ስለዜናው ይነግሩት ዘንድ አጠገቡ የነበሩትን ሀበሾች ወተወታቸው! የሚያስረዳው ግን አላገኘም:: የሆቴሉ ተስተናጋጅ ሁሉ በድንጋጤ ደንዝዞ በቴሌቭዥን መስኮት ከነግርማ ሞገሱ ብቅ ብሎ የሚታየው ሰው ላይ እንዳፈጠጠ ቀረ::

ያን ቀን ከዜናው በሁዋላ ያለወትሮዬ በጊዜ ቤቴ ገብቼ ተኛሁ:: የሰማሁት ዜና ኩርምትምት አደረገኝ:: ጋዜጠኛ እንደመሆኔ ሀየሎምን በቅርብ የማወቅ እድል ገጥሞኛል:: ለረጅም ሰአት ስለ ሀየሎም እያሰብኩ ቆየሁ:: የሀየሎም የእረፍት ዜና የሚያስለቅስ ሳይሆን የሚያሽማቅቅና የሚያናድድ ነበር የሆነብኝ::

ቀፋፊ ሌሊት አሳለፍኩ ...

በነጋታው ለስራ ጉዳይ አስመራ መሄድ ነበረብኝ:: ለሶስት ቀናት እንዲራዘምልኝ አደረግሁ:: የሀየሎም እረፍት ሀልምም ቅዠትም አልነበረምና በሌ አይሮፕላን ማረፊያ ተገኝተን የሀየሎምን አስከሬን በእንባ ሸኘነው -ወደ አዲነብርኢድ:: ሀየሎም ወደ ተወለደባት ፀጥተኛ መንደር ሄዶ አረፈ::

እነሆ ኢትዮጵያዊው - ጀግና ሀየሎም አርአያ - በተራ ግጭት - በተራ ግለሰብ ድንገት ወደቀ::

አሳዛኝ ፍፃሜ!

በሶስተኛው ቀን ወደ አስመራ አቀናሁ:: ከኤርትራ መንግስት አንድ ከፍተኛ ባለስልጣን ጋር ከጋዜጣ ስራ ጋር የተያያዘ ቀጠሮ ነበረኝ:: አስመራ ደርሼ ስራዬን በተፈለገው መንገድ ካበቃሁ በሁዋላ ባለስልጣኑ በወኪሉ አማካይነት ራት ሊጋብዘኝ እንደሚፈልግ ገለፀልኝ:: ተስማማሁ:: ወኪሉ በባለስልጣኑ ፀሀፊ በኩል ተጠርቶ መጣ:: ተዋወቅን:: ስሙን ነገርኩት:: እሱም «አብርሃ ፀሎት» ሲል ተዋወቀኝ:: እኔና አብርሃ ፀሎት ተያይዘን ከመውጣታችን በፊት ግን ባለስልጣኑ አንድ ጉዳይ አንስቶ ከአብርሀ ጋር ተነጋገረ:: ጉዳዩ በተዘዋዋሪ ሀየሎምን የተመለከተ ስለነበር ትኩረቴን ሳበው!

«ልጅትዋ ተሻላት?» ሲል ነበር ባለስልጣኑ አብርሃን የጠየቀው::

«ደህና ነች:: ምግብ መውሰድ ጀምራለች:: ሌሊት ግን ትቃዠ ነበር:: የሀየሎምን ስም ደጋግማ ታነሳ ነበር:: ዜናውን ድንገት ከሬድዮ በመስማትዋ መሰለኝ ራስዋን የሳተችው ...»

«ምፅዋ ለምን አትወስዱዋትም? አሁን አየሩ ቀዝቃዛ ስለሆነ እዚያ ይሻላት ይሆናል ...»

አብርሃ ፀሎት ራሱን በመነቅነቅ ተስማማ:: ከዚያም ተያይዘን ወጣን:: ስንወጣ እጅግ ጉዋጉቼ በሀየሎም ምክንያት ራስዋን ስለሳተችው ሴት ማንነት ጠየቅሁት:: ግራ ተጋባሁ:: የሀየሎም ባለቤትና ልጆች አዲሳባ ናቸው:: ቤተሰቡ ትግራይ መሆናቸውን አውቃለሁ:: በሀየሎም የእረፍት ዜና ራስዋን እስከመሳት የምትደርሰው ሴት ማን ልትሆን ትችላለች?

«ታጋይ ናት» አለኝ አብርሃ::

«የሻእቢያ?»

«የለም:: የኢሀአዴግ::»

«ታዲያ እዚህ ምን ታደርጋለች? በኢትዮጵያ ኤምባሲ ውስጥ ነው የምትሰራው?»

«የለም:: ቻይና ቆይታ መመለስዋ ነው:: አሁን እዚህ እረፍት ላይ ናት ...»

«ኤርትራዊት ናት?» ስል ጠየቅሁ::

ምላሽ ግን ሳይሰጠኝ ዘገየ::

መኪና ውስጥ እንደገባን!

«ራት ሪኖ ሬስቶራንት መጋበዝ ሳይሻልህ አይቀርም» አለኝ፣ ሞተር እየቀሰቀሰ::

«ይሁን» ካልኩ በሁዋላ! ርእሰ ወሬውን ወደ ልጅቷ አዞርኩ «... ኤርትራዊት ናት?» ስል መልሼ ጠየቅሁት::

«አይደለችም! ኢትዮጵያዊት ናት» ካለ በሁዋላ «... ይቅርታ ስለ ልጅቱ ከዚህ በላይ ባትጠይቀኝ ደስ ይለኛል» አለኝ::

ይህን ሲለኝ ይበልጥ ሆዴን ቆረጠኝ:: የማወቅ ጉጉቴ አየለ:: ልጅቱ ታጋይ ናት:: ኢትዮጵያዊት ናት:: ቻይና ነበረች:: አሁን ኤርትራ እረፍት ላይ ናት:: ለሀየሎም ያላት ፍቅር ገደብ የለውም:: ማን ናት? ከኤርትራውያን ጋር ያላት ግንኙነት ምንድነው? ባለስልጣኑ ወደ ምፅዋ እንድትወሰድ ሀሳብ አቅርበዋል:: በዚያ ደረጃ እንዴት ሊንከባከቡአት ቻሉ?

ባህርዬ ሆኖ ያጉዋጉዋኝን ነገር ካላወቅሁ ውጋት ነው የምሆነው:: አብርሃ ፀሎትን አልለቀቅሁትም!

«ዝርዝር ነገሮችን የማወቅ ፍላጐት የለኝም» ስል ጀመርኩ «... አንድ የከነከነኝን ጥያቄ ብቻ ላቅርብልህ! ልጅቱ ኤርትራ ምን ትሰራለች? ቅድም ካደረጋችሁት ጥቂት የቃላት ልውውጥ እንደተረዳሁት ደግሞ የኤርትራ መንግስት እየተንከባከባት ይመስላል:: ለምን? የሀየሎም ዘመድ ናት? የትግራይ ሰው ናት? እዚህ ዘመድ

አላት? ሌላ ልዩ ምስጢርስ አለ? ምንድነው?» ብዬ እየቀላለድሁ ላግባባው ሞከርኩ::

አብርሃ ፀሎት ከልቡ ሳቀ:: ስቆ ሲያበቃ፣

«ነገሮችን በጣም አታወሳስባቸው:: የኤርትራ መንግስት ልጅቱን አልተንከባከባትም:: በመንግስት ደረጃም አትታወቅም:: በግል የሚያውቋዋት ባለስልጣናት ግን አሉ:: በአንዳንድ ልዩአጋጣሚዎች የተግባቡዋትና የሚያቀርቡዋት ባለስልጣናት ይኖራሉ:: ይኸው ነው:: በተረፈ እንደገመትከው የትግራይ ሰው አይደለችም:: ኦሮሞ ናት:: አሁንስ በቅቶሃል?» ሲል አፈዘዘብኝ::

'የባሰው መጣ' አልኩ ለራሴ::

«አላምንህም!» አልኩት::

«ለምንድነው የማታምነኝ?»

«የኢህአዴግ ታጋይ - ኦሮሞ፣ ራሰዋን እስክትስት ድረስ በሀየሎም ሞት የምትደነግጥ ሴት፣ ኤርትራ ምን ልትሆን ትመጣለች? ነገሩ ጨርሶ የማይገጣጠም ...»

ተናገሬ ሳልጨርስ አንድ የቆየ ነገር ወደ አእምሮዬ መጥቶ ብልጭ አለ:: ማመን አልቻልኩም:: አይኖቼን አብርሃ ፀሎት ላይ አፍጥጬ ቀረሁ፣

«ምን ሆንክ?» አለኝ::

«ልክ ነህ!» አልኩት ፈገግ ብዬ::

«እንዴት?» አለኝ::

«ልጅቱን አወቅሁዋት:: አስታወስኩዋት::»

«አይመስለኝም» አለ በጥርጣሬ እያየኝ::

«አሳምሬ አውቃታለሁ! እስዋም በሚገባ ታውቀኛለች» አልኩት በሙሉ ልብ::

«ማነው ስምዋ?» ሲል ጠየቀኝ::

ስምዋ ከቶ ሊረሳኝ አልቻለም:: ቁመትዋ፣ መልክዋ፣ ሳቅዋ ሳይቀር ፊቴ መጥቶ ድቅን አለ:: ገረመኝ:: በጣም ተገረምሁ::

'በየት ዞራ መጣች?' ብዬ ተደነቅሁ:: ለመጀመሪያ ጊዜ የተዋወቅሁዋት ደርግ ከመውደቁ በፊት፣ በትግሉ ጊዜ ትግራይ በሚገኘው የኢህአዴግ ሬድዮ ጣቢያ በጋዜጠኝነት ስራ ላይ ሳለሁ ነበር:: «ታሪክ ፀሐፊ ነኝ» ብላ ነበር የተዋወቀችኝ:: በተለይ የሀየሎምን ታሪክ ለይታ ለመፃፍ እንደምትፈልግ ጭምር አጫውታኝ እንደነበር አስታውሳለሁ:: በአስር ቀናት የሬድዮ ጣቢያ ቆይታዋ ብዙ አውግተናል:: የህወሀት መሪዎች በሚገኙበት አካባቢ ማረፍዋን ጭምር እንደነገረችኝ ትዝ ይለኛል:: በርግጥ ከዚያ ወዲያ ስለ ልጅቱ የተለየ ነገር የሰማሁት ደርግ ከወደቀ በሁዋላ ነበር:: በደህንነት መስሪያ ቤት ውስጥ የሚሰራ አንድ ታጋይ ስምዋን አንስቶ፣ «ከለየላቸው ማጅራት መቺዎች ጋር ተመሳጥራ ከፍተኛ ዝርፊያ ስታካሂድ ተይዛ ታሰረች» ሲል አጫውቶኝ ነበር:: በወቅቱ ስለልጅቱ በሰማሁት ወሬ ግራ በመጋባቴ «የስም ሞክሼ እንዳይሆን» አልኩት:: የሀጥታው መስሪያ ቤት ሰራተኛ የሆነው ታጋይ ፍፁም ትክክለኛ የሆነ መረጃ እንዳለው ገለፀልኝ:: ቢሆንም ግን ለማመን ተቸገርኩ::

ልጅቱ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ የታሪክ ምሩቅ መሆንዋን አውቃለሁ:: በዚህ ላይ ከህወሀት ከፍተኛ ባለስልጣናት ጋር የቀረበ ግንኙነት እንዳላት ከማወቅ ባሻገር ሁለት ሶስት ጊዜ ያህል የደህንነት ሚኒስትር ከሆነው ክንፈ ገብረመድህንና ከሌሎች ባለስልጣናት ጋር በመዝናኛ ቦታዎችና በመኪና ውስጥ አይቼያታለሁ:: ስለዚህ ልጅቱ ከማጅራት መቺዎች ጋር ለመተባበር የሚያስችል የድርባ ታሪክም ሆነ ባህርይ ሊኖራት እንደማይችል እርግጠኛ ነበርኩ:: ከዚያ ወዲያ ግን ለሁለት አመታት ያህል ስለልጅቱ አልሰማሁም:: ወደ ውጭ ሀገር ተሰዳለች ወይም እዚያው እስር ቤት ተከርችማ ሲሆን እንደሚችል ግን ግምት ነበረኝ::

የአሁኑ ግን የተምታታ ሆነብኝ:: ባልተጠበቀ አጋጣሚና ሁኔታ ኤርትራ መኖርዋን በመስማቴ ግራ ተጋባሁ:: ጆሮዎቼ ነቁ:: ልቤ ተነሳሳ:: የተደበቀ ታላቅ ምስጢር ድንገት መዳፌ ላይ የወደቀ ያህል ተሰማኝ::

አብርሃ ፀሎት፣

«ካወቅሁት በል ንገረኝ፤ ስምዋ ማነው?» ሲል አፋጠጠኝ:: አላመነታሁም:: ስምዋን ከነአባትዋ ጠራሁለት::

ፈገግ አለ ...

«ተሳሳትኩ?» ስል ጠየቅሁት::

«ልክ ነህ!»

«ላገኛት እፈልጋለሁ» አልኩት::

«መልካም እነግራታለሁ» አለ::

ራት በልተን ተለያየን::

በነጋታው ማለዳ ላይ አብርሃ ፀሎት ወዳረፍኩበት ሆቴል ደውሎ፣ «ልታገኝህ ፈቃደኛ ሆናለች» አለኝ::

በጣም ተደሰትኩ::

አብርሃ እያይዘ «ዛሬ እኩለ ቀን ላይ ግን ወደ ምፅዋ ትሄዳለች:: አብረሃት ብትሄድ ምን ይመስልሀል? እንዲያውም ልታይህ በጣም ነው የጉዋጉዋችው?» አለ::

«ሙሉ ፈቃደኛ ነኝ» የሚል ነበር የኔ ምላሽ::

ካረፍኩበት ካርቱም ሆቴል ድረስ መጥታ እንደምትወስደኝ ገለፀልኝ:: ተስማማሁ:: እኩለ ቀን እስኪደርስ ቡናውንም ሻዩንም እያጋባሁ በየሩብ ሰአቱ ደቂቃ መቁጠር ሆነ:: መልክዋ ትዝ ይለኛል:: ጠይም፣ ረጅም፣ ውብ::

በተለይ ቀልድና ሳቅዋ አይረሳኝም:: በራስዋ ላይ መቀለድና መሳቅ ታዘወትራለች:: እንደ ርችት የሚፈነዳ፣ ጨርሶ ከጆሮ የማይጠፋ ውብ ጣእመ ዜማ ያለው ሳቅና ቀልድ:: በሳል እንደነበረችም አስታውሳለሁ:: ያላነበበችው የመፅሀፍት ዘር የለም:: ላያት ቸኩልኩ:: ሰአቱ ግን ተገትሮአል:: ገና አምስት ላይ ነው:: ድፍን አንድ ሰአት ይቀራል:: ናፈቅሁዋት:: የምስጢር ጉተራ ሳትሆን እንደማትቀር ልቤ ሹክ አለኝ ...

ራሴው ለራሴው የጥያቄ ዶፍ እያዘነምሁ ካርቱም ሆቴል ደጃፍ ላይ ከወዲያ ወዲህ መንጎራደዬን ቀጠልሁ::

ለምን ታሰረች? ከህወሀት ከፍተኛ ባለስልጣናት ጋር የነበራት ግንኙነት ምንድነው? የሀየሎም ድንገተኛ እረፍት ሀሊናዋን እስከትስት

ያስደነገጣት ለምን ይሆን? ቻይና ለምንና እንዴት ሄደች? አሁንስ ኤርትራ ምን ትሰራለች? ለምን በቀጥታ ወደ ኢትዮጵያ አልተመለሰችም? የደህንነት ሰዎች 'ከማጅራት መቺዎች ጋር ተመሳጥራ ታስራለች' የሚል ወሬ ለምን ነዙ? የሀየሎምን ታሪክ መፃፍዋን ለምን አቋረጠች? ወይስ አሁንም በመፃፍ ላይ ናት?

ጥያቄዎቹ ቀጥለዋል:: ምላሽ ግን የለኝም:: ምክንያቱም ሰአቱ ተገትሮአል:: ሃያ ደቂቃ ይቀራል ...

* * *

... እነሆ ታይቶ በማይጠገበው የቀይ ባህር ዳርቻ ለረጅም ሰአት ተቀምጫለሁ:: አይኖቼ ሄዶ ሄዶ ከአድማስ ጋር ከሚዋሃደው ዝምተኛ ባህር ላይ አተኩረዋል::

አጠገቤ አንዲት ሴት አለች:: የኦሮሞ ምድር ሴት:: ከንፈሮችዋ ይንቀሳቀሳሉ:: የኔ ጆሮዎች ያዳምጣሉ:: ረጅም ታሪክ ... እንደ ቀይ የምሽት ማራኪ ንቅናቄ ... ለስ ያለ ድምፅ:: የሚመስጥ ወግ ... በውብ ጣፋጭ ዜማ የታጀበ ትረካ ... ተዝቆ የማያልቅ ታሪክ:: ተደብቆ የኖረ ታሪክ:: ከዝምተኛ አንደበት የሚመነጭ:: ያለማቋረጥ - እንደቡርቃ ወንዝ የሚፈስ ... የዝምታ ጥላ ያጠላበት ታሪክ ...

ክፍል - አንድ

ነፍጠኞች ወዮላችሁ!

የቡርቃ ዝምታ አብቅቶአል!

ምእራፍ አንድ

- 1 -

የደህንነት ሚኒስትሩ ቀልቡን የሳተ ነው የሚመስለው:: እንዳበደ ሰው እየተጣደፈ ወደ ፕሬዚዳንቱ ቢሮ ገሰገሰ:: ዛሬ በርግጥም ጠፈፍ ያደረገው ይመስላል:: ክራቫቱ ተወላግዶአል:: ሲጋራ እያያዙ ለከ አይደለም:: ከመኪናው እንደወረደ የሩጫ ያህል ነበር ወደ ፕሬዚዳንት መንግስቱ ኃይለማርያም ቢሮ የበረረው:: አተነፋፈሱ ሳይቀር የጤና አይመስልም:: ምናልባትም ባለፉት አስራ አምስት ዓመታት ውስጥ የዛሬውን ያህል ከባድ ጉዳይ ገጥሞት አያውቅም::

ሆኖም በጥድፊያ ይምጣ እንጂ ወደ ፕሬዚዳንቱ ቢሮ በቀላሉ ዘው የማለት እድል አልገጠመውም:: ፕሬዚዳንቱ ቀጠሮውን ቢያውቁም እንኳ ጥቂት መጠበቅ አለበት:: ይህ ህግ ነው:: የፕሬዚዳንቱ ፅህፈት ቤት ብቻ ሳይሆን የቢሮክራሲው ህግ!

«እስቸኩዋይ ነው! እሳቸውም ያውቁታል!» ሲል ፕሮቶኮል ሹሙ ላይ አፈጠጠበት::

«ይገባኛል ክቡር ሚኒስትር ... መምጣትዎን ማወቅ ስላለባቸው ብቻ ነው!»

ይህን ብሎ የፕሬዚዳንቱን ቢሮ በዝግታ ከፍቶ ገባ::

ሚኒስትሩ ይንጐራደድ ጀመር:: ጢም የሚባል ፊቱ ላይ የለም:: እርጅናና መታከት ቆዳው ላይ ይነበባል:: ስራው እንደከበደው ያስታውቅበታል:: ጉብጦአል:: በርግጥ ሁኔታዎች ያጉብጣሉ::

ፋታ የለም! ጦርነት ... ጦርነት ... ፖለቲካ ... አመፅ ... ስሞታ ... ብሶት ... ምሬት ... ሽንፈት ... ጦርነተ ... ፖለቲካ ... የህዝብ ቁጣ ... የአለቃ ቁጣ ... ቁጣ ...

«ይግቡ ክቡር ሚኒስትር! ይግቡ ...»

ፕሮቶኮል ሹሙ ተጣደፈ::

አያይዞም «ደንብ ሆኖ ነው ያጉላላሁዎ:: ምን ይደረግ? በርግጥ የሚገቡኝ ነገሮች አሉ:: የማይገባኝ ደደብ ቢጤ አይደለሁም:: ሆኖም ምን መሰለዎት? ... ደንብና ህግን በተመለከተ...»

ሚኒስትሩ እንዱዋንም ቃል ሳይሰማ ነበር ጥሎት ወደ ፕሬዚዳንቱ ምቹ ቢሮ የዘለቀው::

* * *

«ምንድነው የተፈጠረው ችግር?» በሚል ጉርናና ድምፅ ነበር የተቀበሉት::

እሳቸውም የታከቱ ይመስላሉ:: ላለፉት አስራ አምስት ዓመታት እንዳችም መልካም ወሬ የሰሙ አይመስሉም:: መፍትሄ የሚፈልጉ የችግር ቋጥኞች እየመጡ ቢሮአቸው ይጉለታሉ::

ዛሬስ ምን ይሆን?

የደህንነት ሚኒስትሩ 'እጅግ ላንገብጋቢ ጉዳይ' ብሎ ከደወለላቸው ገና ሩብ ሰዓት እንኳ አልሞላም:: የሚኒስትሩ ሁኔታ ከወትሮው

ለየት ስላለባቸው አይኖቻቸውን እንደመቁናጥ እያናወጡ ነበር የጠበቁት::

«ሶስት አስደናቂ ጉዳዮች ባንድ ጊዜ ተፈፅመዋል!» ሲል ጀመረ ሚኒስትሩ፣

«ምንድናቸው!?»

ትእግስት ባጣ ድምፅ ጠየቁ::

«የመጀመሪያው...» አለ የደህንነት ሚኒስትሩ «የወያኔ ቀንደኛ መሪዎች በእጃችን መዳፍ ውስጥ እንደገቡ የሚያስቆጥር ሙሉ እድል ተገኝቶአል::»

በፕሬዚዳንት መንግስቱ አይኖች ላይ የብርሃን ጮራ ታየ:: 'እኮ እንዴት?' በሚል ስሜትም በደህንነት ሚኒስትሩ ላይ አፈጠጡ::

«አዎን ... ቀዩ ጆፌ ተሳክቶለታል» ሲል ቀጠለ ሚኒስትሩ «... ታስታውሰዋለህ ቀዩን ጆፌ? ከስድስት ወራት በፊት ሰራዊታችንን ከድቶ ወደ ወያኔ እንዲቀላቀል ያደረግነው መስመራዊ መኮንን ...»

«ነግረኸኛል!» አሉ ፕሬዚዳንቱ ለማስታወስ እየጣሩ::

«መልእክት ለመላክ ችሎአል:: እጅግ አንገብጋቢ መልእክት:: ከሁለት ቀናት በሁዋላ የወያኔ ስራ አስፈፃሚ ኮሚቴ አባላት ገበሬው 'ክሳድ ግመል' ወንበዴዎቹ ደግሞ 'አውሮራ' ብለው በሚጠሩት ስፍራ ለዘጠኝ ቀናት የሚቆይ አመታዊ ስብሰባ ያደርጋሉ:: ጆፌው የስብሰበውን ቦታና ቀን፣ ሰአት ጭምር የሚገልፅ መረጃና ጨርሶ የማያምታታ ካርታ ልኮልናል:: የሚያስደንቀው ጉዳይ ቀዩ ጆፌ የአየር ሃይላችንን ሚስጢሮች እንደሚያውቅ ሆኖ በመቅረቡ መረጃዎችን በፅሁፍ እንዲያቀርብ ወደ ዋሻቸው አስጠግተውታል:: እጅግ ወሳኝ ወታደራዊ መረጃ ነው ያገኘነው::»

ፕሬዚዳንቱ ፊት ላይ ፈገግታ ታየ:: የተስፋና የእርካታ ስሜትም ይንቦገቦግ ጀመር:: በዚህ አመት ይህን መሰል አስደሳችና ተስፋ የሚያሳድር ሪፖርት ሲሰሙ ይህ የመጀመሪያው ሳይሆን አልቀረም::

«ለመሆኑ በስብሰባው የሚካፈሉት እነማን ናቸው?»

ሚኒስትሩ የማስታወሻ ደብተሩን ገላልጦ ማንበብ ጀመረ::

«... መለስ ዜናዊ - ዋና ፀሀፊው ማለት ነው፣ ስዬ አብርሃ፣ ፃድቃን ገብረትንሳኤ፣ አባይ ፀሀዬ፣ ስብሀት ነጋ፣ አለምሰገድ ገብረአምላክ፣ ክንፈ ገብረመድህን - ይኸ የህወሀት የስለላ ጉዳይ ሀላፊ ነው:: ተወልደ ወልደማርያም - ስዩም መስፍን - ይኸ የውጭ

ጉዳዮቻቸውን የሚከታተል ነው፤ እና ... እና ለዘመናት እንደ እሳ እየተሙለጨለጨ ሲያመልጠን የኖረው የወያኔ ቁልፍ ሰው ... ሆዩሎም አርአያ! ... እነዚህ ናቸው ፊትአውራሪዎቹ:: እነዚህ ተወገዱ ማለት ወያኔ አከተመለት ማለት ነው:: በጣም ቁልፍ ሰዎች ናቸው:: በጣም ... በጣም ... ባለን አቅም ሁሉ መስዋእትነት ከፍለን እነዚህን መርዘኞች ካጠፋን ሁሉም ነገር ይዘጋል ... ሁሉም ነገር ይዳፈናል:: የኢትዮጵያ ህዝብም የእፎይታ ባለቤት ይሆናል:: ይኸው ነው!»

«ይሄ ሆዩሎም የሚባለው የፖሊት ቢሮ አባል ነው እንዴ?»

«የፖሊት ቢሮ አባል አይደለም:: ስብሰባው ላይ ግን ተገኝቶአል:: ምናልባት በልዩ ሁኔታ እንዲሳተፍ አድርገውት ሊሆን ይችላል::»

ፕሬዚዳንት መንግስቱ ሲጋራቸውን አቀጣጠሉ::

«የቀዩ ጀፊ መረጃ ምን ያህል ይታመናል!?»

«ይታመናል! መቶ በመቶ! ልጁ ጭራቅ ነው! አውሬ! በዚያ ብልህነቱና ጥበቡ ይህን ሊፈፅም እንደሚችል እምነት ነበረኝ:: በስድስት ወራት ጊዜ ውጤት አሳየ:: እድለኛም መሆን አለበት:: ዞሮ ዞሮ ዛሬውኑ የህዝብ ልጅ የሆኑ ታማኝ ፓይለቶች እንዲመደቡልኝ እፈልጋለሁ:: ስልጠናው ላይ ራሴ መገኘት እሻለሁ:: የስብሰባውን ዋሻ ለይተው ዶግ አመድ የሚያደርጉ ቀራጥ እብራሪዎች ያስፈልጉናል!»

«መልካም ቀጥልበት!»

ፕሬዚዳንቱ ሌላ ሲጋራ ለኰሱ::

በደህንነት ሚኒስትሩ ሙሉ እምነት አላቸው:: የተግባር ሰው በመሆኑ ይንከባከቡታል:: የቅርብ ወዳጅ ናቸው:: የስልጣናቸውና የህይወታቸው ደጀን እንደሆነም ይገባቸዋል:: ምስጢረኛቸው ነው:: የልብ ፍላጐታቸውን ሁሉ ያውቃል:: ለስጋና ለነፍስ የሚያስፈልግ ማንኛውንም ነገር ያቀርብላቸዋል:: ማንኛውንም!

ያዘዙትን አይኑን ሳያሽ ነው የሚፈፅመው:: በርግጥ የዚያኑ ያህል ደግሞ እንደውሻ ያንቀዋሽሹታል:: ደግነቱ የደህንነት ሚኒስትሩ የውሻንም ሆነ የአንበሳን ባህርያት የመላበስን ልዩ ችሎታ በተፈጥሮው የታደለ ነው::

ሁለተኛው ጉዳይ ምን ይሆን?

«ሁለተኛው ጉዳይ...» አለ የደህንነት ሚኒስትሩ::

«... ዛሬ ማለዳ የሻእቢያ ቁልፍ ሰው እጃችን ላይ ገብቶአል::

በማይታመን ትንሽ ፍንጭ፤ ጨርሶ ተስፋ በሌለው ግምታዊ ሁኔታ፤ አብርሃ ፀሎት የተባለ የአስመራ ከተማ የሻእቢያ የስለላ ሃላፊ በቁጥጥራችን ስር ውሎአል:: እስካሁን አንድም መረጃ አልሰጠም:: ቢሆንም የተለያዩ ሙከራዎችን በማድረግ ልናናዝዘው እንችላለን:: በተለይም በቅርቡ ለምናደርገው የሳይኮሎጂካል ዎር ፌር ጥናት ሊጠቅመን ይችላል የሚል እምነት አለኝ::»

ፕሬዚዳንት መንግስቱ ራሳቸውን ላይ ታች ሲወዘውዙ ቆይተው፣

«ወደ ሶስተኛው ጉዳይ ዝለቅ!» ሲሉ አዘዙት::

«ሶስተኛው መጥፎ ወሬ ነው:: አንድ ሺህ ኦሮሞ ገበሬዎች ቡርቃ በተባለች መንደር ላይ አምፀዋል:: አስቸኳይ መፍትሄ የሚያስፈልገው ጉዳይ ነው::»

«የት ነው ቡርቃ ደግሞ?» ሲሉ ጠየቁ ፕሬዚዳንቱ::

«አርሲ:: ካካ ተራራ ስር ኰረብታ ላይ የተመሰረተች፤ በደን የተከበበች የገበሬዎች መንደር ናት::»

«ካካ ተራራ ደግሞ ወዴት ነው? ጭላሎን ነው የማውቀው?»

«ካካ ተራራ በጭላሎ አውራጃ ውስጥ የሚገኝ ትልቅ ተራራ ነው:: ቁመቱ ከጭላሎ ይበልጣል:: አፄ ምንሊክ ያኔ አገር ሲያቀኑ ከኦሮሞዎች ጋር ከፍተኛ ውጊያ ያካሄዱት በዚህ አካባቢ መሆኑ ይነገራል:: አሁን ድረስ የቡርቃዎች ልብ አልረገበም:: መሳሪያም አላወረዱም:: የቀበሌ አስተዳደር ለማዋቀር ተሞክሮ አሻፈረኝ ብለው በራሳቸው ባህላዊ ስርአት በመተዳደር ላይ ያሉ አረመኔዎች ናቸው:: ዘንግተኸው እንደሁ እንጂ 'ወርቅ ሲነጠፍላቸው ፋንዲያ ይሸለናል ካሉ ተውአቸው' ብለኸን ነበር::»

«ታዲያ እነርሱ የጭላሎ ገበሬዎች አይደሉ እንዴ?»

«ለክነህ! በወቅቱ 'የጭላሎ አውራጃ የአንድ መንደር ገበሬዎች' የሚል ነበር ሪፖርት የቀረበው:: የመንደሪትዋ ስም 'ቡርቃ' ነው የሚባለው:: በጦረኛነታቸው የታወቁ ናቸው:: እንደሚነገረው ቡርቃ ከምንሊክ ጦር ጋር ሲዋጉ በነበሩ አመፀኞች የተመሰረተች መንደር ናት::»

«አሁን ታዲያ ምን ይፈጠር ነው የሚሉት?» አሉ ፕሬዚዳንቱ በቁጣ፤ አይኖቻቸው እንደመቂናጥ ከወዲያ ወዲህ ይካለቡ ያዙ:: ትንፋሻቸው ከመቅፅበት መቋረረጥ ጀመረ::

«በውል የታወቀ ነገር የለም:: ከመፈክሮቻቸው ለመረዳት እንደሞከርነው ግን በአካባቢው ካሉ አማራ ገበሬዎች ጋር ካላቸው

መጥፎ ግንኙነት ጋር ይያያዛል:: ግንኙነት ማለቱ ኦሮሞዎቹ በንጉሳውያን ገገሮች አስተዳዳር የተፈፀመባቸውን አንዳንድ በደል በቀጥታ ከአካባቢው አማሮች ጋር ያያያዙት ይመስለኛል:: ለአመፅ የገፋፋቸው ዋናው ምክንያት ግን ከሰባ አመት በፊት የተነገረ አንድ ትንቢት መሆኑ ይወሳል:: ትንቢቱ ፍሬከርስኪ የጠንቋዮች ተረት ነው:: ዋቆ ተብሎ ከሚጠራ አንድ ሽማግሌ ጋር የተያያዘ ነው:: የመነሻ ታሪኩን ዝርዝር በሪፖርት ላቀርብ እችላለሁ:: አሁን ግን አስቸኩዋይ ውሳኔ ያስፈልገናል::»

«አመፁን ለመግታት ምንድነው ያሰባችሁት?»

«አመፁን በቅስቀሳና በተለያየ መንገድ ለማቆም እንሞክራለን:: ገበሬዎቹ አሻፈረን ብለው የሰፈሩበትን ተራራ ለቀው ወደ አማሮቹ መንደር መጉዋዝ ከጀመሩ ግን የግዴታ እርምጃ መውሰድ ይኖርብናል::»

«ገበሬዎቹ ታጥቀዋል?»

«ጠመንጃዎች አሉዋቸው:: ጦርና ቾቦዎችንም ይዘዋል::»

«ቾቦው ደሞ ምን የሚሆን ነው?»

«የአማሮቹ ጐጆ ላይ እሳት መለኮስ ያሰቡ ይመስለኛል::»

«አማሮቹስ?»

«ተመሳሳይ ትጥቅ ነው ያላቸው::»

«አንድ ላይ ነው የሚኖሩት?»

«አይደለም:: አማሮቹ ከቡርቃ አምስት ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ 'ቅዱስ ሚካኤል' ከምትባል ኮረብታ ጀርባ ነው የሚኖሩት:: እነዚህም አማሮች የምንሊክ ወታደሮች የልጅ ልጆች መሆናቸው ነው የሚነገረው:: የቡርቃ ገበሬዎችን አመፅ እንዲከላከሉ ሰፍረው በዚያው ራሳቸውን ወደ ገበሬነት የለወጡ ናቸው»

«እንግዲያው በእቅዳችሁ መሰረት ቀጥሉ!»

ሚኒስትሩ ከተቀመጠበት ተነስቶ ወደ ቴሌፎኑ አመራ:: አንስቶም ይደውል ጀመር::

የሚፈልገው ድምፅ መጣለት::

«ስራው በታቀደው መሰረት ይከናወን!» ሲል አዘዘ::

ከዚያም በተረጋጋ መንፈስ ወደ ፕሬዚዳንቱ ተመለሰ::

ፕሬዚዳንቱ ሲጋራቸውን በዝግታ እየማጉ በአሳብ ጭልጥ ብለው ጥቂት ቆዩ:: ንደኋታቸው ከሲጋራው ጢስ ጋር እየበነነ መጥፋት

ጀመረ:: ደንታ ማጣት በሚታይበት ድምፅም፣

«ከጀርባ የፖለቲካ ግፊት ያለ ይመስልሃል?» ሲሉ ጠየቁት::

«ጨርሶ አይታሰብም:: ቡርቃ ላይ አንድም የተማረ ሰው የለም:: ገበሬዎቹም ሬድዮ የላቸውም:: የጠንቋዮች ቅዠት ነው ለዚህ ያበቃቸው::»

ፕሬዚዳንቱ ጥቂት ሲያውጠነጥኑ ቆይተው፣

«በዚህ ወቅት ከኦሮሞዎች ጋር መጋጨት አያስፈልግም:: ያላነሱ ሙሉ ድጋፍ የትም መድረስ አንችልም:: በአሁኑ ወቅት የኤርትራና የትግራይ ወንበዴዎችን ገጥግጦ የያዘልን የኦሮሞ ወጣት ነው:: ይህንን ህዝብና ሃይል ጨርሶ ማጣት የለብንም::»

እንደገና በዝምታ ለደቂቃዎች ያህል ቆዩ::

«ጥናቱስ ምን ላይ ደረሰ?» አሉ ፕሬዚዳንቱ፣ ድንገት ርእስ ወሬ ለውጠው::

«የትኛው ጥናት?»

«በወንበዴዎች ላይ የሳይኮሎጂካል ዎር ፌር ...» ብለው አቋዋረጡ::

«ቅድመ ሁኔታዎችን አጠናቀን ጨርሰናል:: ሰው ምልመላ ላይ ነን:: በርግጥ ሰው ምልመላ ላይ አንዳንድ አከራካሪ ሁኔታዎች ገጥመውናል: በተለይ የኤርትራ ጉዳይ ከበድ ያለ ነው:: ካሉን ኤክስፐርቶች ጠንካራውን መመደብ እንዳለብን ደግሞ ግልፅ ነው:: በአጋጣሚ የሙያ ብቃቱን በተሻለ ሁኔታ በማስመስከር ላይ ያለ አንድ ባለሙያ ነበረን:: ችግሩ ግን ይህ ሰው የፓርቲያችን አባል አይደለም:: ስራው ደግሞ በፓርቲ አባሎች መሰራት እንዳለበት ተወስኖአል::»

«አባል ለምን አላደረጋችሁትም?»

«በቅርቡ ነው ከምእራብ ጀርመን የተመለሰው:: በዚህ ምክንያት ስጋት ነበረኝ:: ልጁ ደሞ መዝናናት ያዘወትራል፣ እንጂ ቢጠየቅ እንኩዋ የሚደሰት አይነት ሰው ነው::»

«ከተማመናችሁበት አባል አድርጉት! ወደ አስመራ ከመሄዱ በፊት ግን እኔም ላነጋግረው እችላለሁ:: ማነው ስሙ?»

«አኖሌ ዋቆ!»

ፕሬዚዳንቱ አይኖቻቸውን ጠበብ ፊታ አደረጉ::

«ኦሮሞ ነዋ! በዚህ ላይ ምእራብ ጀርመን?»

የደህንነት ሚኒስትሩ ፈገግ አለ።

«እኔም በመጀመሪያ የዚያ አይነት ስሜት ነበር ያደረብኝ። ልጁን ሳየው ግን ሀሳቤን ለወጥኩ። በጣም ብርቱ ነው። ፈጣን ነው። የልቡን ይናገራል። ሶስት ባለሙያዎች የሚሰሩትን ብቻውን ማከናወን የሚችል ንቁ ልጅ ነው። ለፖለቲካ ጉዳዮች ደንታ ያለው ባይመስልም፤ ከሙያው ጋር በተያያዘ የሚያቀርባቸው ሀሳቦች ግን መሬት ጠብ አይሉም። በርግጥ በዚሁ ልጅ ላይ ዛሬ ጠዋት አንድ አስደንጋጭ ነገር ሰምቼ ነበር። ልጁ ዛሬ አመፅ በተቀሰቀሰባት ቡርቃ ነው የተወለደው። ለአመፁ መቀስቀስ በሰበብነት የሚጠራው ዋቆ የተባለው ሽማግሌ በማደጎ ልጅነት ያሳደገው ነው።»

የፕሬዚዳንቱ አይኖች ወዲያ ወዲህ ይካለቡ ጀመር። ማመን እያቃታቸውም «... አብዳችሁዋል!?» ሲሉ ጮሁ።

የደህንነት ሚኒስትሩ ግን የመበገር ስሜት አላሳየም።

«አኖሌን ከአመፁ ጋር የሚያገናኘው ምንም ጉዳይ የለም። ይሄን አጣርተናል። ሌላው ቀርቶ ከጀርመን መልስ ቡርቃ ሄዶ አባቱን የጠየቀው አንድ ጊዜ ብቻ ነው። ጨርሶ ጠባብ የሆነ የጐሰኝነትን ስሜት አያንፀባርቅም። በዚህ ላይ ወደሀገር ቤት እንዲመለስ ያደረገው ጉዋድ ጂብሪል ነው። ከጂብሪል ጋር ጉዋደኛሞች ናቸው። ጀርመን ሀገር ነው የተዋወቁትና የተወዳጁት። ይልቁን አኖሌ ራሱ ዛሬ ወደ ቡርቃ ሄዶ አመፁን ለማቆም ጥረት እንዲያደርግ ልንልከው ነው ያሰብነው። ይህም መፈተኛው ይሆናል።»

ፕሬዚዳንቱ ረገብ አሉ፤ ባህርያቸው ነው። ጠንከር ሲሉባቸው ላላ ይላሉ።

«ቢሆንም ክትትል ይደረግበት። በድምፅ መቅጃ መሳሪያዎች ሳይቀር ተከታተሉት። ሙሉ በሙሉ አትመኑት። የጠላቶቻችን ቃፊሮች ባገኙት ቀዳዳ ሁሉ ሰርገው ገብተዋል! ጥንቃቄ ማድረግ ያሻል! የሰሜን ወንበዴዎች በአማራና በኦሮሞች ነው የሚጠቀሙብን። ጥንቃቄ ያሻል።»

ቡና ቀረበላቸው። እያጣጣሙም ወጋቸውን ቀጠሉ፤

«ውጤቱን ከስር ከስር ማወቅ እፈልጋለሁ!»

«የትኛውን?»

«የሶስቱንም።»

«ማለት?»

«የቡርቃውን፣ የወያኔ መሪዎቹንና የጥናቱን ...»

«መልካም!»

ለጥቂት ሰከንዶች በዝምታ ተዋጡ። ሚኒስትሩ ልክ በዚህ ጊዜ ፕሬዚዳንቱን መሰናበት እንዳለበት ያውቃል። አሳምሮ ያውቃል።

- 2 -

የቢሮው በር በችኮላ ተበረገደ ...

አኖሌ ዋቆ ደንግጦ ቀና ሲል ከቅርብ አለቃው ጨፍጋጋ ፊት ጋር ተጋጨ - ጂብሪል አሊ። አኖሌና ጂብሪል እንደ ጉዋደኛ ተግባብተውና ተነጋግረው መስራትን ያዘወትራሉ። ጂብሪል በህዝብ ደህንነት ውስጥ የሚኒስትሩ ልዩ አማካሪ ሲሆን፤ በጀርመን ሀገር ከታወቀ ዩኒቨርስቲ በስነ ልቦና ትምህርት የማስትሬት ዲግሪ ያለው አኖሌ ዋቆ ግን በከፍተኛ ኤክስፐርት ደረጃ የሚያገለግል የበታች ሰራተኛ ነው።

«እንደምነህ አኖሌ!»

«ምን ሆነሃል? የተቻኮልክ ትመስላለህ» አለው።

በርግጥም ጂብሪል መቻኮል ብቻ ሳይሆን ፊቱም ልክ አልነበረም። መረበሹ ይታወቅበታል። እንደነገሩ ከሚያበጣጥረው ጠጉሩና፤ ከተመሰቃቀለው ጢሙ ጋር ፈገግታው ሲጠፋ አውሬ ነው የሚመስለው። የያዘውን ፋይል አኖሌ ጠረጴዛ ላይ ወርውሮ ወንበር ስቦ ተቀመጠ።

«ችግር አለ እንዴ ጂብሪል?»

«ያውም በኩንታል!» ብሎ የወትሮው ባልሆነ ድምፅ አምባረቀበት።

አኖሌ ግራ ተጋባ።

ባልተለመደ ሁኔታ ያፈጠጠበትን አለቃውን በጭንቀት ከማስተዋል አልፎ የሚለው ጠፋው። ጂብሪል ሊናገር ቢፈልግም ከምን እንደሚጀምር የተቸገረ መሰለ። ባህርይው እንኩዋ እንዲያ አልነበረም። ጉዳዮችን አቅልሎ ማየትና መፍትሄ ማቅረብ እንደ ልዩ ችሎታው የታመኑለት ናቸው። ጂብሪል ምንም እንኩዋ የሰራተኛው ፓርቲ አባል ቢሆንም ብዙውን ጊዜ የታዘዘውን ሁሉ እንደ ጡሩምባ ከማስተጋባት የተቆጠበ የስራ ሰው ነው። የደህንነት ሚኒስትሩን ግማሽ ስራ ያከናውናል ይባላል። ከፍጥነቱ የተነሳ ስራዎችን በየክፍል ኃላፊዎች ቢሮ እየተዘዋወረ ማከፋፈል ይቀናዋል።

የዛሬው የጂብሪል ባህርይ ግን አደናጋሪ ሆነበት - ለአኖሌ።

እንደወትሮው በቀጥታ ወደስራ ከመግባት ይልቅ ቁጣ አስቀደመ።

«ምን ሆነሃል ጂብሪል!?» አለው ደግሞ።

«እውነቱን እንድትነግረኝ እፈልጋለሁ!» የሚል ምላሽ ሰጠው ከረር ባለ ድምፅ።

አኖሌ ትንፋሹ እጥር አለበት። የገዛ ጆሮውን ተጠራጠረ። ከአንድ ቀን በፊት አብረው ነው ያመሹት። ምን ተገኘ ባንድ ሌሊት?

«የተፈጠረ ችግር አለ?» አለው አኖሌ።

«ምንም እንደማትዋሸ ቃል ግባልኝ!?»

አኖሌ ከተቀመጠበት በርግጐ ተነሳ። በእሳት ጨዋታ የተጀመረ ያህል ተሰማው። ከልብ ጉዋደኛው እንዲህ ያለ ቁጣ ሲወርድበት ስሜቱን ሲቆዋቆዋመው አልቻለም። ሆኖም ጂብሪልም ተፈናጥሮ ብድግ አለና ሽጉጡን ከሸንጡ ላይ መዘዘ፣

«ተቀመጥ!»

አኖሌ እንደደነዘዘ ተቀመጠ። አይኑን ከሽጉጡ አፈሙዝ አልነቀለም። ተፋጠጡ። አኖሌ በደከመ ድምፅ፣

«ጉዳዩ ምንድነው?» ሲል ጠየቀው።

«ቃፌር ነህ!»

«ማን!? እኮ እኔ!?» እንደ ብራቅ እየጮኸ፣ ጣቱን የገዛ ልቡ ላይ ጠነቆለ። በግልባጩ ቁጣው ነደደ።

«እዎን አንተ! አኖሌ ዋቆ! ለኦሮሞ ወንበዴዎች ወይም ለሻእቢያ አሊያም ለሲአይኤ ... ለሰይጣንም ሊሆን ይችላል፤ እየሰለልክ ነው ... በደንብ አዳምጠኝ ... ሀቁን ካልነገርከኝ ጭንቅላትህን እዚሁ ነው የማፈነዳት። ባንተ ጦስ እግሬ ላይ ሰንሰለት እንዲቆለፍ አልፈልግም። ገባህ!?»

ከዚያም ድምፁን ረገብ ለማድረግ እየሞከረ፣

«... ሰላማዊ ኑሮዬ እንዲናጋ አልሻም። ሀቁን ንገረኝ። ህይወትህን ለማዳን ያለሁህ ብቸኛ ረዳት እኔ ብቻ መሆኔን እስተውል። እኔን ለማታለል በቃጣህበት ደቂቃ ያለምህረት አሳልፌ እሰጥሃለሁ። ከዚያም በሃያ አራት ሰዓት ውስጥ ለዘልአለም ታሸልባለህ።

ምናልባትም ከመገደልህ በፊት በጆሮ ለመስማት እንኳ የሚከብዱ ስቃዮችን በቁምህ ትቀበላለህ።»

አኖሌ ዋቆ ተስፋ በመቁረጥ የልብ ጉዋደኛዬ ብሎ የሚያምነው ሰው የሚያወርድበትን ሀጢያት በዝምታ አዳመጠ። አዳምጦ ሲያበቃ አዘነ። ከልቡ አዘነ። ያዘነው ከአስራ ስምንት ወራት በፊት ወደ ኢትዮጵያ ለመምጣት በመወሰኑ ነበር።

አኖሌ የሃያ ዘጠኝ ዓመት ወጣት ነው። መልከ መልካም፤ መለሎ። ትምህርቱን የጨረሰባትን የሀምቡርግ ከተማ ለቆ በጦርነት ወደምትታመሰው ሀገሩ የተመለሰው ይህንኑ አሁን ሽጉጥ ይዞ የሚዝትበትን ሰው አምኖ ነበር። ምእራብ ጀርመን ያሉ ወዳጆቹ መክረውት ነበር - እንዳይመለስ። አስጠንቅቀውት ነበር - ሊደርስበት የሚችለውን ችግር እያስረዱ። ማስጠንቀቂያቸውን ግን ችላ አለው። ስራና የመኖሪያ ቤት ካገኘ፤ መኪና ማስገባት ከቻለ፤ የልጅነት ፍቅረኛውን አግብቶ ከኖረበት ማህበረሰብ ጋር መቀላቀልን እንደ ትልቅ ፀጋ ነበር የቆጠረው። በእድሜ የገፉ አሳዳጊ አባቱን በህይወት ለማግኘትም ጉጉቶ ነበር። በተስፋም ነበር የተመለሰው። አባቱን በህይወት ማግኘት ችሎአል። ጂብሪልም ቃል የገባለትን የመኖሪያ ቤትና የስራ ጉዳይ ጨረሰለት። ያጣው ቢኖር የልጅነት ፍቅረኛውን ብቻ ነበር።

ሀወኒ ትባላለች። አገር ምድሩን አስሶ የገባችበትን ማወቅ አልቻለም። ቢሆንም ኑሮው መልካም መሆን ጀምሮ ነበር። የዛሬው ዱብእዳ ግን እንግዳ ሆነበት። በጀርመን ሀገር ቆይታው ትምህርቱን ተግቶ ከመከታተል አልፎ የጐሳ የፖለቲካ ተሳትፎ አልነበረውም። በርግጥ ወቅታዊ ሁኔታዎችን በጥንቃቄ ይከታተላል። በአውሮፓ ደማቅ ከተሞች ተቀምጠው ስለ ኢትዮጵያ ገበሬዎች የሚሰብኩትን ፖለቲከኞች ግን ከልቡ ነበር የሚንቃቸው። አሁን ግን ጂብሪል «የየትኛው ድርጅት ቃፌር ነህ?» ሲል አፋጦ ይዞታል።

በእጅጉ አዘነ። ለመፀፀት ግን ጊዜው እንዳለፈበት ተረዳ። ተስፋ ባጣ ድምፅ፣

«የማንም ሰላይ አይደለሁም!» የሚል ምላሽ ሰጠው።

«እርግጠኛ ነህ?»

«አትጠራጠር!

ጂብሪል በረጅሙ ተነፈሰና ሽጉጡን ሸንጡ ላይ ሸጦ እነበረበት ወንበር ላይ ተቀመጠ።

ለደቂቃዎች በዝምታ ሲተያዩ ቆዩ።

«አኖሌ ... እርግጠኛ ነህ?»

ጂብሪል በሚማፀን ድምፅ ነበር ደግሞ የጠየቀው::

አኖሌ ግራ ተጋባ:: የጂብሪል የሚለዋወጥ ስሜት አደናገረው:: ቴአትር የሚሰራ መሰለው::

«እመነኝ!» አለ በተስፋ::

«እኔ አልጐዳህም:: እውነቱን ብቻ ንገረኝ:: ከዋሸህ አብረን ነው ሲኦል የምንወርደው:: እባክህ!?»

አኖሌ በረጹዛውን በቡጢ ደለቀና ጮኸ::

«አይደለሁም! አይደለሁም! እኔ አኖሌ ዋቆ የምፈፅመውን የማውቅ ሰው ነኝ! ለስለላ ስራ የሚያበቃ ዝንባሌም ባህርይውም የለኝም! አማሮች በኦሮሞ ላይ ያላቸው እጉል ንቀት ያናድደኛል:: ይህን ስሜቱን ደግሞ ከተዋወቅንባት እለት ጀምሮ አሳምረህ ታውቀዋለህ:: ይህም ሆኖ ጉዋደኞቹ ሁሉ አማሮች እና ትግሬዎች ናቸው:: ተራ ጠባብ ዜጋ አለመሆኔን ከዚህ መገንዘብ ትችላለህ:: በተቀረ ያንተ መንግስታዊ ምስጢሮች መቼ ነው ያጉዋጉኝ? አንድ አመት ሙሉ ስታውቀኝ ምን ነበር ፍላጐቴ? ከመፅሀፍ ብብት ወጥቼ አውቃለሁ? ላንተ የፖለቲካ ዝባዝንኬዎች ጆሮዬን ሰጥቼ አውቃለሁ? ስለህይወት ያለኝን ፍልስፍና አታውቅም? እንዴት እንግዳ ሆነህ ትመረምረኛለህ? ወይም በኔ ላይ የታሰበ ልዩ ጥቃት ካለ ብናየው በተሻለ»

አኖሌ ጥቂት ጋብ ካለ በሁዋላም፣

«... ኧረ ለመሆኑ ምን አይነት አስተማማኝ መረጃ ቢደርሳችሁ ነው እኔን ቃፊር ለማለት የበቃችሁት?» ሲል በመደነቅና ለመስማት በመጉዋጉዋት ጠየቀው::

«መረጃ ከተገኘብህስ?» ሲል ጂብሪል ድንገት አፈጠጠበት::

«ስቀለኝ!»

«አኖሌ ...»

«ግዴለህም ... መቼም እብድ አይደለሁም::»

«አንድ ጉዳይ ልንገርህ!»

«ምን?»

«በዚህች ደቂቃ የደህንነት ሰዎች የመኖሪያ ቤትህን እገላብጠው እየበረበሩ ነው» ብሎ የአኖሌን ስሜት ለማጤን ተዘጋጀ::

አኖሌ ግድ አልሰጠውም:: ይልቁን ፈገግ አለ፣

«ሻንጣዎቼን ገነጣጥለዋቸው ይሆናላ! ቁልፍ ብትጠይቀኝ ግን የፍተሻ ስራችሁን ያቀልላችሁ ነበር:: እነዚያ ውድ ሻንጣዎች በግዴለሽነት ከተገነጠሉ መቼም ለፈፀማችሁት የዱርዬነት ተግባር ኪሳራውን መጠየቁ አይቀርም::»

«ቤትህ የሚያጠራጥር ሰነድ አለህ?»

«በጀርመንኛ የተፃፈ ዲግሪዬ አለ:: ፖሊሶችህ የእነግን የመታወቂያ ካርድ ያገኙ ይመስላቸው ይሆናል::»

«የተፃፈልህ ፖለቲካ ነክ ደብዳቤ ይኖራል?»

«ደብዳቤ የማጠራቀም ባህል የለኝም::»

«የጦር መሳሪያ ይኖርሃል?»

«የሁለተኛውን የአለም ጦርነት የሚያሳይ ፊልም አለኝ::»

«ፀረ ኢትዮጵያ መንግስት የሆኑ መፃህፍት መፅሄትና ጋዜጦችስ?»

«እነሱ ይኖሩኛል!» አለው እያፌዘ::

የጂብሪል አይኖች ፈጠጡ::

«እንድተረጉመው ያዘዝከኝ አንድ የጀርመን ጋዜጣ አለኝ:: የመንግስቱ ሃይለማርያም አስተዳደር ስለሚፈፅማቸው ዝርዝር የግድያ ታሪኮች ይተነትናል» ብሎ ሲጋራ አቀጣጠለ::

ጂብሪል አቀርቅሮ ሲያሰብ ቆየ::

ሰአቱን አየ:: ስምንት ሰአት ከቀኑ:: አሁኑኑ ወደ ዋናው ጉዳይ መግባት እንደሚኖርበት ነበር የሚያስበው:: ቢያንስ እኖሌ ሰላይ ሊሆን እንደማይችል ያለው እምነት ትክክል እንደሆነ መገንዘብ ችሎአል:: ስለዚህ እለቱ ከመጠናቀቁ በፊት ጉዳዩን ቶሎ መፈፀም ይጠበቅበታል:: የደህንነት ሚኒስትሩም ውጤቱን በጉጉት እንደሚጠብቁ ያውቃል::

«ልጅ አኖሌ ...» ብሎ በእርጋታ ጀመረ «ቃፊር ስለመሆንህ የደረሰን መረጃ የለም:: የእስካሁኑ መጨዋጨዋህ አጭር ፍተሻ ብቻ ነው:: ይኸውልህ የስለላ ስራ ተዋናይም ያደርጋል:: ይህን ሁሉ የማስመሰል ንዴት ቢሮዬ ተለማምደህ መምጣቴን ብታውቅ ትደነቅ ወይም ትስቅ ይሆናል ...»

አኖሌ በመገረም ጂብሪል ላይ አፈጠጠ::

ጂብሪል እያይዞም «... በዚህ መልኩ ልቀርብህ የወሰንኩት ጥርጣሬና ስጋት ውስጤን ስለበጠበጠው ነው። በርግጥ አሁንም ቢሆን ቃፊር ባለመሆንህ በቂ ማረጋገጫ የለኝም። የደህንነት ሚኒስትሩ ግን ክፉኛ ጠርጥረውሀል።»

«እኮ በምን ምክንያት!?» ሲል አምባረቀ።

«መነሻ አላቸው። ያውም በቂ መነሻ። የኢሰፓ አባል አለመሆንህ፤ ከጀርመን ሀገር በፈቃድህ መመለስህ፤ የተማርክ ኦሮሞ መሆንህ - ሁሉ ለጥርጣሬ ሊያበቃ ይችላል። ሚኒስትሩ ግን ሌሎች ለጥርጣሬ የሚያበቁ ፍንጮችንም አግኝተዋል። ዛሬ ያንተን ንፁህነት ለማሳመን ባለኝ ሃይል ሁሉ ተሟግቼልሃለሁ። ቤትህ እንዲፈተሽና እንድትታሰርም ታዞ ነበር። ያ ሁሉ በኔ ሃይል ተሽሯል። አንተ ላይ ጥቂት የክህደት ፍንጭ ቢገኝ ባለን ቅርርብ ምክንያት ብቻ የኔም ነገር ያከትማል። ስለዚህ ያን ማድረጌ ለራሴም ስል ነበር። ስለዚህ በዚህ የጋራ ጉዳይ ላይ መነጋገር አሰብን። ይህን ጥርጣሬ ለማጥፋት የምትችልበት እድል ተፈጥሯል።»

«በምንድነው የተጠረጠርኩት? ግልፅ ሆነህ ንገረኝ»

እኖሌ ፋታ አጣ።

ጂብሪል ለጥቂት ደቂቃዎች አቀርቅሮ ከቆየ በሁዋላ፣

«ከትናንት ማምሺያ ጀምሮ ቡርቃ በምትባለው የትውልድ መንደርህ የሚኖሩ አንድ ሺ የኦሮሞ ገበሬዎች አምፀዋል» ሲል ተነፈሰ።

እኖሌ ዋቆ እንደ እንጨት የደረቀ መሰለ። ጀርባው ላይ ቀዝቃዛ ላብ ኩለል ብሎ ሲወርድ ታወቀው። ከመቅፅበት በርካታ ጉዳዮች፣ ታሪኮች በአእምሮው ብልጭ ድርግም ይሉ ጀመር። ቀስ ብሎ ከመቀመጫው ብድግ አለ።

«አባቴ ሞተ ማለት ነዋ!?»

በደከመ ድምፅ ለራሱ ነበር የተናገረው።

«አባትህ አልሞቱም። ሆኖም በሞት አፋፍ ላይ መሆናቸውን የሚገልፅ መረጃ ደርሶናል» አለው ጂብሪል። እኖሌ ለምን ይህን ሊል እንደቻለ እያውጠነጠነ።

«አደገኛ ሁኔታ ነው ጂብሪል!» አለ በፍርሃት እየራደ።

«እንዴት?»

እኖሌ መልስ ለመስጠት ዘገየ ...

የአዲስ አበባ ሰዎች የማያውቁት ታሪክ፤ ሊገባቸው ስለማይችለውም ስሜት፤ ለሰባ አመታት በቡርቃ ብቻ ሳይሆን በአር ተራራዎችና ሸለቆዎች ስለተነገረው ትንቢት እያሰላሰለ ነበር።

የቡርቃ ዝምታ!

ምናልባትም በቃፊርነት ከመጠርጠር የከፋ አደጋ ፊቱ ተደቅ ታየው። ሲጋራውን ምጥጥ አድርጎ መተርኮሻው ላይ ደፈጠጣት አይኖቹ ... ልቡ ... አእምሮው ... ይበልጥ ነቁ።

ጂብሪል ከእኖሌ መልስ ሲያጣ ስለጉዳዩ ማብራራቱን ቀጠለ፣

«... ያመፁት ገበሬዎች የአባትህን፣ የአንተንና እጮኛ የምትሳትን የሀወኒን ስሞች እያነሱ በማሞገስና በማቅራራት ላይ መሆናቸውን ከሁለት ሰአት በፊት መረጃ ደርሶኛል። 'የአማሮችን ጉጆ እናጋያለን' እያሉም ይዝታሉ!»

እኖሌ አይኖቹን ጨፍኖ በውስጡ ይሰቃይ ጀመር። ይህ እንደሚመጣ የቡርቃ ገበሬዎች ሲያወጉ ደጋግሞ ሰምቶ ነበር። ሆኖም የቡርቃ ዝምታ ትንቢት ለሱ ተረት እንጂ ወደ ተግባር የሚለወጥ ህያው ህልም አልመሰለውም ነበር። የቡርቃ እረኞች ጣፋጭ ለዛ እንጂ ... መች የገበሬዎቹ የልብ ምኞት ይሆናል ብሎ ገመተና?

ጂብሪል ቀጠለ፣

«በገበሬዎቹ ቀረርቶ ውስጥ ያንተ ስም መነሳቱ ሚኒስትሩ እንዲጠረጥሩህ አደረጋቸው። 'እኖሌ ገበሬዎቹን ለአመፅ ቀስቅሷል' ለማለት ጭምር ከጀሉ። በዚህ ስሜት ላይ ሳለን ደግሞ ከቡርቃ ወደ አንተ የተላኩ ሶስት ገበሬዎች ሰጋህር ላይ ተያዙ። ሲመረመሩ 'አባቱ ከመሞታቸው በፊት ሊያዩት ይፈልጋሉ?' የሚል ምክንያት ሰጡ። ከቡርቃ አካባቢ የደረሰን መረጃ እንደሚያስረዳው ግን ገበሬዎቹ የአመፁ መሪ እንድትሆን አንተን መርጠውሃል።»

እንደ እንቁራሪት የፈጠጡ አይኖቹን ጂብሪል ላይ ተክሎ ቀረ። በተሟዋሟጠ ድምፅም፣

«ይህን ሁሉ ሚኒስትሩ ሰምተዋል?» ሲል ጠየቀው።

«ሰምተውታል!»

«ምን አሉ ሲሰሙ?»

ጂብሪል ሪዙን በጣቱ እያፍተለተለ፤

«ትዝ ይልህ እንደሆን ስለቡርቃና ስለራስህ የነገርከኝ ጥቂት ታሪክ ነበረ። እነዚያን ተረቶች ተጠቀምኩባቸው። ገበሬዎቹ ከእንስሳ

ባልተሻለ ሁኔታ የሚኖሩ መሆናቸውን፤ ከዚያ ቀበሌ አንተና ሀወኒ ብቻ ፊደል እንደቆጠራችሁ፤ ገበሬዎቹ በራሳቸው የህልም አለም ተውጠው፣ ተንሳፈው እንደሚጉዋዙ፤ ዘላበድኩ:: ከዚያም አንድ ሀሳብ ለሚኒስትሩ አቀረብኩ:: ያ ሀሳብ ሚኒስትሩን ጥቂት አረጋጋቸው:: ባንተ ላይ ታስቦ የነበረው እርምጃ እንዲዘገይ ፈቀዱ:: አሁንም በጉዳዩ ላይ በግልፅ ተወያይተን አስቸኩዋይ መፍትሄ ካልፈለግን አንተም እኔም አደጋ ውስጥ ነን::»

«ምንድነው ነገረኛ! እንነጋገር!» አለ በጭንቀት እንደተወጠረ::

«የገበሬዎቹ ጥያቄ ፖለቲካዊ ስሜት አለው:: የሚያነሱት ጥያቄ የብሄር ጭቆናን ነው:: አማሮች ከአካባቢው እንዲወጡላቸው ይፈልጋሉ፤ የበቀል ስሜት አርግዘዋል:: ይህን መሰል መርዝ የቋጠረ ሁኔታ አንዴ ከተለኰሰ እንደ ሰደድ እሳት ነው የሚያያዘው:: መንግስት በሰሜን ያለው የፀጥታ ሁኔታ በተመሰቃቀለበት በዚህ አስቸጋሪ ወቅት ሌላ ትኩሳት እንዲጨመርበት አይሻም:: ስለዚህ ቢቻል አመፁ በሰላማዊ መንገድ እንዲረግብ ይፈለጋል:: ካልሆነ መንግስት ሃይል ከመጠቀም ሌላ አማራጭ የለውም:: የሃይል እርምጃ ከተወሰደ ደግሞ የቡርቃ ገበሬዎች በጅምላ ሊያልቁ ይችላሉ:: ይህን አንተም እኔም መንግስትም የምንፈልገው አይመስለኝም:: ሚኒስትሩን የሳመንኩዋቸው ገበሬዎቹ አንተን እንደመሪ ስለመረጡህ፤ የአካባቢው ተወላጅም ስለሆንክ በመንግስትና በገበሬዎቹ መካከል እንደ ድልድይ ታገለግላለህ በሚል ነው:: ይህ ላንተ ጥቅም አለው:: ወገኖችህን ከእልቂት ታድናለህ፤ የራስህም ህይወት ከአደጋ ይተርፋል::»

አኖሌ አላመነታም::

«ጥያቄ የለውም ጂብሪል ... አሁኑኑ እነሳለሁ!» ሲል አረጋገጠለት::

«ደግ አስበሃል!» አለ ጂብሪል በመርካት «... ሆኖም ገበሬዎቹ ለአመፁ መሪ ትሆን ዘንድ አንተን የመረጡበት ምክንያት አልገባኝም:: ለላም ግር ያለኝ ነገር አለ:: ቅድም ስለ አመፁ ሳነሳብህ በቀጥታ አባትህ እንደሞቱ አመንክ:: አመፁንና የአባትህን ሞት ምን ያገናኘዋል? ገበሬዎቹ የሀወኒን ስም የሚያነሱትስ ለምንድነው? ለመሆኑ ሀወኒ ማናት? የት ናት?» ሲል የጥያቄ ዶፍ አወረደበት::

አኖሌ ትክዝ ብሎ፤

«ታሪኩ ረጅም ነው:: ሌላ ቀን ላውጋህ:: እንድታውቀው ያህል ግን አመፁ የተቀሰቀሰው 'የቡርቃ ዝምታ' ተብሎ በሚታወቅ ትንቢት ምክንያት ነው:: አባቴ የሞቱ ለት አመፅ እንደሚነሳ የቡርቃ ዝምታም እንደሚያበቃ ይነገር ነበር አለው::»

«ምንድነው የቡርቃ ዝምታ?» ጂብሪል ግራ ተጋባ::

«ቡርቃ ወንዝ ነው:: በመሬት ውስጥ ለውስጥ የሚጉዋዝ ወንዝ:: በመሬት ውስጥ የመሄዱን ጉዳይ ገበሬዎቹ ከማኩረፍ ጋር ነው ያያዙት::»

«ማነው የሚያኩርፈው?»

«ወንዙ! የቡርቃ ወንዝ!»

«የወንዝ ማኩረፍ ምን ማለት ነው አኖሌ?»

«ታሪኩ ረጅም ነው ያልኩህ ለዚህ ነው:: ገበሬዎቹ 'ቡርቃ ከመሬት በታች ውስጥ ውስጡን የሚሄደው ኦሮሞዎች በአማራ ወራሪዎች በመገዛታቸው እፍረት ተሰምቶት ነው! ብለው ያምናሉ:: እንደ ገበሬዎቹ እምነት የቡርቃ ወንዝ ጥንት እንደ ዋቢሸበሌ ደረቱን ገልብጦ የኦሮሞን ምድር ሁሉ ይዞር ነበር:: ምንሊክ አርሲን ሲወርና የገዳውን ስርአት ሲያጠፋው ግን የቡርቃ ወንዝ በኦሮሞዎች ተንበርካኪነት አዝኖና አፍሮ 'መሬታችሁን በጃችሁ ካላገባችሁ እኔን አታዩኝም' ብሎ አካላቱን ሁሉ እንደ ዘንዶ ሰብስቦ ከመሬት በታች እንደቀበረ ከጥንት ጀምሮ እንደ ተረት ይነገር ነበር::»

ጂብሪል በመገረም ራሱን ግራ ቀኝ ሲነጥ ቆይቶ፤

«የሀወኒ ጉዳይስ?» አለው::

«እኔም ግራ ገብቶኛል ጂብሪል» ብሎ ሊያሳምነው ይጥር ጀመር::

«... እኔና ሀወኒ አባትና እናት የለንም:: በማደጉ ያሳደገን አሁን በሞት አፋፍ ላይ የሚገኘው ዋቆ አባዱላ ነው:: እኔና ሀወኒ እንድንማር የተደረገው በቡርቃ ገበሬዎች ፍላጐትና ትብብር መሆኑን አውቃለሁ:: ከፍ ስንል እንድንተጫጭ አደረጉን:: እስከዚያን ቀን ድረስ እህቴ ነበር የምትመስለኝ:: በተቀረ ሀወኒ እሁን ያለችበትን ጨርሶ አላውቅም:: የማውቀው ነገር ቢኖር እንደማፈቅራትና እንዳንተ ግጥም የምትወድ ውብ ልጅ መሆንዋን ብቻ ነው::»

«ወላጆቻችሁ እንዴት ሞቱ?»

«ምክንያቱን አላውቅም:: ለአባቴ እንስቼለት ነበር:: 'ሌላ ጊዜ አወጋሃለሁ' ነበር የሚለኝ:: ከዚያ ወዲያ ስለተራራቅን እኔም ስለ ወላጆቼ የማወቅ ልዩ ጉጉት አልነበረኝም:: አባቴ ስለሙዋቾች ወላጆቼ ሳነሳ ይከፋ ይሆናል ብዬም አስብ ነበር:: ግን በአንድ አጋጣሚ ሞተው ሊሆን ይችላል:: ምን ልዩነት ያመጣል?»

«መልካም! አሁን ጊዜ የለንም! ወደ ቡርቃ መሄድ አለብህ:: ሚኒስትሩ ዘንድ ደርሼ እስክመለስ ከቡርቃ የመጡትን ገበሬዎች

እነጋግር:: በር ላይ እሉልህ» ብሎት ፈትለክ አለ::

እኖሌ ጃኬቱን አንጠልጥሎ ደረጃዎቹን በፍጥነት ወርዶ ወደግቢው በር ገሰገሰ::

*　*　*

... የቡርቃ ገበሬዎች 'የቡርቃ ዝምታ!' የተሰኘውን ትንቢት ለሰባ አመታት አዚመውታል:: ትንቢቱ የሚፈፀምበትን እለትም በናፍቆት ሲጠብቁ ነበር:: ቡርቃ ከካካ ተራራ ስር ተነስቶ ከመሬት ባታች ውስጥ ለውስጥ የሚጉዋዝ ትልቅ ወንዝ ነው:: አልፎ አልፎ በተደረመሰ ጉሬ በኩል የቡርቃ ወንዝ ልክ እንደ ዋቢሸበሌና እንደ አዋሽ በከፍተኛ ፍጥነት ሲጉዋዝ ይታያል::

ከሰባ አመት በፊት የአካባቢው ገበሬዎች 'ብሻን ሴጣን - የሰይጣን ውሃ' እያሉ ይጠሩት ነበር:: በጦር አዛዥ ማእረግ 'አባዱላ' ተብለው የሚታወቁት ዋቆ ግን 'ቡርቃ' ሲሉ ሰየሙት:: ቡርቃ ማለት በኦሮሚኛ 'ምንጭ' ማለት ነው:: ከዚህ ስያሜ ጋርም ዋቆ አንድ ትንቢትና አፈታሪክ ለተከታዮቻቸው እንደዋዛ ይተርኩላቸው ነበር፤ እንዲህ እያሉ፣

«ይህ ወንዝ ጥንት በአያቶቻችን ዘመን ስሙ 'ቡርቃ' ተብሎ ይታወቅ ነበር:: መነሻውም ከዚህችው በልምላሜዋ ከታወቀችው ከቡርቃ መንደር ሲሆን፤ የኦሮሞዎችን መሬት ሁሉ ውሃ እያጠገበ፣ እያካለለ ይጉዋዝ ነበር:: የቡርቃ ወንዝ በኦሮሞ ምድር ዳርቻዎች ሁሉ ይዞር ነበር:: ቡርቃ ፈጣን፣ ውሃው እንደ ኩል የጠራ ወንዝ ነበር:: ጥንት ኦሮሞዎች ውሃ የሚጠጡት ከቡርቃ ጨልፈው ነበር:: ምግባቸውን የሚያበስሉት፤ ልብሳቸውን የሚያጥቡት በቡርቃ ውሃ ነበር:: ኦሮሞዎች ህመም ሲሰማቸው ከቡርቃ መጉነጨት ብቻ ይበቃቸው ነበር - ይፈወሳሉ::

መቼ ያ ብቻ ሆኖ?

«ቡርቃ የኦሮሞን ምድር አያካለለ ሲጉዋዝ፤ ከአለት ሲጋጭ፣ ድምፁ ሙዚቃ ሆኖ ልብ ያማልላል:: ከገደል ሲዘል ድፍረቱ ለኦሮሞዎች ጀግንነትን ሲያስተምር፤ ለጠላቶቻችን ደግሞ ፍርሃትና ሽበርን ይለቅ ነበር:: የቡርቃ ወንዝ ለጥ ባለው መስክ ዝግ ብሎ ሲጉዋዝ ደግሞ ህፃናት ይንቦጫረቁበታል:: 'ቡርቃ ተረት አውራልን?' ይሉታል:: ስለዘለለው ገደል፣ ስላጥለቀለቀው ሜዳ፣ ስላቋረጠው ሸለቆ፣ በሩቅ መንደሮች ስለሚኖሩት ኦሮሞዎች ይተርክላቸዋል::

ታዲያ ምን ያደርጋል?

«የኦሮሞዎችን ግዛት ነፍጠኛ በጉልበቱ ወሰደው:: በዚህ

እጅግ የተናደደው የቡርቃ ወንዝ እንደ ዘንዶ ተምዘግዝጐ፤ አካላቱ ሁሉ ሰብስቦ ከመሬት ስር ተደበቀ:: 'ኦሮሞዎች ለነፃነታቸ ተጋድለው ክብራቸውን ሳያስጠብቁ ከተደበቅሁበት ጉሬ አልወጣ ብሎ ከመሬት ማህፀን ገብቶ ተከተተ:: ሰዎች ከምንጩ ሲጠጡ ወዲያው ውሃው መርዝ ሆኖ አንጀታቸውን በጣጥሶ ይገድላቸዋል በዚህ ምክንያት 'የሰይጣን ውሃ' ተባለ:: ቡርቃ ግን በኦሮሞዎ ሽንፈት አፍሮና አዝኖ ነው የተደበቀው» እያሉ ነበር ዋቆ አባዱ ለወጣቶቹ ገበሬዎች የሚያወጉት::

በወቅቱም በዚህ ታሪክ የተቆጡ ኦሮሞዎች በዋቆ መሪነ በነፍጠኞች ላይ ዘምተው እጅግ አሰቃቂ ጦርነቶች ተካሄዱ:: ከሃያ በላይ ወጣቶች ዋቆ አባዱላን ተከትለው በፈረሳቸው የአርሲን ተራሮ አጥለቀለቁ:: በየሸለቆው ሲወድቁም 'ቡርቃ በቃህ! ዝምታህ እስከመቼ እያሉ ይጮሁ ነበር:: 'ማረን ቡርቃ!' እያሉም በጦር ተሸቃሸቁ::

የወጣቶቹን ጀግንነትና እልቂት ያስተዋለው የቡርቃ ወንዝ ታዲ ለዋቆ አባዱላ በህልም ተገልጦ

«ዋቆ! ዋቆ! የዚህ ዘመን ወጣቶች ክብራችሁን ማስመለ አቅቶአችሁዋል:: የኔም ዝምታ ይቀጥላል:: አንተ እድሜህን ጨርሰ የሞትክ እለት ግን፤ የኦሮሞዎች ቁጣ እንደገና ተቀስቅሶ ምድ ትናወጣለች:: ወጣቶች በወጣቶች እየተመሩ ጀግንነታቸው ያስመሰክራሉ:: ያን ጊዜ እኔም አንገቴን ብቅ አደርጋለሁ:: ኦሮሞዎ በሙዚቃዬ ይመሰጣሉ:: ጀግንነቴን ይማሩታል፤ ይወርሱታል ተረቴንም ያዳምጣሉ!» አለው እየተባለ ይነገራል::

ከዚያ ወዲያ የቡርቃ ሰዎች የዋቆ አባዱላን እለተ ሞት በተስ ይጠብቁ ጀመር:: ያን ጊዜ የቡርቃ ዝምታ ያበቃና ጀግናው ቡር እንደጥንቱ በኦሮሞ ምድር ደረት ላይ እያፏጨ ሲጉዋዝ ይታያል የቡርቃ ዜማ፣ የቡርቃ ጀግንነት፣ የቡርቃ ተረት ህልም ሆ አይቀርም...

*　*　*

... ጂብሪል ከሚኒስትሩ ቢሮ እንደወጣ የሩጫ ያህል ነበር ወ እኖሌ የገሰገሰው:: እኖሌ ከገበሬዎቹ ጋር ወግ ይዞ ነበር::

«አንድ ጊዜ ላናግርህ...» አለው በቸኰለ ድምፅ::

እኖሌ ፈጥኖ ወደ ጂብሪል ተራመደ::

«እንግዲህ ሚኒስትሩ በጣም ተስፋ አሳድረውብሃል:: አሁን ሾፌርና መኪና ስለሚዘጋጅልህ ወደ ቡርቃ ገስግስ:: ምናልባት ዛ ማምሻውን ወይም ነገ ማለዳ የሁለቱ ወገኖች ግጭት ሊከሰት ይችላል

ገበሬዎቹ የአባትህን መሞት ብቻ ነው እየጠበቁ ያሉት። አባትህ ከሞቱ ገበሬዎቹ እንደ ጉርፍ ሊተሙ ይችላሉ። ገበሬዎቹ ወደ ሰፈሩበት ኮረብታ ዙሪያ አንድ ሻምበል የስፓርታኪያድ ጦር ተልኮዋል። አዛዡ ሻለቃ ጉተማ ይባላል። እሱም የአርሲ ልጅ ነው። ችግሩን በቅንጅት እንድትፈቱ አሁኑኑ በሬድዮ ይነገረዋል። የኰድ ስምህ 'አልፋ ዋይት!' ነው -እንዳትረሳው። በተረፈ አደራ አኖሌ! ከባድ ሃላፊነት ነው የተጣለብህ ...»

«እነዚህ ገበሬዎች አብረውኝ ቢሄዱ ይጠቅሙኛል» አለ አኖሌ።

«ይዘሃቸው ሂድ!»

«ሌላ ደግሞ ...» አለና እንደ ማሰብ አለ «አንድ ነገር ቃል ግባልኝ!»

«ምን?»

«የገበሬዎችን ቁጣ ለማብረድ የምናገራቸው አንዳንድ ቃላት ካሉ እንደኔ የፖለቲካ አቋዋም ተደርገው መወሰድ አይኖርባቸውም። በተጨማሪ ቀንቶን ባሰብነው መንገድ አመፁን ካቆምነው 'አናርኪስቶችን ምንጠራ' በሚል ሰበብ የቡርቃ ገበሬዎች ላይ አደጋ እንዳይደርስ ቃል ግባልኝ?»

«ለመጀመሪያው ጥያቄህ ... ያሻህን ተናገር። አመፁ ብቻ ይቁም! የሁለተኛውን ጥያቄህን ግን እርሳው። ምንጠራው ከጅምላ ይቁም! የሁለተኛውን ጥያቄህን ግን እርሳው። ምንጠራው ከጅምላ የጥይት ውርጅብኝ በላይ አይጉዳቸውም! አይቀርላቸውምም። ይህ የሚሆነው እኮ ሁሉም ከሞት ከተረፉ ነው።»

አኖሌ ጥርጣሬና ፍርሀት ውስጡን አመሱት። በሌላ ወገን ደግሞ መጠቃት ተሰማው። ለቡርቃ መንደር ወገኖቹ የሚያስብላቸው! ምናልባትም ስሜታቸውን የሚረዳላቸው ኩቶ እንደሌለ ሲረዳ እንባ ... እንባ .... አለው። ከፊቱ ያለውን ተስፋ መፈለግ ጀመረ። ምንም የለም። ምንም!

ምንም እንደሌለ ሲያምን ብቸኝነት ተሰማው። ሀወኒን አሰባት። አሁን ግን የት በአለም ላይ ፍቅረኛውም እህቱም እስዋ ናት። አሁን ግን የት እንዳለች አያውቅም። ሆድ ባሰው። እንዲህ ሆኖ እንኳዋ አያውቅም ነበር። እንባው ቅርብ ሆነበት። መጮህ አማረው!

«የት ነሽ ሀወኒ!?»

ወ ን በ ዴ ዎ ቹ !

ኤርትራና ትግራይ

ምእራፍ ሁለት

- 1 -

በተራራማዋ የትግራይ ምድር ውስጥ ክሳድ ግመል የምትባል አነዲት መንደር አለች። በርግጥም በዚህ ስፍራ የህወሀት መሪዎች መሽገዋል። ራሳቸውን ከኢትዮጵያ መንግስት የአየር ድብደባ ለመጠበቅ የመሬት ውስጥ ዋሻዎችን በመስራት ላይ ናቸው። በድማሚትና በመሰርሰሪያ ማሽን እየተቦረቦሩ የሚሰሩት ዋሻዎች እስኪጠናቀቁ ድረስም በጊዜያዊ መጠለያቸው ስራቸውን በማከናወን ላይ ነበሩ።

ዛሬ ከማለዳው አንድ ተኩል ጀምሮ የህወሀት ፖሊት ቢሮ አባላት ስብሰባ ሲያካሂዱ ውለው ተበትነዋል። ወደ ተሲያቱ ቀጣይ ስብሰባ የተመለሱት በጥድፊያ ነበር። ወደ ስብሰባው ዘግይተው

የገቡት ሀየሎም እርእያና አቦይ ስብሀት ነበሩ:: ከመሰብሰቢያው አዳራሽ እድሞ ደጃፍ ላይ ሲጋሮቻቸውን እየማጉ ሲያወጉ ቆዩ::

ሀየሎም በቅርቡ ስለተካሄደበት የግድያ ሙከራ እያወጋቸው ነበር፣

... በአጋጣሚ ነበር ከመስዋእትነት ያመለጠው:: ከወልዲያ በሞተር ብስክሌት ተነስቶ ወደ ጉብዬ ከተማ ይጉዋዝ ነበር - ብቻውን:: በሞተር ብስክሌት ... እንደ ተጉዋዘ ሻንጣ የያዘ አንድ ጎልማሳ ሰው የአስፋልቱን እስር ደቂቃ እንደተጉዋዘ ሻንጣ የያዘ አንድ ጎልማሳ ሰው የአስፋልቱን ዳርቻ ይዞ ሲጉዋዝ ተመለከተ:: ሀየሎም ጠረጠረ:: ሻንጣዋ ላይ አይኑን ጣለ:: 'ሰውየው በእግሩ መጉዋዝ ለምን መረጠ?' የሚል ጥያቄም ለራሱ ያነሳል:: 'እኔን ለመግደል ከደርግ የተላከ ሰላይ ይሆናል' ብሎ ግን አልገመተም:: አለፈውና ከመቅፅበት ዘወር አለ:: አይን ለአይን ተገጣጠሙ:: ሰውየው ሻንጣውን መሬት አኑሮ ዚፑን ሲፈታና ሀየሎም ዞሮ ሲመለከት - እኩል:: ሀየሎም ሽጉጡን መዠርጠ ከሞተሩ ዘሎ ወረደ፣ 'እጅ ወደላይ!' ሲል ጮኸ:: ሁለት እጁን ሰቀለ - ባለሻንጣው:: ተጠጋው ሀየሎም:: ሻንጣዋን ጐተታት:: ከፈታት:: እስክ አፍጢሙ ጥይት የጐረሰ ኡዚ::

ይህንኑ ለአቦይ ስብሀት እያጫወታቸው ሳለ የሀየሎም ስም ከጀርባቸው ተጠራ:: የሴት ድምፅ ነበር:: ሁለቱም ዘወር አሉ:: ሀወኒ ዋቆ ነበረች:: ዳገቱን በችኰላ ስትወጣ ተመለከቱዋት::

«ማናት ይህቺ ሴት?» አቦይ ስብሃት ጠየቁ «... ደጋግሜ አያታለሁ:: ተጋዳሊት አልመሰለችኝም::»

«የትግሉን ታሪክ ለመፃፍ ነው የመጣችው» ሲል ምላሽ ሰጠ ሀየሎም::

«ከየት?»

«ጐንደር መምህር ነበረች:: ጠፍታ ወደ ነፃ መሬት እንደገባች እኔ ዘንድ ጥቂት ቆይታ ነበር:: ሁዋላ ወደ ሱዳን ወጣች:: ጀርመን ወደሚገኝ እጮኛዋ የመሄድ ፍላጐት ነበራት:: እንዳሰበችው በቀላሉ የማይሳካ መሆኑን ስታውቅ ግን ተመለሰች:: እንድትታገል ጠይቀናት ነበር:: አልተስማማችም:: ሆኖም የትግሉን ታሪክ ለመፃፍ እንደምትፈልግ አስታወቀች:: ወደዚህ የመጣችውም በተለይ ከህወሀት አመራር የትግሉን አጀማመር ለማግኘት ነበር:: አላነጋገረችህም?»

«የለም! ከአባይና ከመለስ ጋር ግን አይቺያታለሁ»

ሀወኒ አጠገባቸው ደርሳ ነበር:: ዳገቱ ስላደከማት ደጋግማ ትስልና ታለከልክ ጀመር::

«ይቅርታ! አቆምኩዋችሁ!»

«ደህና» ብለው ሁ ^ቱም ጨበጡዋት::

«ለጥብቅ ጉዳይ እፈልግሀለሁ!»

«ዘወትር ለጥብቅ ጉዳይ ትፈልጊኝ የለ?» ሲል ቀለደባት::

«የምሬን ነው::»

«ዛሬ አልችልም ሀወኒ:: እናመሻለን:: ነገ ምሳ ሰአት ላገኝሽ?»

«ጥሩ! እሳቸውንም ሳነጋግር እፈልጋለሁ» አለች ወደ አቦይ ስብሀት ዞራ::

ሁለቱም በመስማማት ራሳቸውን ወዘወዙ::

«ይቅርታ አዘገየሁዋችሁ! ወደስብሰባ እየገባችሁ መሰለኝ» ብላ ተሰናበተቻቸው::

እንደገና ቁልቁለቱን ትወርድ ጀመር:: ሀየሎምና ስብሀት ወደስብሰባው ሥሻ ሲያመሩ ጥቂት ቃላትን ተለዋወጡ፣

«አላማዋ በርግጥ ታሪክ መፃፍ ይመስልሃል?» አሉ አቦይ ስብሀት::

«አትጠራጠር! እጅግ ቅን ልጅ ናት!»

«ያልተለመደ ይመስላል::»

«እዎን! አንድ ቀን ብታዋራት ግን ልብዋ ይገባሃል::»

አቦይ ስብሀት ፈገግ አሉ:: ጥቂት ቃላቶችንም እንደዋዛ ጣል አደረጉ::

«በርግጥ አንተ ልቦችን በማወቅ ከኔ እንደምትሻል ግልፅ ነው ...»

አቦይ ስብሃት የጀመሩትን አቋርጠው ሲጋራቸውን ለመጨረሻ ጊዜ ማጉት::

ሀየሎም ከልቡ እየሳቀ አቦይ ስብሃትም አጅበውት ወደ ዋሻው ገቡ::

... ሀወኒ ዋቆ ቁልቁለቱን በችኰላ ተንደረደረች:: ሁሌ እንደቸኰለች ነው:: ጠይም መልከ መልካም ናት:: ቁመት አድሎአታል:: ቀጭን ናት ሀወኒ:: ስትስቅ የጥቅምትን አደይ አበባ ታስንቃለች - ይሉዋታል:: ጥርሶችዋ ስለሚያምሩ ብቻ መቼ ሆኖ? አይኖችዋ ይደምቃሉ:: የሀወኒ ውበት ብስለትዋ ነው ብለው የሚሙዋገቱም አሉ:: ውበትማ ብርጭቆም ውብ ሊሆን ይችላል::

ሀወኒ እኮ ከሴትነትዋ በፊት ሰው መሆንዋን የምታውቅ ናት። ሴቶች ብልህ ስለሆኑ መላ ያውቃሉ የሚል ወግዋ አይጠገብም። ሀወኒ ዘማሪ አባባል አለ። ይህ ለሀወኒ ሙሉ በሙሉ ይሰራል። ሀወኒ ዘማሪ ወፍ ነው የምትመስለው። አካባቢዋን ለመወዳጀት ጊዜ አይፈጅባትም። ለዚህም ነው መሰል ሀየሎም በጣም ይወዳታል። ወደ ተራሮች ስለቡርቃ ጫፍ ይዞአት ይወጣና ለረጅም ሰአት ያወጋሉ። ስለ ኦሮሞ ገበሬዎች፣ ስለ አሳዳጊ አባትዋ፤ ታወራዋለች። ቅንነትዋ ያስገርመዋል። ሰዎች ሁሉ ምነው ታጫውተዋለች። እንደ ሀወኒ በሆኑ? ብሎ ይመኛል። አንዳንድ ጊዜ እንባው በአይኑ ግጥም እስኪል ድረስ ምኞትዋን ስትከምር አዳምጦአታል። በመካከሉም ስለራሱ እንዲነግራት ትወተውተዋለች። ይቆራርጥባታል። ከዚያም እስዋ ታወጋዋለች።

- ጐንደር እያለሁ በተደጋጋሚ ስለ ጀግንነትህ እሰማ ነበር። በተዋወቅሁት ብዬ እሰብክ። ታውቃለህ ግን ሁኔታህ ሁሉ ፑካቼብን እንደሚመስል፡-

- ማነው ፑካቼብ? -

- የሩሲያ ድሆች አመፅ መሪ የነበረው ነዋ -

ሀየሎም ብዙ የትግል ታሪኮችን አንብቦአል። የነቼ ጉቬራን ታሪክ እንደ ውሃ ነው የጠጣው። የካስትሮን አጣጥሞታል። የጋሪባልዲን ... የማኦን ... ታሪኮች ያውቃል። በርግጥ እንደ ቬትናሞች የትግል ታሪክ የመሰጠው የለም። የቬትናም ታጋዮች ለሱ ቅርብ ናቸው። የፑካቼብን ስም ግን ሰምቶ አያውቅም፣

- አ! ፑካቼብንማ ቆይ አመጣልሀለሁ! ግን ከየት? መቀሌ ይኖር ይሆን? በጦርነቱ ቤተመፃህፍቱ ነዶአል እንጂ?

- እንዴት ስሙን እንኳዋ ሳልሰማ ቀረሁ? -

- ፑካቼብም ያንተን ስም አልሰማም፡- ብላ ሳቀች።

የሀወኒ ሳቅ ረጅምና ውብ ነው። ሀየሎም የሀወኒን ሳቅ ይወደዋል። በትግራይ ዱራዱር ውስጥ ዘወትር ከሚያዳምጣት ሶረኔ ከምትባለው ወፍ ድምፅ ጋር ያመሳስለዋል።

- ፑካቼብ በርግጥ እኔን ይመስላል? -

- ባየኸው ሀየሎም! በርግጥ የምትለያዩበት አንድ ነገር አለ። እሱ የሚማርካቸውን መኳንንቶች ያለርህራሄ ይገድል ነበር። የፑካቼብ መልክም ጉኑ ደግሞ ድሆች ሁሉ ወገኖቹ ነበሩ፡-

ሀየሎም በተመስጦ እያዳመጣት ሳለ ድንገት ሀጥ አለች።

ችኩልዋ ሀወኒ ምን ፋታ አላት? ደሞ ቀጠለች፣

- አንተ ግን የትግራይን ሰዎች ታስቀድማለህ አይደለም?፡-

- በጭራሽ ሀወኒ -

- የእውነት ንገረኝ ሀየሎም! አንተም እንደ ፑካቼብ ለተበደሉ ህዝቦች ነው የምትታገለው? ግን አንድ ኦሮሞና ሌላ የትግራይ ሰዎች ወድቀው ብታይ ቀድመህ የቱን ታነሳለህ?፣

- ኦሮሞውን፡-

- አላምንህም ሀየሎም፡-

- እመኚኝ! እየፈፀምነው የመጣነው ነው። የገደሉንን ወታደሮች መስዋእትነት እየከፈልን ነው የምንማርካቸው። ከማረክናቸው በሁዋላ የሚተኩሱብን አሉ። ለምን አናጠፋቸውም ታዲያ? ይህን ስልሽ ለትግራይ ታጋይ ህይወት አልሳሳም ማለቴ አይደለም። አላማችንን እንዲያውቁልን እንፈልጋለን። እንኩዋን ስለ ኢትዮጵያ ስለ ሱዳን ወንድሞቻች እሰባለሁ። ስለ አፍሪቃም እቆረቆራለሁ፡-

- ይህ የምትለኝ ፕሮግራማችሁ ብቻ ነው። በውስጣዊ ስሜት ደረጃስ?-

- የትግራይን ህዝብ ከህይወቴ በላይ እወደዋለሁ። ይሄ ግን ሌላውን በመጥላት አይመነዘርም፡-

- አዲስ አበባ የመግባት እቅድ አላችሁ?፡-

- አይቀርም!፡-

- ይሳካላችሁ ይሆን?፡-

- ሁላችንም በህይወት ላንገባ እንችላለን። ትግሉ ግን በድል እንደሚጠናቀቅ እርግጠኛ ነኝ፡-

- ፑካቼብ ፒተርስበርግን ከብቦአት ነበርኮ። ሁዋላ የሩሲያ ንጉሳዊ መንግስት ጦር ጠንከረና የድሆችን ሰራዊት ሁሉ ጠራረገው። በመጨረሻ ያ ብርቱ ሰው ተያዘ፣ በአንድ ሩብል ገመድም ተሰቀለ። ነፋስም ያን በድን አካል ሲያወዛውዘው ዋለ። ሲዘምሩለት የነበሩትም በሚወዛወዘው በድን አካል አላገጡ። ማምሻውን ታዲያ የዛሩ ንጉስ ታላቅ የራት ግብዣ አዘጋጀ። ምግቡም ጠረጴዛውን ሞላው። ቮድካ ቀረበ። እስኪነጋም ሀሴት ሆነ፡-

- አለምን ያንቀጠቀጡትን አስር ቀናት አስታውሺያቸዋ! - አለ ሃየሎም። እና ቀጠለ፣

- ምናልባትም ከስሜታዊ ጉርፍነት ወደ ተደራጀ አመፅ ያደጉት የፑካቼቭ የልጅ ልጆች ሩሲያን እጥለቀለቁዋት:: የዛሩን መንግስት እንደ መዥገር አፈረጡት:: የክሬምሊንን የብረት በር በክንዳቸው ቀራረጡት:: በአለም ላይ ያሉ ስግብግቦች፣ ግፈኞችና ሆዳሞች ተንቀጠቀጡ ... የውልሽ ሀወኒ ... ከብዙ አመት በፊትም ከዚህ ከትግራይ ምድር መጥረቢያ ይዘው የአፄ ሀይለስላሴን ጦር ያፍረከረኩ ገበሬዎች ነበሩ:: ቀዳማይ ወያኔ እንላቸዋለን:: ግን ስላልቻሉ ተደመሰሱ:: ከብዙ አመታት በሁዋላ ደግሞ የዚህ ዘመን ወጣቶች ተነስተናል:: እኛ ግን ድል እናደርጋለን:: ምክንያቱም ስሜት የሚነዳን የቁጣ ጉርፍ አይደለንም:: አላማ አለን:-

ሀወኒ በተመስጦ ስታስላስል ቆይታ፣

- ያልከው ሁሉ ገብቶኛል:: እኔም ቢሆን የፑካቼቭን ታሪክ በድጋሚ መፃፍ አልፈልግም:: ግን ለምንድነው ታሪክ በግለሰብ በኩል እንዲፃፍ የማትፈቅዱት?:-

- ትግሉ የህዝብ ስለሆነ ነዋ!:-

- ቢሆንም አንተ ለትግሉ መሳካት ወሳኝ ሰው ነህ!:-

- ወሳኝ አይደለሁም ሀወኒ:: ጠቃሚ የሚባለው ቅፅል ስም ይበቃኛል:: እኔና ጉዋደኞቼን ትግሉና ህዝቡ ነው የፈጠረን:: እኔን ብቻም ደሞ አይደለም:: ሌሎች ጀግኖችንም ፈጥሮአል:: ወደፊትም ይፈጥራል:: ስለዚህ ግለሰቦችን ማእከል ማድረግ ብዙውን ጊዜ የህዝቡን ተሳትፎ ያኮስሰዋል:: 'ምንሊክ ጣሊያኖችን ድባቅ መታ' እንደሚባለው ማለት ነው:-

- ባንተ በኩል የህዝቡን ትግል መግለፅ አይቻልም?-

- ይቻል ይሆናል:: ጥንቃቄ ግን ይጠይቃል:-

- ጓደኞችህ ግን አልተባበሩኝም:-

ሀየሎም ሳቀ::

- እውነታቸውን ነውኮ ሀወኒ:: የኔን ስም ሰማይ ጥግ የሰቀለው ደርግ ነው:: አንቺም ደሞ ይህንኑ ተከትለሽ ነው ለመሄድ የሞከርሽው:-

ሀወኒ ለጥቂት ደቂቃዎች ዝም አለች:: የሀየሎምን ታሪክ የመፃፍ ምኞትዋ፣ አየለ::

ይህ የሆነው ትናንት ማምሻውን ነበር::

ነገ ተሲያትም ቀጠሮ አላቸው ...

እንደገና ተራሮቹ አናት ላይ ተቀምጠው ያወጋሉ::

ሀወኒ ... ከሀየሎም ጋር ቀጠሮ ከያዘች በሁዋላ ቁልቁለቱን እየተንደረደረች በግል ከተሰጠቻት ዋሻ ደረሰች::

ጣራዋ ላይ አፈር የተደመደመባት ከትላልቅ ግንዲላዎች የተገነባች ዋሻ ናት:: የመደብ አልጋና ጠረጴዛ እንዲሁም አንድ ሬዲዮ ቴፕ አላት:: ጠረጴዛዋ ላይ ወረቀቶች ተበታትነዋል:: ወረቀቶቹ ብቻ ሳይሆኑ ሀሳብዋም ተበታትኖባታል:: ሀየሎምን ማእከል ያደረገ የጦርነት ታሪክ ለመፃፍ የምታደርገው ሙከራ ቅጥ እያጣ ሄዶአል:: ቅጥ ያጡትን ቡጭቅጫቂ ወረቀቶች ማንበብ ጀመረች...

ሀየሎም አርአያ በ1949 ትግራይ ውስጥ አዲነብርኢድ በምትባል አንዲት ትንሽ መንደር ተወለደ:: በልጅነቱ የእግርኩዋስ ጨዋታ አጥብቆ ይወድ ነበር:: የአካባቢውን ልጆች እያሰባሰበም እሱ የቡድኑ መሪ እየሆነ፣ ጠመንጃዎችን ከእንጨት እየሰራ፣ ወደ ተራራዎች እየወጡ ይጫወቱ ነበር::

ሀየሎም በጉርምስና ዘመኑ ወደ ትግል ወጣ::

እለቱም ሰኔ 18፣1968 ነበር::

ከእህቱ ልጅ ጋር ተያይዘው ወደበረሀ ወጡ:: በልጅነቱ ብርቱ መንፈስ የነበረው ሀየሎም፣ አዲነብርኢድ ትጠበው የነበረው ሀየሎም፣ ከፖሊሶች እየተጣላ ሽጉጥ እየነጠቀ፣ ቤተሰቦቹን ማስጨነቅ የጀመረው ሀየሎም፣ ልቡ ወደበረሃ ሸፈተ:: በጆሮው ሸው ያሉ ወሬዎች ነበሩና እኒያ ጭምጭምታዎች ቀልቡን ሳቡት:: በስሜት ጠሩት - ወደ በረሃ::

ከእህቱ ልጅ ጋር ዱር እየቆራረጠ መገስገስ የጀመረው ጠብመንጃውን እንዳነገተ ነበር:: ለአደን የዞረባቸውን ገደሎች ያውቃቸዋልና አልተቸገረም::

ጊዜው ክረምት ነበር:: ይዘንባል:: ከትግራይ ተራራዎች ተጠረቃቅሞ እየተጠማዘዘ የሚጉዋዘው ጉርፍ ታላላቅ ተራራዎችን ነምሶ የመደርመስ ችሎታ ነበረው:: ከድንጋይ ድንጋይ እየተላተመ የሚንፏፏለለው ጉርፍ ለሀየሎም እንደ ትንቢት ነጋሪ ነበር:: ዊዳህ ከተባለ ቦታ ደርሶ በዛፍ ጥላ ስር ተቀምጠው ቂጣና ገንፎ ከሚበሉ ጥቂት ታጋዮች ጋር ሲቀላቀልም ሀየሎም የተራራው ሰው መሆኑን አረጋገጠ:: ዳዊትን ሆኖ ከጎልያድ ሊፋለም ተዘጋጀ:: ድል አድራጊ ተብሎ ተተነበየለት:: ሀዲሽ የሚለው የቤተሰብ ስሙ 'ሀየሎም' በሚለው ተተካ:: በርግጥም ተራሮችን መሸገባቸው:: ሜዳና ሸለቆዎችን አሰሳቸው:: ጥይቶች በሳሉት:: ሰንቶቹ አጠገቡ ወደቁ?

የወደቁት ለቀሩት አደራቸውን እየሰጡ በረሃ ቀሩ:: አብሮት የመጣው የእህቱ ልጅ ሳይቀር ሀክፈን በተባለ ቦታ ተሰዋ:: ሆየሳምም አንድ ቀን እንደ ጉዋደኞቹ አንድ ተራራ ላይ እንደሚወድቅ እርግጠኛ ነበር ...

ሀቢኒ የማስታወሻ ደብተርዋን እየገለባበጠች ማንበብ ቀጠለች::

... የሰሜን ኢትዮጵያ ሰዎች ጦርነቱን ገፋበት:: እነሱ እንደሚሉት ጦርነቱ የተቀሰቀሰው ፍትህን በመነፈጋቸው ነው:: የልማት፣ የቋንቋ፣ የመሬት፣ የስልጣን ጥያቄዎችን ደግመው ደጋግመው አነሱ:: ስልቻ ለሚሞሉት ጥያቄዎቻቸው ጆሮ የሰጣቸው ግን አልነበረም:: ይህ እናደዳቸው፤ ንዴታቸው ወደ ቀጣ - ቀጣቸው ወደ አመፅ - አመፁ ወደ ጦርነት አደገ:: ጦርነቱም በየማእዘኑ ይቀጣጠል ያዘ:: ሰሜነኞች ሞትን ናቁ:: ከሞት ያልተሻለውን ኑሮ ጠሉ:: ጀግንነታቸው መጣባቸው:: ጠመንጃና እምቢልታቸውን የሸረሪት ድር ካደራበት የድንጋይ ግድግዳ ላይ አወረዱ:: እንደጥንቱ፣ እንደጠዋቱ፣ እንደአባቶቻቸው እየዘፈኑ፣ ከበሮውን እየደለቁ፣ ሲዋጉ የሰሜን ተራሮች ላይ ወጡ:: ከስመጥር መሪዎቻቸው አንዱም ሆየሳም ሆነ:: ይህ ታጋይ ተከታዮቹን ይዞ ስፍር ቁጥር የሌላቸው ወታደሮች ላይ የሰነዘረው የዱላ ነበልባል ከጊዜ ጊዜ እየበረታና እየሰፋ ሄደ:: ጥይቶች ቢበሳሱትም ሆየሳም ሊቆም አልቻለም:: የስራዊቱ ጥንካሬ ተሰፋ ሆነው:: ሞትን ያሸንፍ ጀመር::

አንድ ጊዜ ሀዋነ የሚባል ቦታ ወታደሮች አድፍጠው ይጠብቁት ነበር:: ሆየሳም አንዲት እና ቤት ውስጥ ሆኖ ያዋጋና ይዋጋ ነበር:: ወታደሮች የቺን እና ቤት ጠረጠሩዋት:: ይከቡዋትም ጀመር:: ውጊያው ተጋጋለ:: የመንግስት ወታደሮች ሆየሳም እዚያች ጐጆ ውስጥ መሆኑን አረጋገጡ::

ፉከራና ግርግሩ በረታ::

«ሆየሳም እዚህ ነው!» የሚሉ ድምፆች ተራራዎች ላይ አስተጋቡ::

የወታደሮች ጆሮ ቆመ! ያ ብርቱ ጭራቅ ከተያዘ የጦርነቱ ሁሉ ማብቂያ ይሆናል ሲሉ ተነጋገሩ:: ያልተጠበቀ መተራመስ ተፈጠረ ...

አዛገሮች ይጮሁ ጀመር!

«እንዳትገድሉት ከነህይወቱ ያዙት!»

«እንዳያመልጣችሁ!»

«ጐጆዋን አጋዩዋት!»

ሆየሳም ይህን ሁሉ እናዋ ቤት ውስጥ ሆኖ ያደምጣል:: ብቻውን በመሆኑ ይህቺ የመጨረሻዋ ደቂቃ መሆንዋን አመነ:: ቢሆንም ሆየሳም ተስፋ ይቆርጣል ብሎ ማን ያስባል? ቀለበታቸውን ወደ እናዋ ቤት እያጠበቡ፤ እየተኮሱ ከሚመጡት ወታደሮች ጋር ይታኮስ ጀመር:: ጥይቶች ግርግዳውን እየበሱ አጠገቡ ያርፋሉ:: ቢጆሮው ስር ያፏጫሉ:: ድንገት ጉንጉን ቀዘቀዘው:: ተመትቶአል:: የካኪ ሸሚዙ በደም ታጥቦአል:: ይህም የሁሉም ነገር ማከተም ምልክት መስሎት ነበር:: ግን ስህተት ነበር:: እኒያ ከጥይት የፈጠኑት ጀግኖች ጉዋደኞቹ እንደ በረሃ ዘንዶ መሬት ለመሬት እየተሳቡ ደርሰውለታል:: ጐጆዋንም ከበበው እየተስገበገቡ ሆየሳምን ለመማረክ የሚመጡትን ወታደሮች እንደ ዝምብ አረገፍዋቸው:: መሪያቸውንም በታላቅ ጀግንነት አዳኑት:: ሆየሳም ምን ያልተዋጋበት ስፍራ አለ?

ፀለምት፣ ወልቃይት፣ ደደቢት፣ እዳጋህብረት፣ አዲዳእሮ፣ ሽራሮ፣ አልገዳ፣ ማይቀነጣል፣ አቢይአዲ፣ ገርአልታ፣ ነበለት፣ አሀፈሮም፣ አክሱም፣ አድዋ፣ ሀውዜን፣ አፅቢ፣ አበርገሌ፣ ሳምሬ፣ ግጀት፣ ለቆጣ፣ ቦርቻሌ፣ ደላ፣ ዳንዱ፣ መቻሬ፣ ጨርጨር፣ ጉጉበዱ ...

ግን የቱ ተጠርቶ የቱ ይተዋል?

ሆየሳም እንደሆነ ተራሮቹን፣ ሸለቆዎቹን ተሽሎክሉኩባቸዋል:: መድፍ፣ ሞርታር፣ ታንክ፣ ብረት ለበሶቻቸውን አጋይቶባቸዋል:: የወታደሮችን የማዘዣ ጣቢያዎች ወደ አመድ ክምርትነት ለውጠባቸዋል:: በቆረጣ አሰቃይቶአቸዋል:: ምራላቸውን ሰባብሮታል:: ታዲያ ስሙን ማን የማያነሳሳው አለ? የራያ ሰዎች ወንድ ልጃቸውን ሆየሳም ሲሉ ሰይመዋል:: በከባድ ውጊያ መሀል መደንገጥን ጨርሶ የማያውቀው ሆየሳም የካቲት ሲመጣ ለድልና ለመስዋእትነት ይዘጋጃል:: የውስጥ እግሩ ሲገማመስ በማዳበሪያ ክር በወስፌ ይሰፋው ነበር:: ምን ያ ብቻ፤ የገዛ እግሩን በስብ እየተኮሰ ልክ እንደ ወንበር እግር ይጠግነዋል:: ታዲያ ሆየሳም ሩህሩህ ነበር::

ስለሙሴ ሲናገር እንባውን ማቆም አይችልም:: የመጀመሪያው የህወሀት መሪ የነበረው ሙሴ፤ መዳን እየቻለ ደሙ ፈሶ አልቆ ህይወቱ በማለፍዋ ዘወትር ይብከነከናል:: ታዲያ የሙሴን ጥበብና ትእግስት እንዳለች ነበር የወረሳት:: ሩህሩሁ ሆየሳም ኩህለን የተሰዋ እለትም እንባውን ማቆም አቅቶት ነበር:: በተሙዋሙዋቁ ተኩስ መሀል ... መደማመጥ በማይቻልበት ... የቦምብ ድምፅ በሚሰማበት ... ሆየሳም ላንቃው እስኪሰነጠቅ ይጮሃል፤ ሬድዮው ላይ ያምባርቃል፣

- ኩህለን! ኩህለን! ኩህለን!:-

ድንገት የኩሀለን ድምፅ መጣለት!

- ምን ሁኔታ ላይ ናችሁ? - ሲል ሆየሉም ይጠይቀዋል፡፡

- የተሙዋሙዋቀ ውጊያ ነው፡፡ እንደ ቀድሞው እየፈፀምኩ ነው፡፡ ይለዋል፡፡

እንዲህ ማለቱ ለሆየሉም ግልፅ ነበር፡፡

ኩሀለን ምንም እንኩዋን መሪ ቢሆንም የሚመራቸው ታጋዮች ተሰውተውበት ራሱ መስመር ይዞ ውጊያው ላይ ገብቶ ኖሮአል፡፡

- ስለቻልኩዋይ ውጣ!-

ሆየሉም በሀይለቃል አዘዘው፡፡ ኩሀለንን ማጣት ምን ማለት እንደሆነ ያውቀዋል - ሆየሉም፡፡

- ተቀብያለሁ! - ይላል ኩሀለን፡፡ አያይዞም

- ግን ይህን ቦታ ብተወው ለጠላት ምቹ ሁኔታ ይፈጠራል፡፡ ይህን ቦታ የደርግ ወታደሮች ከያዙት ግራና ቀኝ የገቡት ታጋዮች ይመታሉ! -

- ምን ያህል ሰው አለህ? -

- ደህና ነው -

ሆየሉም ቁና ሙሉ አየር ተነፈሰ፡፡ ረጋ አለ፡፡ ገባው፡፡ ኩሀለን ብዙ ተሰውተውበታል፡፡ አሰበና እንደገና ይጮህ ጀመር!

- የያዝከውን ቦታ ለቀህ ውጣ -

ሳቀ ኩሀለን፡፡ ረጋ ብሎም!

- እሺ ሆየሉም! - አለው፡፡

ከዚያም ግንኙነቱን አቋዋረጠ፡፡ ሆየሉም ግን እንደገና በሬድዮ ይፈልገው ጀመረ፡፡ ከጥቂት ፍለጋ በሁዋላ አገኘው፡፡ አሁን ግን የኩሀለን ድምፅ ለወጥ ብሎአል፡፡

- ብዙ ገድለናል ሆየሉም! ማርከናል፡፡ መሸሽም ጀምረዋል! በዚህ ላይ እኔ ...

የኩሀለን ድምፅ ድንገት ሰረገ፡፡

ሆየሉም 'ኩሀለን' እያለ ይጮህ ጀመር፡፡ መልስ የለም፡፡ ኩሀለን ለዘልአለሙ ዝም ብሎ ኖሮአል፡፡ ሆየሉም አለቀሰ፡፡ አልቻለም፡፡ በተሙዋሙዋቀ ውጊያ መሃል አነባ፡፡ ጦርነትን ረገመ፡፡ ስንቶች ወደቁ? ስንቶች? ስንቶች? ስንቶች?

ኩሀለን ቅን ነበር፡፡ ብርቱና ግልፅ፡፡ በከባድ ጦርነቶች መሀል የሚቀልድና የማይደነግጥ ነበር፡፡

የሆየሉም ገጠመኞችና ያለፈባቸው አስቸጋሪ ውጊያዎች ቁጥር ስፍር አልነበራቸውም፡፡ የአግአዚ ኦፕሬሽን ብቻውን ታላቅ ገድል ነው፡፡ እስራኤላውያን በኡጋንዳ - ኢንቴቤ የፈፀሙትን ገድል ያስታውሳል ...

ሀወኒ የፃፈችውን መቦጫጨቅ አሰኛት፡፡ በዚህ አያያዝ የትም እንደማትደርስ ተረዳች፡፡ ታሪክ እንዲህ እንደማይፃፍ ታውቀዋለች፡፡ የሰበሰበችው መረጃ በቂ አለመሆኑ ግልፅ ነበር፡፡ 'ታዲያ ምን ማድረግ አለብኝ?' ብላ ራስዋን ጠየቀች፡፡

መተው?

ታሪክ ፀሐፊ የመሆን ምኞትዋ የተዳከመ መሰላት፡፡ አድካሚ ሆነባት፡፡ የሰበሰበችውን መረጃ ብታገላብጥም ባዶ ሆነባት፡፡ ስሜት የለውም፡፡ ለጋዜጣ የሚላክ ዝባዝንኬ! ትርጉም የሌላቸው የተበጣጠሱ ብዥ ያሉ ገጠመኞች ሆኑባት፡፡ ታጋይ ባለስልጣኖቹ ደግሞ ለመናገር ፈቃደኛ አይደሉም፡፡ ፖለቲካ እንጂ ታሪክ መናገር አይወዱም፡፡

የሰበሰበቻቸውን ፎቶግራፎች ስታገላብጥ የሙሴ ፎቶ እጅዋ ላይ ገባ፡፡ የደስደስ ያለው ወጣት ነው፡፡ ፎቶውን ሲያዩት በህይወት ያለ ይመስላል፡፡ ትክ ብላ ታስተውለው ጀመር፡፡ ስለሱ ብዙዎች ነግረዋታል፡፡ ስሙን ሲያነሱ ደግሞ እንባ እንደሚቀድማቸው አስተውላለች፡፡ 'ሙሴ ጀግና ነበር ወይስ ነቢይ?' አለች ለራስዋ፡፡ ሙሴ ከኤርትራ ሻዕቢያን ተሰናብቶ ነበር ወደ ትግራይ ሰዎች የመጣው፡፡ አመጣጡ የትግራይ ወገኖቹን መርቶ ወደ ነፃነት ሊወስድ ነበር፡፡ አልሆነም፡፡ ባጭሩ ቀረ፡፡ ቢሆንስ ኖሮ ግን? እስራኤላውያንን ከግብፆች ባርነት ያወጣቸው ሙሴ ነበር፡፡ ሆኖም የተስፋይቱን መሬት ተራራ ላይ ሆኖ ነበር በርቀት የተመለከታት፡፡ እግዚአብሄር ወደ እስራኤል ምድር አይገባ ዘንድ አገደው፡፡

... ከግማሽ ሰአት ቆይታ በሁዋላ ሀወኒ ከተቀመጠችበት ተነስታ ትንጐራደድ ጀመር፡፡ ልብዋ ፍርሃት ፍርሃት አለው እንጂ የተሙዋላ ታሪክ ለመፃፍ መፍትሄው ምን እንደሆነ አልጠፋትም፡፡ ግን ፈራች! ሞትን ፈራች! ሆየሉም ወዳለበት ግንባር መሄድ ብቻ ነው መፍትሄው፡፡ ጥይት ግን ሰው ከሰው አይመርጥም፡፡ ጥይቶች ታሪክ ፀሐፊዎችን ለይተው ሲስቱ ታይቶም ተሰምቶም አይታወቅም፡፡

ለአይን ያዝ ማድረግ ሲጀምር ሀወኒ ከምሽግዋ ወጥታ በተራሮቹ ጥግ ላይ ወደተሰሩት የመፀዳጃ ቤቶች አዘገመች፡፡ ክሳድ ግመል የከረመች ቢሆንም እንደገመተችው በቂ ታሪክ ማግኘት አልቻለችም፡፡

የሰበሰበቻቸው ታሪኮች ግልፅ አይደሉም:: ቦንብ ከጀቶች ተጣለብን ይሉዋታል - ታጋዮቹ:: ቦንብ ከሰማይ ሲወርድ ምን እንደሚመስል ግን አታውቅም:: ድምፁን ጭምር አታውቀውም:: ስለዚህ ብዥ ይልባታል:: ለነገሩ የሀየሉምን ታሪክ ለመፃፍ ትምጣ እንጂ ከዚያ በላይ የሚመስጡ ገድሎችንም መስማት ጀምራለች:: አንዱ የሙሴ ታሪክ ነው:: የሙሴ ሁኔታ ውስጥዋ መቀጣጠል ጀምሮአል:: ግን ሁሉም ታጋዮች ብዙ አይናገሩም:: ሙሴ ማን እንደሆነ፣ እንዴት ሊሰዋ እንደቻለ መናገርም እምብዛም አልቻሉም:: ወይም አልፈለጉም:: አሊያም ሲያስታውሱት ይረበሻሉ::

- ከብዙ አመት በፊት ነበር - አላት አንድ ቀን አንዱ ታጋይ:: *- - አራት ወጣቶች ሶሮና አካባቢ እገላ የሚባል ቦታ ለስብሰባ ተቀምጠው የሙሴን መምጣት ይጠባበቃሉ:: በተስፋ ይጠብቁታል:: ሙሴ ማለት የተዋጣለት መሪ ነው:: ሁሉም ታጋዮች ይወዱታል:: ይመኩበታል:: ሙሴ ካለ ድል አለ:: ወጣትና ጠንካራ ነው - ሙሴ:: አይደከመውም:: ይዋጋል፤ ያዋጋል፣ ከዚያም ደከመኝ ብሎ አያርፍም:: ደሞ መፃህፍት ያነሳል:: ታጋዮችን ያስተምራል:: ድል የሚመጣበትን መንገድ ጠንቅቆ የሚያውቅ ብሩህ አእምሮ የነበረው ወጣት ነበር:: እናም አራቱ ወጣቶች እገላ እሚባል ቦታ ሆነው ይጠብቁታል:: እነዚህ ታጋዮች የዩኒቨርሲቲ ትምህርታቸውን ጥለው የወጡ የትግራይ ልጆች ናቸው:: ወይም የመንግስት ስራቸውን ለቀው ወደ በረሃ የገቡ ናቸው:: ታዲያ የሚመኩበት ሰው ቢኖር በርግጥም ሙሴ ነበር:: ታዲያ እገላ በተባለ ስፍራ ተሰብስበው እየጠበቁት ነበር:: አዲስ የአመራር አቅጣጫ ለመንደፍ የሚያስችል ስብሰባ ለማካሄድ ፈጥኖ ይመጣ ዘንድ ልከውበታል:: ሆኖም በሙሴ ምትክ ረጅም አፍንጫ ያለው፤ ጠጉሩ ተገማምዶ ትከሻው ላይ የወረደ ሰው ወደ አራቱ ወጣቶች ሲገሰግስ በሩቅ ታየ:: አራቱ ወጣቶች ማንነቱን በጠጉሩና በአፍንጫው ለዩት:: ፀሀዬ ነው:: እሱም ታጋይ ነው:: ከብርቱዎቹ አንዱ:: አጠገባቸው እንደደረሰ ደብዳቤ አቀበላቸው:: ከመካከላቸው አንዱ ወረቀትዋን በችኮላ ከፈታት:: ብጣቂዋ ወረቀት የሙሴን እንደወጣ መቅረት የምትገልፅ ነበረች:: ወረቀትዋን የከፈታት ሰው ስዩም መስፍን ይባላል:: እንባበ ሲያበቃ ብድግ ብሎ ለብቻው ሄደ:: ከአንድ ቁጥቋጥ ላይም ተቀመጠ:: እንባው ይወርድ ጀመር:: ካንጀት በሚፈነቅል ስሜት እየተንሰቀሰቀ አነባ::*

ግን ለምን?

መለየት? ተስፋ ማጣት? ባዶነት? ምን ነበር?

ሶስቱም ወጣቶች ወደ ስዩም መጡ:: አባይ ፀሀዬ፣ መለስ ዜናዊ፣ ስብሀት ነጋ ይባላሉ::

- ስዩም ምን ሆነሃል? - ሲሉ ጠየቁት::

- ሙሴ ተሰዋ! -

ቃል የተነፈሰ አልነበረም:: ሶስቱም ፈንጠር ፈንጠር እያሉ ለየብቻ ተቀመጡ:: ይህ የትግሉ ማብቂያ የሽንፈት ምልክት ይሆን? በትግል ለሚሰዋ ታጋይ ማንባት የተለመደ አይደለም:: ይህ ግን የተለየ ሁኔታ ነው:: ሙሴ ከምንም ነገር በላይ ነበር:: የሙሴን አቅም ማጣት ታላቅ አደጋ መሆኑን ሁሉም ያውቁታል::

... ሀመኒ ባሀሳብ ትባዝናለች:: የሰበሰበቻቸውን የታሪክ ብጥስጣሾች ልትቀጣጥል ትጥራለች:: ግን ከቶ የሚሞከርና የሚገፋ አልሆነም:: ቃላት መደርደር ብቻ ሆነባት:: ህይወት ልትሰጠው ከበዳት:: መፍትሄው አንድ ብቻ ነው::

መገዘመት! ሀየሎም ወዳለበት ግንባር!

ያንጊዜ እውነተኛውን ታሪክ እንደምትፅፍ አልተጠራጠረችም:: ሀመኒ አዲስ ድፍረትና ወኔ ለማግኘት ራስዋን እያበረታታች ነበር፤ ከመፅዳጃ ቤት ወደ ዋሻዋ የተመለሰችው:: ልብዋ ግን አልቀረጠም:: ግማሽ የመሞት እድል እንደሚገጥማት ስታስብ ፍርሃት ውስጥዋን ያርበደብደዋል:: ሞትን መጋፈጥ ፈራች:: ብርሃንን ማየት ትሻለች:: ህይወት ጣፋጭ መሆንዋ ይሰማታል:: 'ሞትን ለምን እጋፈጠዋለሁ?' ብላ ራስዋን ትጠይቃለች:: ልብዋ ተከፋፈለ:: ጊዜው ግን አሁን ነው:: የህወሀት ፖሊት ቢሮ አባላት በሙሉ እዚህ አሉ:: ስብሰባቸውን ጨርሰው ከመበተናቸው በፊት አንድ ውሳኔ ላይ መድረስ አለባት:: ከቆረጠች ሀየሉምን ተከትላ ወደ ውጊያው ሜዳ መጉዋዝ አለባት፤ ካልሆነም ስራዋን እርግፍ አድርጋ ትታ ወደ ውጭ ሀገር መኮብለል:: ከሁለት አንዱን የግድ መወሰን አለባት:: ውሳኔዋንም ለሀየሉም ትነግረዋለች::

ልብዋ ግን ዋለለ:: መወሰን አቃታት:: በተከፋፈለ ልብ አልጋ ውስጥ ገብታ ጋደም አለች:: ክሳድ ግመል ይበርዳል:: ሲበርዳት ሰውነትዋን ማሻሸት ትወዳለች:: ያኔ ይሞቃታል:: ሙቀቱ ደግሞ እንዳች ስሜት ይጭርባታል:: ያሰቃያታል:: ጀርመን ያለው የልጅነት ፍቅረኛዋ ከልብዋ አልጠፋም:: አብሮ አደግዋ ነው:: ዋቆ አባዱላ የሚባል የእድሜ ባለፀጋ ነው ያሳደጋቸው:: ወንድምዋም እጮኛዋም ነው:: ሩቅ አገር አለ:: ታዲያ አልጋዋ ውስጥ ገብታ ሲሞቃት እየተወራጨች የሩቁን አገር ሰው ስም በፍቅር ታነሳለች ...

«አኖሌ የኔፍቅር ... የት ነህ!?»

- 2 -

ከአዲስ አበባ በስተምስራቅ ሀምሳ ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ደብረዘይት ወይም ቢሾፍቱ ተብላ የምትጠራ አንዲት ከተማ አለች። ወታደራዊ ጫማዎች በየእለቱ ሲረግጡዋት ስለሚውሉ የፍርሀት አገር ሆናለች። ቀፈጥሮ ያለውን ሳይቆጥብ በለጣት ሀብት ላይ ተኝታበታለች።

ከቢሾፍቱ ከተማ እምብርት ወደ ሆራ ሀይቅ በሚያመራው ውብ ጐዳና ዳርቻ ላይ በከተማዋ ታዋቂ የሆኑ አንድ ሬድዮ ጠጋኝ አሉ። እኒህ ሰው አርጅተዋል። ቢሆንም ብርቱ ናቸው። ግንባራቸው በላቦት እያብረቀረቀ የተበላሹ ኤሌክትሪክ ነክ እቃዎችን ይጠግናሉ። ለነገሩ ምን የማይጠግኑት አለ? ሰአት፣ የእጅ ባትሪ፣ ቡታጋዝ፣ ማቀዝቀዣ... ዝናቸው በሴተኛ አዳሪዎቹ ዘንድ እጅግ ተጋንኖ ማቀዝቀዣ... ዝናቸው በሴተኛ አዳሪዎቹ ዘንድ እጅግ ተጋንኖ በመስፋፋቱ የተሰበረ የቢራ ጠርሙስም ይጠግኑ ይሆናል በሚል እምነት ስባሪውን አንጠልጥለው የሚሄዱ አሉ።

የመጠገኛ ሱቃቸው ለዘመናት በተከማቹ የተበላሹ ቁሳቁሶች ከመጠቅጠቅዋ የተነሳ መተላለፊያ የለም። ኤርትራውያን «አቦይ ግርማ ፅዮን» ሲሉዋቸው፤ ሌሎቹ ደግሞ «የዳዊት አባት» ሲሉ ይጠሩዋቸዋል።

እነሆ አቦይ ግርማ ፅዮን ዛሬ ያልታሰበ እንግዳ ከተፍ አለባቸው። አያውቁትም። የቢሾፍቱ ሰው አይደለም። የሚጠገን ሬድዮም አልያዘ። ገፅታውን በፍጥነት ያጠኑት ጀመር። በልባቸው «ሌባ ይሆን?» አሉ።

«ጤና ይስጥልኝ!» አለ ወጣቱ ጥርት ባለ አማርኛ።

«እግዚአብሄር ይመስገን!»

«የተበላሸ ሰአት ነበረኝ»

«ምን አይነት ሰአት ... ልጄ?» አሉ የልባቸው ምት እየፈጠነ።

«ሮመር 33» አላቸው።

«እነዚ ሰአት ወር አይሰሩ። አምጣ ... በል። ዛሬ ስራ የለ ... ቀዘቀዘ ... ሰው የተባለ ሳይመጣ ... ዋለ» ካሉ በሁዋላ «እንደምን ሰንብተሃል... የአገሬ ልጅ» አሉት በትግርኛ።

ከበርጩማቸው በመከራ ተነስተው አገላብጠው ሳሙት። ወጣቱ ከቀረበለት የወላለቀ ባለ አራት እግር ወንበር ላይ በጥንቃቄ ተቀምጦ ያወያቸው ጀመር።

እነሆ አቦይ ግርማ ፅዮን ዛሬ ታላቅ እንግዳ መጥቶባቸዋል። «ተባለፅ! ተባለፅ!» እያሉም ስለዚህ አይናቸውን ወደጉዋዳ ወረወሩ።

ይጣሩ ያዙ። ወጣት ቆንጆዬ ልጅ እንገትዋን ብቅ አደረገች።

«ጋሻ መጥቶአል... ሻሂ በሊያ ነጾኺ...»

በተወለጋገደው አማርኛ ሳቀባቸው።

«ሸዋ ምን ያህል አመት ቆዩ አቦይ?»

«ሰላሳ አመት» አሉ በፈገግታ።

«አማርኛ ሳይችሉ ቀሩ ታዲያ?»

«እምቢ አለኝ» አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ «ልጆቹን ደሞ ትግርኛ አቃታቸው። ወደፊት ሀገራቸው ሲገቡ ምን እንደሚሆኑ ቅዱስ ሩፋኤል ይወቅ።»

«የአካባቢው ፀጥታ እንዴት ነው ታዲያ?» አለወሬ ለውጦ።

«የፍረወይኒን መቼም ሰምተሀል።»

«አላውቃትም» አለ።

«አንድ እህታችን ናት። ፍረወይኒ ወልደማርያም ትባላለች። አንድ አመት ሞላ ከተገደለች። ከልቤ ግን ልትወጣ አልቻለችም። ሁመራ ሳለን ጀምሮ ነው የማውቃት። ልጅዋን ወደ በረሀ የላከች ጀግና ናት። ታዲያ ኤርትራዊ ለሆነው ሁሉ 'ድምፂ ሀፋሽ ሰሚእካ?' ነው የመጀመሪያ ጥያቄዋ። ብዙ ጊዜ መከርናት። ተቆጣናት። አልሰማ አለችን። እንደፈራነው ሆነ። ለቅሶ ቤት ተቀምጣ 'ወዲ አፍወርቂ ሎሚ ጉዳም ተዛረቡ። እዚ ጅግና ወዲ ኤረ' እያለች ስታንሾካሹክ አስመራ የኖረ አንድ ወታደር ሰምቶ ጠቆመባት። ተያዘች። ተገደለች።»

ለጥቂት ደቂቃዎች ሁለቱም በትካዜ ቆዩ፣

«የፍረወይኒን ታሪክ እስኪ ሌላ ቀን ያወጉኛል። የዛሬ ስራችንን ቶሎ እንጨርስ። መልእክት ደርሶኝ ይሆን?»

«እዎን አለሁ» ካሉ በሁዋላ ድምፃቸውን ዝቅ አድርገው ይናገሩ ጀመር፤

«... ቦሎኛ 99 ተፈፅሞአል፤ ለጊዜው ስራህን ልትቀጥል ስለማትችል በአስር ቀን ጊዜ ውስጥ ወደነበርክበት ተመለስ። ወጪህ በተለመደው ስፍራ ተዘጋጅቶልሀል - ነቢያት በቺፊሊያ»

እንግዳው ሰው መልእክቱን እንደሰማ ባለበት ደንዝዞ ቀረ። አቦይ ግርማ ፅዮን በእንግዳቸው ድንገተኛ ድንጋጤ ክፉኛ ተረበሹ፣

«ከባድ ችግር አለ?» ሲሉ ጠየቁት።

«አዎን»

«ምንድነው የኔ ልጅ?»

ምላሽ ሳይሰጣቸው ቀረ።

«ንገረኝ ልጄ? ምስጢር መሆኑን መቼም አውቃለሁ። ስጨነቅ ውዬ ከማድር ግን ጥቂትም ቢሆን ንገረኝ።»

«እኔ ወዲህ የመጣሁት ለአንድ ድርጅታዊ ተግባር ነበር። ያንን ተግባር ማከናወን የምችለው ግን ቦሎኛ 99 ከተባለው ሰው ጋር ብቻ ነበር። ቦሎኛ 99 በደርግ እጅ ወድቆአል። ስለዚህ እኔ ስራዬን ለጊዜው መስራት አልችልም።» ብሎ በንዴት ይብከነከን ጀመር።

«ቦሎኛ 99 ትልቅ ሰው ነው?»

«በጣም! አስመራ ላይ ወሳኝ ስራዎችን ሲያከናውን የቆየ ነባር ታጋይ ነበር። ማንነቱን ከደረሱበት ምስጢር እንዲያወጣ ያሰቃዩታል። ምስጢር ደግሞ ሊያወጣ አይችልም። ስለዚህ ራሱን መግደሉ አይቀርም። አሊያ እነሱ ይገድሉታል።»

ለደቂቃዎች ያህል በየራሳቸው ሀሳብ ተመስጠው ሲተክዙ ቆዩ።

ከዚያም ሽማግሌው! «ትብለፅ» ሲሉ ይጣሩ ጀመር «ሻሂ ውን ዘገያችሁ»

«ሻዩ ይቅርብኝ አቦይ!» አለ ወጣቱ።

«ይደርሳል እኮ»

«እቸኩላለሁ። ምናልባት የሚያስተላልፉልኝ መልእክት ካለ በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ ተመልሼ እመጣለሁ። ካልሆነ ሄጃለሁ ማለት ነው። ደህና ይሁኑ አቦይ።»

«ደህና ሁን ልጄ! » አሉ ከተቀመጡበት እየተነሱ።

ጣይቱ ምናለች!?

ምእራፍ ሶስት

- 1 -

የግል ታርጋ የለጠፈች አንዲት ቶዮታ - ላንድ ክሩዘር ናዝሬት ላይ ስትደርስ የመተሃራን መንገድ ትታ ወደ አርሲ በሚያደርሰው ጎዳና ተገነጠለች። ሾፌሩ የተመሰገነ ነው። በርግጥ ኖሮበታል! መንገዱም የሰጠ ነው። ላንድ ክሩዘርዋ አምስት ሰዎችን ብትጭንም ቅም ም አላላት። በምቹው ጎዳና ትጋልባለች።

መኪናዋ ውስጥ ከሁዋላ የተጫኑትን ሶስት ገበሬዎች ለሚያያቸው ሞኞች ይመስላሉ። ገፅታቸው የድል ነው። ግን በአዳፋ ኩታዎቻቸው ስር ያለውን ያርሲ ልብ ማን ያውቀዋል? በተጨማተረው ባርኔጣቸው ስር ያለውን ያርሲን ሰዎች ጭንቅላትስ ከቶ ማን ይስተካከለዋል? በርግጥ የአርሲዎችን ሩህሩህነት ... የአርሲዎችን ጀግንነት ... የአርሲዎችን ምኞትና ህልም ... አዲስ

ባ ጨርሶ አላወቀችውም፤

«አባቦሩ!»

አኖሌ ነበር በኦሮሚኛ።

«ወዬ ልጄ?»

«እስር ቤት ውስጥ ደበደቡዋችሁ እንዴ?»

«ሰደቡን እንጂ አልነኩንም ... ልጄ!»

«ማነው ተሳዳቢው!»

«ቆየ እኮ ልጄ?»

«ምኑ አባቦሩ?»

«ስድቡ ከተጀመረ ነዋ?»

«አባቦሩ!»

«የኔ ልጅ!»

«ምን ብለው ሰደቡዋችሁ!?»

«እኔን ... 'ጅል ጋላ!' አሉኝ።»

አቃሰተ። በጦር ጉሮሮን የተወጋ ያህል አመመው።

በአፍንጫው ትኩስ ትንፋሽ ሰንጥቆ ሲወጣ ተሰማው።

«ይህን ያለውን ደንቆሮ ያስታውሱታል?»

«ከምትነዱዋቸው አህዮች አትሻሉም! ሲሉም አላገጡብን።»

«ያው ውሻ ነው እንዲህ የሚግማማው?»

«መቼ ይሆን የምትሰለጥኑት? ሲሉም ጠየቁን።»

«እርሶ ታዲያ ምን መለሱለት አባቦሩ!?»

«ማን እየገዛን እንሰለጥን? አልኩት።»

«ምን መለሰ ይህን ሲሉት?»

«ሲሉ ሰምታ ዶሮ ቃንቃ ሞተች አሉና ተረቱብን።»

«ለተረትማ ማን ብሎአቸው? ኑሮአቸው ተረት ነው። አስተሳሰባቸውም ተረት ነው። እንደ ባልቴት ተረት ከማውራት የተሻለ ምን ያውቃሉ? ደደቦች! እነሱን ብሎ ደሞ ስልጡን? ለዚህች ሀገር ምን ቁምነገር የፈየዱ መስለዋቸው? ሶስት ሺህ አያሉ

የሚመኩበትን ዘመን ሙሉ ጠጅ በመጣልና በመጠጣት ነው ጊዜያቸውን የፈጁት!»

«አኖሌ ልጄ!?»

«አባቴ!?»

«ያንን ሰማይ ታየዋለህ!?»

«የቱ!?» ብሎ በመስኮት አማተረ።

«እስከ አድማስ የተዘረጋውን!»

«አዎን አባቴ!»

«እንኩዋን መሬቱ ሰማዩም የኦሮሞዎች ነው። ጊዜ ነው ያዋረደን። ጊዜ ደግሞ ሁሉንም እንደነበረ ያደርገዋል።»

የላንድ ዘሩዘርዋ ሾፌር ኦሮሚኛ ባይችልም የአኖሌንና የገበሬዎቹን ንግግር በምስጢር ቴፕሪከርደሩ እየቀረፀ ነበር።

በአኖሌ ገፅታ ላይ የሚነበበው ቁጣ ፖለቲካዊ ይዘት እንዳለው አልተጠራጠረም። በሙያው ተክኖበታል። የስለላ ስራውንም ይወደዋል - የገንዘብ ምንጭ ሆኖለታልና።

«ጋሼ ነመራ!» አለ አኖሌ ወደ ሁለተኛው ገበሬ ዞሮ።

«ልጄ?»

«ልጆች ደህና ናቸው?»

«ደግ ናቸው ... ደግ ናቸው ...»

ወደ ሶስተኛው ገበሬም መለስ አለ።

«ጋሼ ዋቅማ ...»

«ወዬ የኔ ልጅ ...»

«ሁሉም ቤተሰብ ደህና ነው?»

«ደግ ናቸው ... የኔ ልጅ»

«መህቡባ አገባች?»

«ገናነች ልጄ! አንተን ሁሌ እንዳነሳች ነው። ከአፍዋ ጠፍተህ አታውቅም። ሲነጋም ሲመሽም 'አኖሌ ...' እንዳለች ነው።»

ደሞ ወደሌላ ርእስ ዘለለ፤

«እመፁ ሲቀሰቀስ ምን ይመስል ነበር ... አባቦሩ?»

አባቦሩ ግን መልስ ለመስጠት ዘገዩ:: ይልቁን የደማ የእግራቸው አውራ ጣት ላይ ቁራጭ ጨርቅ ቢጤ ይደመድሙበት ጀመር:: ሽበት ጨርሶአቸዋል:: ብስል ቀይ ናቸው - ረጅም::

«አባቦሩ!»

ቁና ሙሉ አየር ተነፈሱና እንዲህ አሉት ...

«... ያደግህበት ደጃፍ ዛሬ የጦር ሰፈር መስሎአል:: የቡርቃ ገበሬዎች 'ሀወኒ ... አኖሌ ...' እያሉ ነው:: ገበሬው በናንተ ተስፋ አድርጐ ነበር:: ያኔ ወደ ትምህርት ስትላኩ ስራ አለባበስ እንድታውቁና የፀዳ ጨርቅ እንድትለብሱ አልነበረም:: አማርኛችሁ እንዲጣፍጥም አልነበረም:: ጉዳዩ ሌላ ነበር:: ታሪካችሁም ብዙ ነው ... እናንተ የማታውቁት::»

አኖሌ አንድ ነገር ጭንቅላቱን ጠቅ አደረገውና ከመቅፅበት ለአባቦሩ ጥያቄ ሰነዘረ::

«ለመሆኑ የኔና የሀወኒ ወላጆች እንዴት ነው የሞቱት?»

ሶስቱ ገበሬዎች ርስበራስ ተያዩና በዝምታ አቀረቀሩ::

«ለአባቴ ጉዳዩን ሳነሳበት ይከፋው ነበር::»

«ዛሬ ያወጉሃል» አሉ አባቦሩ በደከመ ድምፅ::

«ልዩ ነገር አለው እንዴ አባቦሩ?»

«የለውም ልጄ:: እንደሰው ልጅ ነው የሞቱት::»

«በህመም ነው?»

«የለም!»

«በጐርፍ አደጋ ይሆናላ?»

«ቡርቃ ምን ወንዝ አለና ልጄ? ወንዙማ ውስጥ ለውስጥ መሄድ ከጀመረ መቶ አመቱ ነውኮ? ምን ጐርፍ አለ ቡርቃ?»

«በምን ሞቱ ታዲያ? በቃጠሎ?»

«የለም!»

«በሰው እጅ ነው የተገደሉት?»

«የለም!»

«ታዲያ በምን ሞቱ?»

«ያደርስሃል!»

ሳንዷ ከሩዘርዋ እጅጉን ቸኩላለች::

አዎን ... መኪና ውስጥ ያሉት የአርሲ ገበሬዎች የመኪናዋን መቸኰል የወደዱት ይመስላሉ:: በርግጥ አርሲዎች ችኩል አይደሉም:: ሰባ አመት ሙሉም ታግሰዋል:: ዛሬ ግን ትእግስታቸው ያለቀ ይመስላል ...

- 2 -

የአመፀኞቹ ገበሬዎች ቁጣ እንደ ሰደድ እሳት ተቀጣጥሎአል:: የገበሬዎቹ እግሮች ለእሾህና ለጠጠር አይበገሩም:: እንደ ወይራ በጠነከሩ ተረከዞቻቸው ያን የጥጥ ፍራሽ የመሰለ ምድር እየሰረጐዱ ጃሎታውን ያስነኩታል:: በጦሮቻቸው በውሃና በልምላሜ የሞከሞከውን መሬት ይቦጭቁታል:: እየቦጨቁ ይፎክራሉ:: ኑልማሰቹና ወጣቶች!

«ቡርቃ ሲ..ጋአ!»

«የሮን ጓሴ ጂራ - ቡርቃ!» ይላሉ::

ሽማግሌዎችም በማንቀጠቀጥ ድምፃቸው ይቀሰቅሳሉ::

«አሰላማሌኩም ...

ዋቀዮ መራንና፡ራ

ዱኒ ሌኛ ... አርባጉጉ ጂራ

አማሪ ... ቡርቃ ጂራ

ቀንጨኤራ ባሰኔ ጭራ!»

ሌሆቻሰ መቻ ዝም ለሉ?

«ሌሰመካ አኖሌ ... ሌሳጅርታ!?»

«ሊንቶሰዞ ሀወኒ ... ሌሳጅርታ!?»

በረጅም ቀጭን ድምፅ ይጣራሉ:: ጥሪያቸው የካካን፣ የባቱንና የጭላሎን ተራራዎች ይገጨዋል:: የአርባጉጉን ሸለቆ ያሸብረዋል:: የገደል ማሚቶም ያን ጥሪ ... ያን ቀረርቶ ... ያን ጃሎታ ... እያቀባበለ እስከ ኡካ ... እስከ ደምቢዶሎ ... እስከ ጅማ ... መቱ ... እስከ የረርና ዝቁዋላ ... ያስተጋባዋል::

በርግጥ የቡርቃ ዝምታ ሊያበቃ ይሆን?

አልተጠራጠሩም::

ኦሮሞዎቹ ገበሬዎች ቅንጣት ታህል አልተጠራጠሩም:: ዳሩ ጠንቋዋዮችና ቃሎቶአቸዋል:: ጊዜው መቅረቡ ተሰምቶአቸዋል:: ዳሩ ጠንቋዋዮችና ጋውቶአቸዋል:: ጊዜው መቅረቡ ተሰምቶአቸዋል:: እረኞች ወሬውን በመሰላቸው መንገድ ሲያዳርሱት ነው የሰነበቱት::

ገበሬዎች በጀንበር ግባት ላይ በየሀማጋው አፍ ለአፍ ገጥመው ይህንኑ ሲንሾካሾኩና ጃሎታውንም ሲያደሩት አመሹ:: የሰማው ላልማሰው "ጊዜው ደረሰ! የቡርቃ ዝምታም ሊያከትም ነው!" እያሰ ያዳርሳል:: ወሬው ከቡርቃ መንደር ተነስቶ ወደ ጉሮ - ወደ ጀራ - ወደ ጉና - ወደ በቆጂ በረረ:: ማታው ፋርሸካ ፋርሸካ የሚለውን የበቆሎ ቂጣ እርቦው ላይ ወረወረ:: በወጪት የሞላ ገንፎውን ገለበጠው:: የሚያርስ ሞፈሩን ጣለ:: የሚቅም ጫቱን የገል ማንደጃው ላይ ባፍጢሙ ደፋው! ምንጣፉን እንጥፎ ፊቱን ወደ መካ መዲና አዙሮ ቁራኑን የሚቀራ - ሀሙማን ላይ ጫት ሲተፋ ያደረ አዋቂ - መቁጠሪያውን ይዞ የሚቆጥር ሁሉ ወደ ቡርቃ መንደር ኮረብታ አንጋጠጠ::

አቡቢንቱ መላው ሰውነታቸው ላይ ያርከፈከፉ - ለጋ ቅቤ ራሳቸው ላይ የጨፈጨፉ - በሞጀው ባለአበባ ሻማ ያሸበረቁ - የቤት ፈትል የለበሱ - ረጃጅም ጠጉራቸውን እንደነገሩ ያዝረከረኩ ሴቶች! ቁንዲፍቱ ጨርቃቸውን ነፋስ ቢል እያረገባቸው ወደ ቡርቃ አቀኑ:: ቁንዲፍቱ ጨርቃቸውን ነፋስ ቢል እያረገባቸው ወደ ቡርቃ አቀኑ:: - የተጨማደደና በቅል ያንጠለጠሉ - ቀሪቦ በአንኮላ ሲመዘምዙ የዋሉ - የተጨማደደና የጠቆረ ተነፋነፍ ያጠለቁ - የተቦተረፈ ቡት ጫማ የተጫሙ - መስቀለኛ በረባሶአቸው የተነቀለ - ገፅታቸው ላይ እልህና ቁጭት የተቸከቸከባቸው - ምሬትና ቁጣ የገነፈለባቸው - ሲያቅራሩ እንደ ነጐድጓድ ድምፅ የሚያስደነግጡ - ወንዶች! የኦሮሞዎች አምላክ ዋቀዮ ስለ ቡርቃ ዝምታ ማብቃት! ስለቡርቃ ወንዝ ኩርፊያ ማክተም! በቅዱስ መንፈሱ ሹክ ያላቸው ያህል ቁና ቁና እየተነፈሱ የቡርቃን አቀበት ተያያዙት::

ኦሮሞዎቹ ያልያዙት ሁዋላቀር የጦር መሳሪያ አይነት የለም:: ውጅግራ - አልቤን - ፋስ- ቢላዋ - ድንጋይ - የወይራ ዱላ - ከአህያ ጆሮ ጭራሮ የተሰራ ችቦ - ክብሪት - መጥረቢያ - በረጃጅም በጠያይምና በወፋፍራም እጆቻቸው ጨብጠዋል:: አይኖቻቸው እሳት እየተፉ ሰብአዊ ፍጡርን ያስበረግጋሉ:: መንታ ምላስ ያለው ስለታሙ ጦራቸው ደረት ላይ ቢሰነዘር ልብን ከነግሳንግሱ በጭቆ ይመለሳል::

... ወሬው ወደ አገልጆ ሳጉሬና አርበጉ ተዛምቶአል:: የአገልጆ ኦሮሞዎች ወሬውን ሲሰሙ የቁጣ ሳቅ ገነፈለባቸው:: ያለው በፈረስና በበቅሎ - አቅሙ የፈቀደ በእግሩ - ሁለቱም ያልሆነለት አረንጉዋዴ የስጋጃ ምንጣፍ ከመሰለው መስክ ላይ ጠይም ግምባሩን አሳስሞ ለዋቀዮ ምስጋናውን ያደርስ ጀመር::

ወሬውን ከመንደር መንደር የሚያደርሱት እነ ሆርዶፋ ናቸው::

ሸምጥ ጋላቢዎቹ ወጣቶች ትላልቅ ገደሎችን በፈረሶቻቸው የሚዘሉት እንደዋዛ ነው:: የፈረሶቹ ኮቴ ምድር ውስጥ እየተተከለ ሲነቀል ዱባ የሚውጥ ጉድጉዋድ እየተወ ያልፋል:: ሆርዶፋ እንደዛሬዋ እለት ደስታ አሳብዶት አያውቅም:: ከቡርቃ ተነስቶ እንደ አቦሸማኔ እየተወነጨፈ ጉምጉማ ለመድረስ ጊዜ አልፈጀበትም:: ሌሎች ወጣት ኦሮሞዎችም ወሬውን ይዘው ወደ አሰሳ - ወደ ቦሮ - ወደ ኮፈሌ - ወደ ቆሬ - ወደ ጢሮአፈታ ሸመጠጡ:: ወሬውን የዚያኑ እለት ጉቢሳ ሳይቀር አደረሱት::

ቡርቃ በጭንቅ ተይዛለች::

«የሮን ጌሴ ጂራ!» ሽማግሌዎቹ::

«ቡርቃ ሲጋአ!» ጉልማሶቹ::

«ዲኒ ኬኛ - ቆንጨራ ካሰኔጭራ!» ወጣቶቹ::

«ሌልመኦ አኖሌ - ሌሳጅርታ!?» ልጃገረዶቹ::

«ሊንተሰቶ ሀወኒ - ሌሳጅርታ!?» አሮጊቶቹ::

በአርሲ ያሉ ኦሮሞ ገበሬዎች ሁሉ ከቡርቃ ትንቢት ጋር ተያይዞ ሊፈጠር ስለሚችለው ልዩ ተአምር ሲያወጉ አመሹ:: በርግጥ ቡርቃ አንገቷን እንደ ዘንዶ መዞ የኦሮሞን ምድር ለማጥለቅለቅ መቶ አመት ከተደበቀበት ዋሻ ይወጣ ይሆን?

ጉዳዩን ስሜታዊ ሳይሆኑ በርጋታ ያጤኑ በእድሜ የገፉ አዛውንቶች ደግሞ ትንቢቱ ስለሚፈጥረው እልቂት ሳያስቡ አልቀሩም:: ዳሩ መላ ሊፈይዱ ወደ ቡርቃ አቀበት መገስገስ የጀመሩም አሉ:: ዳሩ ግን ለሰባ አመታት ሲጠበቅ የኖረውን ያን አመፅ ኩፉ ማን ያቆመዋል?

«ጊዜው ደርሶአል - ቡርቃ በቃህ!»

«ጠላቶቻችንን በቆንጨራ እንጨፈጭፋቸዋለን!»

«ልጆቼን አኖሌ ... የት ነህ?»

«ልጆቼን ሀወኒ ... የትነሽ?»

ኦሮሞዎቹ ገበሬዎች በከፍተኛ አስፈሪ ድምፅ የሚያስተጋቡት ይህን ነበር ...

- 3 -

ከሰምለሚቱ ቡርቃ ብዙም ሳይርቅ አንዲት በርካታ አማሮች የሰፈሩባት መንደር አለች:: የሰፈሩበት ሜዳ እጅግ ውብና ለእርሻ ተስማሚ ነው:: መሬቱ ለእህል የሰጠ ነው:: የሰርዶው ልምላሜ

ታይቶ አይጠገብም:: አካባቢው ቅዱስ ስፍራ ይመስላል: ...ዜያች መንደር ላይ የሰፈሩት አማሮች አብዛኞቹ የምንጃር ሰዎች ሲሆኑ ወደ አካባቢው የመጡት ከአያሌ አመታት በፊት ደጃዝማች ሃይለራጉኤልን ተከትለው ነበር:: ...ግጥ የአብዛኞቹ አባቶች ራሳቸውን እንደ አገር አቅኚ የሚቆጥሩ ወታደሮች ናቸው:: በወቅቱ በመላዋ አርሲ ኦሮሞች ይከበሩ ከነበሩት ዋቆ አባዱላ ጋርም እልህ የሚያስጨርስ ፍልሚያ አድርገዋል:: ሆኖም ኦሮሞዎቹ ሀይል ሲበረታባቸው ወደ ቡርቃ ኮረብታ፣ ወደ ካካ ተራራ ግርጌ ተሰባሰቡ እንጂ አልተንበረከኩም ነበር:: ደጃዝማች ሃይለራጉኤል የተቀዳጁትን ድል ተጠቅመው የዋቆ አባዱላን ተከታዮች አላሳደዱዋቸውም:: ኦሮሞዎች ብዛት ስላላቸው ቂሙ በርትቶ አንድ ቀን ይነሱብናል በሚል ስጋት ከዋቆ አባዱላ ጋር እርቅ መሰረቱ:: ዋቆ አባዱላ በወቅቱ ሀይላቸው ስለተዳከመ እርቁን ይፈፅሙ እንጂ ነፍጠኞች የፈፀሙባቸውን ግፍ ለወገኖቻቸው ከማስተማር አላረፉም ነበረ:: ይህን የተረዱት አማሮች ከእለታት አንድ ቀን የቡርቃ ሰዎች ይነሱብናል የሚል ስጋት ነበራቸው:: እነሆ አልቀረም:: ከብዙ አመታት በሁዋላ የቡርቃ ገበሬዎች እንደጉንዳን ሰራዊት እየተመሙ ከቡርቃ ኮረብታ፣ ከዋቆ አባዱላ ደጃፍ ላይ ተሰባስበው ያቅራራሉ:: ይዝታሉ ...

... አማሮቹ ገበሬዎች የእመፁን ወሬ እንደሰሙ ድንጋጤ ትንፋሻቸውን ቆረጠው:: ሴቶች እንባቸውን ያዘሩ ጀመር:: ወንዶች ማድረግ ስላለባቸው ነገር በቅጡ ማሰብ እንኳዋ አልቻሉም:: ቀስ በቀስ ግን አንድ ሁለት እያሉ የቅዱስ ሚካኤል ደብር ወዳለበት ኮረብታ ያቀኑ ጀመር:: አማሮቹና ኦሮሞዎቹን የሚለየው ኮረብታ በታቦቱ ስም ቅዱስ ሚካኤል ኮረብታ ተብሎ ይጠራል:: ከኮረብታው እናት ደጃዝማች ኃይለራጉኤል ያሳነፁት ይኸው የኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን በመልካም አቀማመጥ ጉብ ብሏል::

... እኩለ ቀን ሲሆን የጡሩምባ ድመፅ በአማሮቹ መንደር ያስተጋባ ጀመር:: አያይዞም የቅዱስ ሚካኤል ደብር ደወል ግርማ ሞገስ ባለው ድምፅ በርጋታ ጥሪውን አሰማ:: ጥሪው ግን ከወትሮው ለየት ይላል:: የአሁኑ የደወል ድምፅ ከኮረብታ ኮረብታ እስኪያስተጋባ ድረስ ሃይልና ቁጣ ነበረበት::

ከዘጠና ደቂቃዎች በሁዋላ ወደ ቅዱስ ሚካኤል ኮረብታ ሽምጥ የሚጋልቡ ፈረሰኞች ብቅ ብቅ ይሉ ጀመር:: ጦርና ጉራዴ፣ መውዜርና ጉዋንዴ የያዙ ጠያይም አማራ ገበሬዎች ያን ለምለም መስክ እንደዋዛ ያቋዋርጡት ያዙ:: ፈረሶቹ የተቀለቡና የሰለጠኑ ናቸው:: አማሮቹ ለፈረስ ግልቢያ የሚሰንፉ አልነበሩም:: ፈረሶቹም ጥሪውን የተገነዘቡ ይመስል ጆሮአቸውን ገትረው ወደ ተራራው

ይሽመጥጡ ገቡ:: ተሲያት ላይ ከአምስት መቶ ያላነሱ አማራ ገበሬዎች ጦራቸውን እየሰበቁ ጃሎታውን ያስነኩት ያዙ ...

«ፍፃሜ ቀርቦአል!» የሚሉ ድምፆች::

«ስምንተኛው ሺ!»

«እነዚህን ቆራጣ ጋሎች! እናቅምሳቸውና ደሞ ሃምሳ አመት ይተኙ!»

«የአማራውን ክንድ ረሱት ደሞ!?»

«መንግስት አቀበጣቸው! የጋላ ወዳጅ የማጭድ ቀዳጅ የለም:: መፍጀት ያስፈልጋል!»

«ቁዋንቁዋቸው በሬዲዮ መነገር ከጀመረ ወዲህ ቀበጡ!»

«መሪ እንምረጥ!»

የደብሩ አለቃ ከአንድ ቁዋጥኝ ላይ በዲያቆናት ድጋፍ ወጡ! ከዝግባ እንጨት የተሰራች መስቀል ይዘዋል:: ማደፍ የጀመረ ጥምጣማቸውን በጥንቃቄ ጠምጥመዋል:: ቁዋጥኙ ላይ ከወጡ በሁዋላ ህዝቡ ዝም እንዲል ምልክት ሰጡ:: ቀረርቶው ቀስ በቀስ ጋብ እያለ፣ እየበረደ ... በመጨረሻም ረጭ አለ:: የደብሩ አለቃ ከነትጥቁ የተሰባሰበውን ገበሬ ላንዳፍታ በአይናቸው ገረፍ ካደረጉት በሁዋላ ደከም ባለ ድምፅ ንግግር ጀመሩ፣

«... ወንድሞቼ! ወሬውን መቸም ሁላችሁም ሰምታችሁዋል:: አርሲዎች ሊያጠፉን ይሻሉ! ለምን ይህን እንዳሰቡ እናውቃለን! ግጭቱ የሚያስከትለውንም እንረዳለን! መፍትሄው ምን መሆን እንደሚገባውም አናጣውም» ብለው ለአፍታ ዝም አሉ::

ገበሬዎቹ በፀጥታ ያዳምጣሉ!

«... ቅዱስ ሚካኤል ከጐናችን ነው ወንድሞቼ:: በልባችሁ ቅንጣት ታህል ሽብር አይግባ:: ኦርቶዶክሶች በየትም አለም ለማንም ሲንበረከኩ ታይተውም ተሰምተውም ተፅፎም አያውቅም:: ኦርቶዶክሶች ባሉበት ስፍራ ሁሉ እንገታቸው ላይ ላሰሩዋት ክር ሲሉ ጀግንነት ፈፅመው ነው ያለፉት:: አርሲዎች ሊጨፈጭፉን ተነስተዋል:: እኛም ቅዱስ ሚካኤልን ደጀን አድርገን እንከላከላቸዋለን:: የለኰሱት እሳት ራሳቸውን ይበላቸዋል:: በዚህ ጥርጣሬ አይግባችሁ:: ክብራችሁን አታስነኩ ልጆቼ! እግዚአብሄር አምላክ ከጐናችን ነው:: ከመካከላችሁ ጉበዝ ፈታውራሪ ምረጡና መክቱዋቸው:: እኛም ባህታውያን ወደ እግዚአብሄር እንፀልያለን!»

ቀረርቶና ጫጫታ ተከተለ:: የደብሩ አለቃ እንደገና

መስቀላቸውን ብድግ አደረጉ፡፡ መልሶ ረገብ አለ፡፡ ረጭ!

«ጉበዝ አለቃ ምረጡ!» አሉ፡፡

ሆኖም ገበሬዎቹ ይተያዩ ጀመር፡፡ የመፈታተሽ ያህል ይገለማመጡ ያዙ፡፡ ማን አለ? ማን የለም? የሚሉ ይመስል አንገቶች ሰገጉ፡፡ አንዱ ሌላውን እያየ ይመዝናል፡፡ ሹክሹክታ ተጀመረ፡፡ አፍላፍ ገጥመውም ሲማከሩ ሲጠቋቆሙ ደቂቃዎችን ካሳለፉ በሁዋላ፣

«አስናቀ!» የሚሉ ድምፆች አየሩን ሞሉት፡፡

«አስናቀ!»

«ብቻውን አሩሲን ይገጥማል!» የሚሉ ሙገሳዎችም ተከተሉ፡፡

አስናቀ በወፍራም ክንዱ ጠመንጃውን እንደያዘ፣ ሸሚዙን እስከ ክሳዱ እንደጠቀለለ ወደፊት ወጣ፡፡ ቁመቱ የትየለሌ ነው፡፡ ፈገግታው ደማቅ፤ ትከሻውና ፊቱ ጋሻ መሬት የሚያህል፤ በራስ መተማመን ያለው፤ ግርማ ሞገሱ፣ ክብርና ኩራቱ አይኖቹና በለበጣ ፈገግታው ላይ የሚታይ፤ መካከለኛ እድሜ ላይ ያለ ሰው ነበር አስናቀ፡፡ የደብር አለቃው በለቀቁለት ቁዋጥኝ ላይ እንደ ገመሬ ዝንጀሮ ነበር እመር ብሎ የወጣው፡፡ ገበሬዎቹ በኩራት ያጤኑት ጀመር፡፡ አስናቀ እፊቱ የሰፈሩትን ገበሬዎች በአይኑ ሙሉ እያፈሰ፣

«እምናችሁብኝ ስለመረጣችሁኝ አመሰግናለሁ፡፡ ደግሞም አላሳፍራችሁም!» ሲል ገበሬዎቹን በልበ ሙሉነት አጤናቸው፡፡ አስናቀ መምህር ነበር፡፡ ከቡርቃ አካባቢ ብዙም በማትርቅ አንዲት የገጠር ቀበሌ ውስጥ ነበር የሚያስተምረው፡፡ ሆኖም ከእጅ ወደ አፍ የሆነውን የመምህርነት ስራ ትቶ ንግድና እርሻ ከጀመረ አስራ አምስት አመት ሞልቶታል፡፡ የአርሲ ገጠሮች ተስማምተውታል፡፡ በአካባቢው የተከበረና በተለያዩ ማህበራዊ ግልጋሎቶች ላይ ቀድሞ በመድረስ የታወቀ ነው፡፡ በተናጋሪነቱም በአካባቢው ገበሬዎች ይመሰገናል፡፡

«... ወገኖቼ! የአሩሲ ጋሎች ሊጨፈጭፉን ማሰባቸውን ስሰማ ከልብ አዘንኩ፡፡ ብዛታቸው ድል የሚያስገኝላቸው መስሎአቸው ከሆነ ተሳስተዋል፡፡ ጥራት እንጂ ብዛት ድል እንደማያስገኝማ በአረቦችና በእስራኤላውያን ጦርነት አየነው! ስለዚህ ስጋት አይግባችሁ! ልክ እናገባቸዋለን!»

ጭብጨባው ነጐድጉዋድ መሰለ፡፡

«በሶ አልጨበጥንም!» የሚሉ ድምፆች ይወረወሩ ጀመር፡፡

አስናቀ ንግግሩን አራዘመ፤

«... ለመሆኑ እኛ ላይ ማመፅ ለምን አስፈለገ? ምን አጠፋን? መንገድ በሰራን ... ትምህርት ቤት በተከልን ... ወፍጮ ቤት ባቁዋቁዋምን ... መጨፍጨፍ አለብን? ሌላው ቀርቶ እነዚህ አሩሲዎች ዶሮ እንኳ መች ይመገቡ ነበር? እንደውሻ አርጅታ እስክትሞት ድረስ እንቁላልዋን ብቻ ነበር የሚለቅሙት፡፡ አይደለም እንዴ? እኛ ነን ዶሮ መብላት እንኩዋን ያሳየናቸው»

ሳቁ ከጫፍ እጫፍ ተተረተረ፡፡

አስናቀ ቀጠለ፣

«ራሳቸው ሲተርቱ 'አውራ ዶሮ ጭንቅላቱ ላይ ስጋ ተሸክሞ ይዞራል፤ አይበላው ወይ አያስበላው!' ይላሉ፡፡ ታዲያ ተረታቸው ነውኮ የተፈፀመው፡፡ በየደረሱበት ሁሉ ራስ ብሩን ይኮንናሉ፡፡ ራስ ብሩ የፈፀሙትን በጉ ተግባር ረስተው ይሆን? የራስ ብሩ ጥፋት በኛ ላይ መላከክ አለበት ያለውስ ማነው? የተወሰድነበትን መሬት ለቀን የትነው የምንሄደው? ንገሩኝ ወገኖቼ? አማራው ደግሞ ጥቃትን አይሸከምም፡፡ የሚሸከምበት ትከሻም የለው፡፡ አይደለም እንዴ ጀግኖች? ተሳስቼ ይሆን?»

ጃሎታውና ጭብጨባው ተደበላለቀ፡፡ አስናቀ ደማቅ ፈገግታውን ለገበሬዎቹ እየመገበ በኩራት ያስተዉላቸው ጀመር፡፡ ልቡ ሞላ ...

- 4 -

በአራት የአሜሪካ ሪዮ ጀምስ መኪኖች የተጠቀጠቀ ሁለት መቶ የስፓርታኪያድ ጦር አባላት ወደ ቡርቃ እየገሰገሰ ነው፡፡ ከነጉባ የተነሱት ወታደሮች፣ ሮቤንና ዲንሾን አልፈው፤ አዳባና ዶዶላን አቋርጠው አሰሳ የጋቡት በከፍተኛ ፍጥነት እየገሰገሱ ነበር፡፡ አሰሳ ላይ ለአፍታም ሳይቆሙ ጉዞአቸውን ቀጠሉ፡፡ መራሮ ከመድረሳቸው በፊትም ወደ ቡርቃ በሚያደርሰው የገጠር መንገድ ተገነጠሉ፡፡ የካካ ቀፎ በርቀት ታያቸው፡፡ የመንገዱ ዳር ልምላሜ ታይቶ አይጠገብም፡፡ ሰማዩ ብሩህ ነው፡፡ አየሩ ለስስ ያለ ሲሆን ንፁህና መንፈስን የሚያድስ ነው፡፡ ሪዮ ጀምሶቹ በጉርናፍ የተበረበረው የገጠር መንገድ አላስቸገራቸውም፡፡ ጠሩምባቸውን በፀጥተኛው ገጠር ላይ እያምባረቁ ነጐዱ፡፡ የዚህ ዘመቻ መሪ በክፍት ዋዝ ጂፕ ላይ ተቀምጦ ፊትፊት ይመራል፡፡

ሻለቃ ጉተማ መልካም ባህርይ የለውም፡፡ እብሪተኛ ነው፡፡ እብሪተኛ ብቻ ሳይሆን ቁጣ፣ የበላይነት መንፈስና ንጭንጭ የተጠናወተው ጭምር ነው፡፡ ለበላዮቹ የሚሽቆጠቆጠውን ያህል የበታቾቹን ማራወጥ ይወዳል፡፡ ፊቱ ስለታምና አይኖቹ ውስጥ ነገር የሚነበበት፣ መሰሪነት አብሮት የተፈጠረ ርህራሄ የማያውቅ

እርጉም ሰው ነው:: ከስሩ ያለውን ማንኛውንም ሰው ይንቃል:: ከተዳፈሩት ሴራ ይጉነጉናል:: የጠላውን ጠልፎ ካልጣለ እንቅልፍ የለውም:: ሌሊትና ቀን የተንኮል መረቡን ሲገምድ የሚውል የጦር መኮንን ነው::

ወታደሮቹ ሳንጃቸውን ጠመንጃቸው ላይ ሰክተዋል:: ለውጊያ ቸኩለዋል:: ፍርሃት አይታይባቸውም:: ካልታጠቁ ገበሬዎች ጋር እንደሚዋጉ ስለተነገራቸው በግልባጩ ለውጊያው ነው የቸኮሉት:: በአስር ሜትር ርቀት በርግጥ የሰው ልብ ላይ ጩቤ መትከል መቻላቸውን ማረጋገጥ ይሻሉ:: ተቅበጥብጠዋል:: ከአራት ያላነሰ የእጅ ቦምብ ታጥቀዋል:: በራስ የመተማመን ወኔያቸው ከፍ ብሎአል:: ስለዚህም በሆታ ያዜማሉ!

መች ተዋጋና - ውጋ!

መች ተዋጋና - ንቀል!

ያስባል ገና!

ይበላሃል ጅቡ!

ይበላሃል ጅቦ!

ሃይ ሃይ ሃይ - ጀግናው ቶሎና!

ይዘነጥልሃል!

ይዘለዝልሃል!

ጅቦ ተቆጥቶአል!»

ሻለቃ ጉተማ መኪናቸውን በቁጣ አስቆመና ያምባርቅ ጀመር::

«ጅብ የህፃን ልጅ ማስፈራሪያ ነው:: አንበሳው በሉ!»

ሆኖም ወታደሮቹ 'አንበሳው! እያሉ አላዜሙም:: ሌላ ግጥም ለወጡ ...

ያሆ!

ያሆ!

ዲየም ... የለመዲየው!

ወርዲየህ ... እንክተው!

ግፋ!

ወርዲየህ ... ክተፈው!

ቁጡውና ነጭናጫው ሻለቃ መሰዮውን አወለቀ:: ሲጋሩን አቦነነ:: ጉልበቱ ላይ ካለው ኪሱ ሽጉጡን ስቦ ሽንጡ ላይ ሰካው:: ቁመናው መቼም ለመኮንንነት የሰጠ ነው::

ምናለ መንጌ ምናለ?

ኤርትራን ለአረብ ...

ውጋ!

ዳህላክን ለአረብ

ንቀል!

ምፅዋን ለአረብ!

ውጋ!

አልሰጥም አለ»

ሻለቃ ጉተማ ወደ መገናኛ ሰራተኛው ዘወር አለ::

«ቡርቃ ቀርበናል! መከላከያ ሚኒስትሩን አገናኘኝ!»

የመገናኛ ሰራተኛው የቡልጋሪያ ስሪት የሆነውን ሬድዮ RU20 ይጠቀጥቀው ጀመር::

«አልፋ ብራቮ!

አልፋ ብራቮ!

ድድድ ... ድዳ! ...»

ሆኖም መልስ ስላልመጣለት ያንኑ የኮድ ቃል መልሶ ያሰማ ጀመር:: ይሁን እንጂ ሊሳካለት አልቻለም::

ሆታው ቀጥሎአል ...

«ምናለች ባይቱ ምናለች?

ምናምንቴውን ...

ውጋ!

እንቶፈንቶውን ..

ንቀል!

አራሙቻውን ...

ውጋ!

መንጥሩት አለች!»

*   *   *

ከግማሽ ቀን በሁዋላ ... የረጅም ርቀት ሬድዮው በተደጋጋሚ ጢጢጢ እያለ ይጠራ ጀመር፡፡ ሻለቃ ጉተማና ሌሎቹ መስመራዊ መኮንኖች የመገናኛ ሰራተኛውን ከበቡት፣

«... ዴልታ ኦስካር!

ዴልታ ኦስካር!'

ድድድ ... ድዳ ...!» የሚል ድምፅ አስተጋባ፡፡

የመገናኛ ሰራተኛው በተቻኮለ ድምፅ፣

«ከመከላከያ ሚኒስቴር ነው!» ካለ በሁዋላ ምላሽ ይሰጥ ጀመር፡፡

«አልፋ ብራቮ!

አልፋ ብራቮ!

ዳድዳ ...!'»

ከዚያም መልእክቱ ይጎርፍ ጀመር፡፡ የሚደረደሩትንም ስፍር ቁጥር የሌላቸው ቁጥሮች የመገናኛ ሰራተኛው በችኮላ እየተረጎመ ለመኮንኖቹ ይገልፅ ጀመር፡፡

«አልፋ ዋይት የሚባል ሰው ልከናል፡፡ ... ተባብራችሁ ችግሩን ፍቱት፡፡ ... አመፁ መቆም ካልቻለ ... ርምጃ ይወሰድ፡፡ ... ቅስቀሳም ይካሄድ፡፡ ... ሆቴል ... ሆቴል ... ማይክ፡፡»

ሻለቃ ጉተማ እንደማፉዋጨት አለ፡፡ ሆቴል ሆቴል ማይክ ... 'ሀይለጊዮርጊስ ሀብተማርያም - ሚኒስትር' ማለት መሆኑን አሳምሮ ያውቃል፡፡

የመገናኛ ሰራተኞቹ የመዝጊያ ኮዳቸውን ይለዋወጡ ጀመር፡፡ ከሶስቱ መኮንኖች መካከል ትንፍሽ ያለ አልነበረም፡፡ ይተያዩ ጀመር፡፡ ፀጥታውን የሰበረው ምክትል አዛዡ የመቶ አለቃ ነበር፣

«ማነው አልፋ ዋይት?»

«አኖሌ ዋቆ መሆን አለበት» አለ ሻለቃው፡፡

«ምንድነውሱ?»

«የዋቆ የማደጎ ልጅ!» አለ በግማሽ ቀን ጊዜ ውስጥ ከሰበሰበው መረጃ በመነሳት፡፡

«ዋቆ ጠንቋዋይ ይሆን?»

ሻለቃ ጉተማ በጥያቄው የፌዝ ፈገግታ አሳየ፡፡ ይልቁን የእርሲ ልጅነቱንና የኦሮሚኛ ቋዋንቋዋ ችሎታውን ተጠቅሞ ስለ ዋቆ የሰበሰበውን መረጃ ይዘረግፍላቸው ጀመር፡፡

«... ዋቆ ማለት የመቶ ሰባት አመት ሽማግሌ ነው፡፡ በአካባቢው የሚታወቅበት ብዙ የመጠሪያ ስም አለው፡፡ አባዱላ ይሉታል፡፡ 'የጦር መሪ' ማለት ነው፡፡ የቡርቃ አድባርም ይሉታል፡፡ 'ቡርቃ ኦሮሞ' ሲሉም ያሞግሱታል፡፡ 'የኦሮሞ አያት' ማለት ነው፡፡ እንደሚባለው ይህ ሰው እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ክንዱ ገና አልዛለም ነበር፡፡ በዚያ እድሜው ጦር ይሰብቃል፡፡ በትክሻው ጠመንጃ ያነግታል፡፡ ድምፁ ጠንካራ ነው፡፡ አረማመዱና አረጋገጡ የአፍላ ጉረምሳ ነው፡፡ አይኖቹ የነብር ይመስላሉ፡፡ ታዲያ ቅቤ ነበር አሉ ምግቡ፡፡ የቡርቃ ገበሬዎች ናቸው የሚቀልቡት፡፡ ወተት ነው የሚጠጣው፡፡ ማር ነበር የሚልሰው፡፡ ጥሬ ስጋም ይወዳል፡፡ የሚቀርብለት ቡና ላይ ቅቤ ጠብ ካልደተደረገበት ንክች አያደርጋትም፡፡ ጠዋት ገንፎ በወጪት ይቀርብለታል፡፡ እሱን ካጋባ በሁዋላ የበሬ ደም ይቀርብለታል፡፡ ደሙን ከታረደ በሬ ሳይሆን በሬውን በቁም እየበጡ ቀድተው ነው የሚያቀርቡለት፡፡ ብርዝ አልፎ አልፎ ይቀምሳል፡፡ አረቂ አጠገቡም አይደርስ፡፡ ሃይለኛ ተናጋሪ ነው፡፡ ሰንበት ዞሮ ሲመጣ ገበሬዎችን ሀማጋው ላይ እየሰበሰበ አማራን ያጥላላል፡፡ 'አረቂን ያመጣው አማራ ነው' እያለ ይቀሰቅሳል፡፡ 'ውለዱ ልጆቼ! ታዲያ ልጆቻችሁን ወተት ብቻ አጠጡዋቸው፡፡ እኛ ኦሮሞዎች ስምንት ሺህ አመት ሙሉ ወተት ነው የጠጣነው፡፡ እነርሱ ደግሞ ሶስት ሺህ አመት ሙሉ ጠጅና ልብ የሚያቆሽሽ አረቂ ነው የጠጡት፡፡ መቶ ውለዱ ልጆቼ፡፡ የኦሮሞ ምድር ገና አልሞላም፡፡ ውለዱና ሙሉት፡፡ መሬታችን እንደሁ እንኩዋን ለኛ ለአማራውም ተትረፍርፎለታል፡፡ ልጆቼ! ልጆቼ! አደራችሁን ለአማራ ሆሊሳና ላሞ በገንቦና በማሰሮ ቅቤ እየሞላችሁ ፍትህን አትለምኑ!' እያለ ይቀሰቅሳል ነው የሚባለው» ካለ በሁዋላ ወረቀቶቹን እያገላበጠ ያነብላቸው ጀመር፡፡ «... 'ፍትህን በምልጃ ከምታገኙ የበደልን ቁዋጥኝ እንደተሸከማችሁ ቆዩ፡፡ ፍትህ ዋቀዮ የሚሰጣችሁ በረከት እንጂ በገንቦ ማር የሚለወጥ የሰሜን አሞሌ ጨው አይደለም፡፡ ልጆቼ ... ልብ በሉ ... አሽሙር ኦሮሞ አደግ አይደለም፡፡ ውሽማ ማስቀመጥ የኛ ባህል አይደለም፡፡ እንጀራ መሸጥ የኦሮሞ ልማድ አይደለም፡፡ ከዚህ በሽታ ተጠንቀቁ፡፡ ተንኮል የኦሮሞ አይደለም፡፡ መንገብገብ የኦሮሞ አይደለም፡፡ ፍርሃት የኦሮሞ አይደለም፡፡ የኦሮሞ ልብ ንፁህ ነው፡፡ ኦሮሞ ሰው አይንቅም፡፡ ቅን ነው፡፡ ሁሉም የአምላክ ፍጡር ነው፡፡' እያለ ነበር ዘወትር የሚደሰኩረው፡፡ የዛሬውን አመፅ

የቀሰቀሰውም ይህ የጃጀ ጀንያ ለዘመናት የረጨው መርዝ ነው።»

ሻለቃ ጉተማ ሲጋራውን ለኮሰ። ከዚያም ተቀምጦበት የነበረው ቁዋጥኝ ላይ ወጥቶ ወደ ቡርቃ ተራራዎች በጦር ሜዳ መነፅሩ አሻግሮ ይመለከት ጀመር።

«አኖሌ የዋቆ የማደጎ ልጅ ከሆነ እንዴት ነው ከኛ ጋር እንዲሰራ ሊላክ የቻለው?» ሲል ሙቶ አለቃው ጠየቀ።

«እኔም አልገባኝም!» አለ ጉተማ ተንኮል እያሸተተ። «ግን እስኪ እዚህ ይድረስና እንየዋ! ካባቱ ያልተሻለ ደነዝ መሆን አለበት። ምክንያቱም ...»

መኰንኑ ሊናገር የፈለገውን ስላላወቀ ንግግሩን ገታና ከንፈሩን በጥርሱ ይነክስ ጀመር። ይህን አመፅ በማቆም ታላቅ ጀብዱ ቢፈፅም አንድ ወደላይ የማእረግ እድገት እንደሚያገኝ አልተጠራጠረም። አኖሌ የተባለ ደንቃራ ሰው ግን መሃል ላይ እየገባበት ነው። ይህም ለብቻው የሚቀዳጀውን ዝና ይሻማዋል።

«... ለማንኛውም ይምጣና እንየዋ!»

በጦር ሜዳ መነፅሩ ቡርቃ ኮረብታ ላይ እንደ ጨፌቃ የተጠቀጠቁት ገበሬዎች ጉንዳን መስለው ይታዩታል። ሰአቱን አየ። አስር ተኩል። ዘወር ሲል ከሩቅ አቡዋራው እየተኾመለመለ ሲመጣ ተመለከተ። መነፅሩን በችኮላ አይኑ ላይ ተከለ። በአቡዋራው ውስጥ ስቱሽን ዋገን ታየችው። 'አልፋ ዋይት መሆን አለበት' አለ ለራሱ ...

*   *   *

«አኖሌ ዋቆ እባላለሁ - ከአገር ውስጥ ጉዳይ ሚኒስቴር ነው የመጣሁት» አለው በኦሮሚኛ።

«ሻለቃ ጉተማ» ካለ በሁዋላ «... ኦሮሚኛውን ለጊዜው እናቆየውና በመንግስት የስራ ቋንቋዋ እንነጋገር።»

ሆነ ብሎ ነበር በነገር የተቀበለው። አኖሌ ሽምቅቅ አለና የሻለቃውን ገፅታ ማጤን ጀመረ። ቀፈፈው።

«መልካም! ለማንኛውም መረጃዎች እንለዋወጥና መደረግ ስላለበት ጉዳይ እንመካከር» ብሎ ሲጋራ አቀጣጠለ።

ሻለቃው ከንፈሩን በልጠጥ አድርጐ በሁለት እጆቹ ወገቡን ይዞ

እየተንጐራደደ፣

«አባትህ አገር እያመሰ ነው። ከዚህ የተለየ ምን አይነት መረጃ ትፈልጋለህ?» ብሎ በንቀት አስተያየት ከላይ እስከታች ይገሽልጠው ጀመር።

አኖሌ ሊታገስ ሞከረ፣ ወገኖቹንም አሰበ።

«እኔም በመንግስት ተወክዬ ነው የመጣሁት። ምናልባት ያልተነገረህ ከሆነ ደብዳቤ...» ብሎ ከደረት ኪሱ ወረቀት ሲያወጣ፣

«እሱ ተነግሮኛል። የጨነቀኝ ግን ያንተ ውክልና አይደለም። እኛ ከአመፀኞቹ ጋር ልንፋለም ተዘጋጅተናል። አንተ ምን መፍትሄ ይዘህ እንደመጣህ ንገረኝና ልስማ። እኔ በዚህ ፈታኝ ደቂቃ ላይ ተጨባጭ እርዳታ እንጂ አማካሪ አልሻም። ገባህ?»

«ይገባኛል። አመጣጤም ሳግዝህ ነው» ብሎ ሊያረጋጋው ሞከረ።

«ምንድነው የምታግዘኝ?»

«ሬጋ ብለህ ብንመካከር አይበጅም? የቁጣህ ምክንያት አልገባኝም።»

«ርጋታን ልታስተምረኝ አትሞክር የኔ ወንድም። ጦርነት ላይ ነን። ጥይት እየተኰስክና እየተተኰሰብህ ምን ርጋታ አለ? እናንተ ሲቪሎች ጦርነትን ስለማታውቁት ውጊያ የቼዝ ጨዋታ ይመስላችሁዋል። ይሄ ቅብጠት ነው!»

አኖሌ አቀርቅሮ ሲያስብ ቆየ።

ከመታገስ ሌላ አማራጭ እንደሌለው አምኖ የሻለቃውን ቁጣ በትእግስት ያሳልፍ ጀመር። እቅዱ እንዲበላሽበት አልፈለገም። በትዝብትና በዝምታ ያደምጠው ጀመር። ሻለቃው ስለ መስዋእትነትና ስለ ጦርነት አስከፊነት ደንፍቶ ሲያበቃ መልሶ የራሱ ድምፅ ሙኸበት። አኖሌ ተደምሞአል።

«ለመሆኑ እነዚህ ገበሬዎች ለአመፁ መሪ አንተን እንደመረጡ አውቀሃል?» ሲል ሻለቃው አይኖቹን እያጉረጠረጠ ጠየቀው።

«አውቃያለሁ። የመንግስት ባለስልጣናትም ይህን ያውቃሉ።»

«ይህን እያወቁ አንተን ወዲህ ላኩህ?»

በአዎንታ ራሱን ላይ ታች ነቀነቀለት።

«አመፁን ምራ ብለው ነው የላኩህ?» ሲል አላገጠበት።

«አይደለም፡፡ አመፁን ለመግታት ነው የተላክሁት?»

«ጥሩ ነዋ! ... ጠመንጃ እንሰጥህና እንደ ወታደሮቹ ፊት ገብተህ ትዋጋለህ፡፡ ጀግንነት ያ ነው፡፡ ከጕኔ ሆነህ ምንድነው የምታማክረኝ? የጦር ሜዳን የውጊያ ጥበብ ታውቃለህ ወይስ በአቁዋራጭ ለመሾምና ለመሸለም ...»

«ሻለቃ ጉተማ ... እኔ መፍትሄ የምለው የመከላከሉን ውጊያ አይደለም፡፡ የተላክሁበት ሌላ ተግባር አለ፡፡»

ሻለቃው ትክ ብሎ አኖሌን ያጤን ጀመር፡፡

«ምን ልትፈፅም ነው ያሰብከው?»

«ውስጣቸው ገብቼ አመፁን እንዲያቆሙ እነግራቸዋለሁ!»

ሻለቃው በድንገተኛ የፌዝ ሳቅ ተጥለቀለቀ፡፡ በአኖሌ ሞኝነት ተገረመ፡፡ በሰባ አመት ትንቢት ተገፍተው ያመፁት ገበሬዎች ስለ አመፁ መቆም የሚያነሳባቸውን ሰው ወዲያው ጨፍጭፈው እንደሚገድሉት አልተጠራጠረም፡፡ ይህን አስቦ ሻለቃው በአኖሌ እቅድ ተደሰተ፡፡ ሄዶ አመፁን እንዲያቆሙ ሲማፀናቸው ኩሩዎቹ አርሲዎች ምራቃቸውን ነው የሚተፉበት፡፡ ባይገድሉት እንኩዋ አሽቀንጥረው ይወረውሩታል፡፡ ወይም አዋርደው ይመልሱታል ሲል አሰበ፡፡

«መልካም ነዋ! እንዲያ ከሆነ ሞክር ...» ብሎ ረገብ አለ፡፡

መስመራዊ መኰንኖቹ በአኖሌና በሻለቃው መካከል የተፈጠረው ውጥረት ረገብ በማለቱ ተንፈስ አሉ፡፡ አኖሌም ውስጣዊ ደስታ ተሰማው፡፡ ሆኖም ሻለቃው ከቁጣው የረገበበት ድንገተኛ ምክንያት አልተገለጠለትም፡፡

«ወታደሮቹ ግን ቀድመው መተኮስ እንዳይጀምሩ በጥብቅ ልታስገነዝባቸው ይገባል» አለ አኖሌ፡፡

«እሱን ለኔ ተወው፡፡ በየሙያችን ብንራመድ የተሻለ ይመስለኛል፡፡ የሻለቅነቱን ማእረግ ያገኘሁት በጉቦ እንዳይመስልህ፡፡ ጥይት በጆሮዬ አፍዋጭቶ ስጋዬ ተነዳድሎ ነው፡፡ በየሙያችን! አይመስልህም ወንድሜ!?»

«መልካም!» አለ በጣቱ ጢሙን እያፍተለተለ፡፡

«ገበሬዎቹ ከነጦራቸው ከኮረብታው መውረድ ከጀመሩ ግን የጥይት ውርጅብኝ እንደሚዘንብባቸው ንገራቸው፡፡»

አኖሌ ትእግስቱ ቢሙዋጠጥም እንደምንም ራሱን ሊቆጣጠር ጥረት አደረገ፡፡

«ሻለቃ ጉተማ እነዚህ ሰዎች ወገኖችህ መሆናቸውን አትዘንጋ!» አለው ድምፁን ለማለዘብ እየታገለ፡፡

«የእኔ ወገን የኢትዮጵያ ህዝብ ነው!» ብሎ ወደ መስመራዊ መኰንኖቹ ገልመጥ አለ፡፡ «የኢትዮጵያን ህዝብና መንግስት የሚነካውን ሃይል ሁሉ እፋለማለሁ፡፡ ይህ ደግሞ አላማዬ ነው፡፡ በዚህም ስለሚመኩ ይመስለኛል የመከላከያ ሚኒስትሩ ከብዙ ሺህ መኰንኖች መሃል እኔን የመረጡት፡፡ ካላወቅህ እንድታውቀው ነው፡፡ ለህዝብና ለመንግስቱ ባለኝ ወገናዊነት ስለሚያምኑ ነው የሀገር መከላከያ ሚኒስትሩ በስም ጠርተው ይህን ስራ ያዘዙኝ፡፡ ሜጀር ጄኔራሉ ህዝባዊነቴን ...»

«እኔ ስለጄኔራሉ ምርጫም ሆነ ስላንተ ህዝባዊ እምነት ...»

አኖሌ ተናግሮ ሳይጨርስ ሻለቃው በጩኸት አቋረጠው ...

«... መከላከያ ሚኒስትሩን እያንጉዋጠጥህ እንደሆነ ይገባሃል?»

«እኔ አላንጉዋጠጥኩም!» አለ አኖሌ፡፡

ሻለቃ ጉተማ ወደ መስመራዊ መኰንኖቹ ዞሮ አፈጠጠባቸው፡፡

«ይህን ሁኔታ እንደዋዛ አላልፈውም፡፡ በሰማችሁዋት ቃል ላይ ሁሉ ትፈርማላችሁ፡፡ ይሄ የሀገር ጉዳይ ነው!»

«ሻለቃ ... ምናልባት...»

አኖሌ በመታከት ሊናገር ጀመረ፡፡ ሆኖም እጁን ብድግ አድርጎ አቋረጠው፡፡

«ከዚህ ወዲያ በቃን! ወደ ተግባርህ መሄድ ትችላለህ»

አኖሌ ከተቀመጠበት ሲነሳ ሹፌሩም አብሮ ብድግ አለ፡፡

«በል ደህና ቆየን» አለው ተስፋ ባጣ ድምፅ፡፡

ሻለቃው ምላሽ አልሰጠውም፡፡ መቶ አለቃው ግን፣

«ይቅናህ ጉዋድ አኖሌ!» ሲል ተነፈሰ፡፡

ኮረብታውን ቁልቁል መውረድ ጀመሩ፡፡

«አኖሌ ...» አለው ሾፌሩ፡፡

«እህ!» በታከተ ድምፅ፡፡

«የመከላከያ ሰዎች እንዲሁ ናቸው፡፡ ብዙ አትዘን፡፡ ርስበራስ

እንደተጠላለፉ እንደተገዳደሉ ናቸው:: ይህ ሻለቃም ባንተ ላይ ሪፖርት መፃፉ አይቀርም:: ጀኔራሉን መዝለፍህን ከገለፀ ደግሞ ጥርስ ውስጥ ልትገባ ትችላለህ»

«የምን ጥርስ?»

«የመከላከያ ሚኒስትሩን መዝለፍህ ከታመነበት በጣም መጥፎ ነው:: እኔ አሰራሩን ስለማውቅ ነው:: በመከላከያ ሚኒስቴር አስራ ሶስት አመት ሰርቼያለሁ:: በህዝብ ደህንነት ደግሞ አምስት አመት አገልግያለሁ:: አሰራርዋን ልቅም አድርጌ ነው የማውቃት::»

«እና ምን ላድርግ? ሰምተኸዋል ሲናፈጥብኝ:: ሰውዬው እበት ቢጤ ነው:: ለማውራት እንኳዋ እድል መች ሰጠኝ?»

«ቢሆንም ከፍተኛ መኮንን ነው:: ያምኑታል:: ካንተ ይልቅ እሱ ይታመናል»

«ሰው ያለምክንያት ይገደል ከሆነ ያሻቸውን ያድርጉኝ!»

«ስሜታዊ አትሁን አኖሌ»

መልስ አልሰጠውም:: ሲጋራውን እያቦነነ መኪናዋ ወደቆመችበት አቅጣጫ ተጣደፈ::

«አኖሌ ...» አለው ሾፌሩ የሩጫ ያህል እየተከተለው::

«እህ!»

«በተፈጠረው ሁኔታ ከልብ ነው ያዘንኩት:: እንዳንተ አንጀቴን የበላው ሰው የለም:: ምስጢር ለመጠበቅ ከማልክልኝ ልረዳህ ዝግጁ ነኝ::»

አኖሌ በመገረም ቆም አለ:: ሾፌሩን ትክ ብሎ አስተዋለው:: በርግጥም ገፅታው ላይ በራስ የመተማመን ስሜት ያነበበ መሰለው:: ግን እንዴት?

«አንተ ሾፌር ነህ:: ምንድነው የምትረዳኝ? ምን የተፈጠረ ልዩ ነገርስ አለ?»

«መጀመሪያ ከባድ አደጋ ውስጥ መሆንህን እመን አኖሌ! የሻለቃውን ዛቻ እንደዋዛ አትናቀው:: መኮንኖች በአብዛኛው መሰሪዎች ናቸው:: ስራ አይወዱም:: ተንኮል ሲጐነጉኑ ነው የሚውሉት:: እኔ ስለማውቃቸው ነው:: ደፋር ለመምሰል የሚጥሩ ፈሪዎች፣ አቃጣሪዎች፣ የገዛ ወዳጃቸውን አርደው የሚበሉ ጨካኞችና ስግብግቦች ናቸው - ባብዛኛው:: ይህ ሻለቃም አንተን ካላጠፋ አይለቅህም:: ይህንን መጀመሪያ ማመን አለብህ::»

አኖሌ ሰአቱን አየ:: ከዚያም ወደ ቡርቃ ክረብታ አንጋጠጠ:: ሳይመሽ እዚያ መድረስ አለበት:: አለበለዚያ ለአይን ያዝ ሲያደርግ አማፅያኑ እንደ ጉንዳን ሰራዊት እየተግተለተሉ ሲወርዱ ይችላሉ::

ግን አመፁን ማቆም ይችል ይሆን?

አኖሌ እርግጠኛ አይደለም:: ሆኖም የወታደሮቹን ሁኔታ ገልፆ አባቱን ሊማፀናቸው ይችላል:: አባቱ አንድ ቃል ከተነፈሱ ደግሞ ሁሉም ይታዘዙ ይሆናል? እና በመታከት ወደ ሾፌሩ መለስ አለ:: መኪናቸው አጠገብ ቢደርሱም ከፍተው አልገቡም:: ይተያዩ ጀመር::

«አደጋ ውስጥ ነኝ ይገባኛል» አለ አኖሌ ሾፌሩን በመገረም እያስተዋለው «... ግን ምን ማድረግ ይቻላል? እኔ የፈጠርኩት አይደለም» ብሎ ጂብሪልን አስታወሰ:: የሚመጣውን ችግር ሁሉ ጂብሪል ይቋቋምልኛል የሚል ስሜት አደረበት:: ከዚህ ብልጣ ብልጥ ሾፌር ጋር የሚያደርገው ውይይት አልጥምህ አለው::

«ከልቤ ነው የማግዝህ አኖሌ!» አለ ሾፌሩ::

«ምን አቅም አለህና? የሻለቃውን ክስ ለማስተባበል ልትመሰክርልኝ ነው?»

«አዎን:: የሁለታችሁን ንግግር ሙሉ በሙሉ ቀድቼዋለሁ»

«ምን!?»

አኖሌ ቆሌው ተገፈፈ:: ሾፌሩ ባዶ እጁን እንደነበር አይቶታል::

«በሙሉ በምስጢራዊ መቅረጫዬ አስቀርቼዋለሁ!» ብሎ ከጃኬቱ የውስጥ ኪስ አንዲት የእጅ መዳፍ የምታክል ጠፍጣፋ የኤሌክትሮኒክስ መሳሪያ አውጥቶ አሳየው::

አኖሌ በመደነቅ ረቂቅ መሳሪያዋንና ሾፌሩን አስተዋለ::

«ከየት አመጣህ?»

«ቃገዘገ ነው:: ሾፌር አይደለሁም::»

«አላምንም!» አለ ሰውነቱ እየተንቀጠቀጠ::

ፈገግ አለ ሾፌሩ::

«ጂብሪል ነው የመደበህ?»

«አይደለም:: ጂብሪል የኔን ስራ አያውቅም:: ሚኒስትሩ ራሳቸው ናቸው የመደቡኝ:: ጂብሪል ሾፌር ነው የምመስለው:: በህዝብ ደህንነት ውስጥ እያንዳንዱ ሰው ይሰለላል:: የኔን የመረጃ ሰራተኛነትም ሶስት ሰዎች ብቻ ናቸው የሚያውቁት:: ሚኒስትሩ፣

እኔ አሁን ደሞ አንተ።»

ምድሩ ዞረበት። ፍርሀት አንዘፈዘፈው።

«ሌላው ቀርቶ መኪና ውስጥ በኦሮሚኛ ያደረጋችሁትን ንግግር በሙሉ ቀድቸዋለሁ። በርግጥ ኦሮሚኛ አላውቅም።»

እኖሌ ብርክ ያዘው። በመኪና ውስጥ ከአባቦሩ ጋር ያወጉትን ሁሉ መለስ ብሎ አስታወሰና ስሜቱ ቀዘቀዘበት።

ሾፌሩንም የመማፀን ያህል ያስተውለው ጀመር።

«ለምንድነው ይሄን ሁሉ የምትነግረኝ?»

«ስላዘንኩልህ ላድንህ ብዬ ነው።»

«ከምርህ ነው?»

ራሱን በአዎንታ ላይ ታች ወዘወዘ።

«አመሰግንሃለሁ። ለምስጋናዬም ቃላት የለኝም። ውለታህን እመልሳለሁ።»

«ግን አንድ ችግር ደግሞ አለ»

«ምን?»

«ይህቺ መሳሪያ መቅዳት እንጂ አትደመስስም።»

«ቀዳህ ማለትኮ ደመሰስክ ማለት ነው። አይነጣጠሉም።»

«አይደለም። በዚህች ቴፕ እንደ ከሞላህ ልትደመስሰው አትችልም። ያለው እድል ካሴቱን መጣል ብቻ ነው። ካሴቶቹ ደግሞ በቁጥር ነው የሚሰጡኝ። መኪና ውስጥ የተደረጉ ውይይቶችንም የግድ ማስረከብ አለብኝ።»

«ታዲያ ምን ይሻላል?» አለ እንደገና ግራ ተጋብቶ።

«ያለው እድል አንድ ብቻ ነው» አለ ሰላዩ ሾፌር «... በአዲስ ካሴት ሌላ የውሸት ንግግር መቅዳት አለብን። ያንን አስረክባለሁ። የበለጠ እንድትታመን የሚያደርጉ ጨዋታዎችን እንቀዳለን። ከዚያ መንገድ ላይ የቀዳነውን እናስወግደዋለን። ግን ካሴት እንዳይጉድልብኝ ገንዘብን መተካት ይኖርብናል።»

«ይህማ ቀላል ዘዴ ነው። ምን ችግር አለው?» ብሎ ፈገግ አለ።

«ካሴቶቹ ግን እዚህ ሀገር አይገቡም። ፓይለቶች ብቻ ናቸው ሊያስገቡዋቸው የሚችሉት። እነሱ ደሞ ብዙ ይጠይቃሉ»

«ምን ያህል?»

«የአውሮፕላን ፍተሻውን ታውቀዋለህ መቼም። እነዚያን ካሴቶች ይዞ የተገኘ ሰው ያለጥያቄ ይረሸናል። ስለዚህ ፓይለቶቹ ነፍሳቸውን ሸጠው ነው የሚያመጡልኝ። እየህ ብዙ ሰዎች በዚህ መንገድ ተሹመዋል። መቀዳታቸውን ሳያውቁ እንደዋዛ በተናገሩት ብቻ የተገደሉም ጥቂት አይደሉም»

«ምን ያህል ነው ገንዘቡ?»

«አስር ሺህ ብር።»

እኖሌ ለጥቂት ሰከንዶች ሲያስብ ቆየ። የካሴቶቹን ዋጋ ያውቀዋል። ጀርመን ላይ አንድዋ ካሴት አራት የጀርመን ማርክ ነው የምትሸጠው። ይህ ጊንጥ ሰላይ ሊጠቀምበት እንደሚፈልግ ተረዳ። ግን ጉዳዩ የካሴት ዋጋ አይደለም። ንግግራቸው በህይወትና በሞት ዙሪያ ነው። ሾፌሩ በፀጥታ ይጠብቀዋል።

«መልካም ነዋ!» ሲል ተነፈሰ። «... አሁን ወደ ቡርቃ ኮረብታ እንሂድ። ምናልባትም የህይወቴ ፍፃሜ እዚሁ ይሆንና ሁሉም ነገር ያበቃል። አይመስልህም?»

ሾፌሩ ግን ምላሽ አልሰጠውም። በዚያችው ሰከንድ ፀፀት ልቡን ይጭረው ጀምሮአል። ሃያ ሺህ ብር የሚያወጣውን ጉዳይ በአስር ሺህ ብር እንደዋዛ መጣሉ ተሰማው። ራሱን ይረግም ጀመር።

ገበሬዎቹ ወደ ተሰባሰቡባት ኮረብታ አቀኑ ...

እኖሌ መጠቃትና ብቸኝነት ተሰማው። በተለይ ብቸኝነት።

«ሀወኒ! የትነሽ!?» እያለ ውስጡ ይጮሀል። እሪ ይላል። ወደ ከረብታዋ በቀረቡ ቁጥርም መረበሹ ይብስበት ጀመር ... ውስጡም ከረብታውን ቀጠለ ...

«የት ነሽ ... ሀወኒ!'?»

- 5 -

እኖሌ በገበሬዎቹ እንደታጀበ ወደ ቡርቃ ኮረብታ አቀና። አሁን ጥቂት ነፃነት ተሰምቶታል። ምክንያቱም የስለላ መቅረፀ ድምፅ ይዞ የሚከተለው ሾፌር አጠገቡ የለም። ወደ ቡርቃ ኮረብታ የሚያወጣ ጥርጊያ ባለመኖሩ ሾፌሩ ሊቀር ግድ ሆነ። ለነገሩ ሾፌሩ ወደ ኮረብታው ባለመውጣቱ የተከፋ አይመስልም። ሁኔታው ወዳልታወቀ ተራራ መጉዋዝ አስግቶት ነበር። የመንገድ አለመኖር ሰበብ እጅግ ስለተስማማው ገበሬዎቹንና እኖሌን ከመኪናው አውርዶ ወደሁዋላው

ለመፈርጠጥ ጊዜ አልወሰደበትም:: አኖሌም ጥቂት እፎይታ ተሰምቶታል:: ከገበሬዎቹ ጋር እንደልቡ እያወጋ አቀበቱን ተያያዘው ...

«አባቦሩ ...»

«ወዬ ልጄ ...»

«ከዚህ ቀደም ይህን የመሰለ አመፅ ተደርጐ ያውቃል?»

«አንድ ጊዜ አገልጆዎች አምፀው ነበር::»

«መቼ!?»

«ስላሳ አመት ሆነው መሰለኝ ...»

«ውጤቱ ምን ሆነ ታዲያ?»

«አሰቁ! በሙሉ አሰቁ ልጄ ...»

«በሙሉ!» አለ ሰቅጥጦት «አንድም ሳይቀር?»

አባቦሩ መልስ ሳይሰጡት ቀሩ:: አኖሌ ቆፈን የወረደበት ያህል እጁ እግሩ ይንቀጠቀጥ ጀመር::

«አገልጆዎች መሳሪያ አልያዙም ነበር?»

«ጦር ነዋ! ...»

«እልቂቱ መጥፎ ነበር ታዲያ?»

«የእልቂት ጥሩ አለው እንዴ ልጄ? ...»

«ለምን ነበር አገልጆዎች ያመፁት?»

«በደል በዛ:: ሲበዛ መሸከም አቃታቸው ...»

ሌላው ገበሬም በአባቦሩ ንግግር ላይ ጨመሩበት::

«... አገልጆዎች ተቆጡና አመፁ:: በዚያም ሰበብ በመንግስት ወታደሮች ተጨፈጨፉ:: ታዲያ ሬሳው በየጢሻው ወድቆ ለዋቀዮ በግልፅ ይታየው ነበር:: ዋቀዮ በሰዎች ጭካኔ ከልብ በማዘኑም አለቀሰ:: ከአይኖቹ ሁለት የእንባ ዘለላዎች ወደ ምድር ወረዱ:: እኒያ ሁለቱ የእንባ ዘለላዎች ...»

አባቦሩ ድንገት መሃል ላይ ገብተው አቋረጡ::

«ነመራ አሁን በቃህ!»

የአባቦሩ ንግግር የተግሳፅ ያህል ስለነበር ሽማግሌው ገበሬ

ወጋቸውን ገታ አደረጉ:: አኖሌ ግራ ገባው:: የአባቦሩ የተግሳፅ ምክንያት አልገባውም::

ወደ ዋቆ አባዱላ ጉጃ ሲቃረቡ በቡርቃ አድባር ጉጃ ዙሪያ ለአመፅ የተሰበሰበው የገበሬዎች ሰራዊት በግልፅ ይታይ ጀመር:: አኖሌ ባልተረዳው ስሜት ተሰቃይቶ አቃሰተ:: ጊዜው ለአይን ያዝ ሊያደርግ ምንም አልቀረውም:: መልአከ ሞት ካንዣበበባቸው የቡርቃ አድባር ጉጃ ዙሪያ፤ በኰረብታውና በሀሚጋው ላይ ጦራቸውን - ጠመንጃዎቻቸውንና ችቦአቸውን ይዘው የሚያቅራሩት ገበሬዎች ድምፅ ከአኖሌ ጆሮ ደረሰ:: ልቡ ቀዘቀዘበት::

«አባቦሩ?» ሲል በሞተ ድምፅ ተጣራ::

«የቡርቃ ሰዎችን ቁጣ ታየዋለህ?»

«ምንድነው መፍትሄው?»

«እንድረስና እናየዋለና!»

«ወታደሮቹ ለመተኮስ አያመነቱም አባቦሩ:: በዚህ ሁኔታ መፋለም የእሳት ራት መሆን ነው»

«እንመክራለና ልጄ!»

«የቡርቃ ሰዎች ለምንድነው የኔንና የሀወኒን ስም የሚጠሩት? አባቦሩ!»

«ስለሚወዱዋችሁ ነው ልጄ!»

ሶስተኛው ገበሬ ተጨማሪ ሰጠ::

«ህዝቡ ገር ነው:: መቆጣቱን ብቻ ነው ያየው:: በርግጥ የሰው ጅቦችን ለአይኑም ጠልቶአቸዋል:: ስለዚህ ጅቦቹን ሊወጋ ጦር ይዞ ወጣ:: ታዲያ የቡርቃ ሰው ጦሩን ጋሻውንና ወኔውን እንደያዘ ይውጣ እንጂ ሌሎች ምን እንዳሰቡና ምን እንደያዙ አያውቅም ...»

ወጣቶች የፈረስ ጉግስ ትርኢት ሲያሳዩ ለአኖሌ ወሰል ብሎ ይታየው ጀመር:: ገበሬዎቹ አኖሌ ከሶስቱ ሽማግሌዎች መሃል ሆኖ አቀበቱን ሲወጣ ሲያዩ እልልታና ተኩሱን ያንደቀድቁት ጀመር:: «ወጣቶች በወጣቶች እየተመሩ» የሚለው ትንቢት ታወሳቸው:: አንዳንዶቹ ችቦ ለኰሱ:: የፈረሶች ጆሮ ቆመ:: ጭድ የተጠቀጠቀው የችቦው ጫፍ ፍዋህ - ፍዋህ እያለ ብርሃን ይሰጥ ጀመር:: ከችቦው ብርሃን ጉልቶ ደግሞ የሚያስገመግም ፉከራ ይሰማል::

«እሰሳማሌይኩም!

ዋቀዮ መራንፍራ!

ዲኒ ኬኛ ጭላሎ ጅራ!

ቆንጨራ ካስኔ ጭራ!»

ጦራቸውን መሬቱ ላይ ይስቀስቃሉ፡፡ የዋቆ፣ የአኖሌንና የሀወኒን ስም ያነሳሳሉ፡፡

«ኤልመከ አኖሌ!

ኤሳ ጅርታ!?

ኢንተሰዶ ሀወኒ!

ኤሳ ጅርታ!?

ዋቆ! ዋቆ!

አሰሳማሌይኩም!

አባዱላ መራንፍራ!

ዲኒ ኬኛ ከፋሌ አሰሳ ጂራ!

ቆንጨራ ካስኔ ጭራ ...»

አባበሩን ተከትሎ እንደ አሸን በፈሉት ገበሬዎች መካከል ሰንጥቆ ሲያልፍ ሴቶች እርጥብ ሳር እየነሰነሱ እልልታቸውን አቀለጡ፡፡ ወንዶቹ በቡርቃ አድባር ትንቢት የተነገረለትን መሪያቸውን ለማየት ተጋፉ፡፡ እንባቸው በጉንጫቸው ወረደ፡፡ በእልህ እየተንቀጠቀጡ የሚያለቅሱም ነበሩ፡፡ ሽማግሌዎቹ ጉልበት ቢከዳቸውም ከንፈራቸውን በቁጭት እየነከሱ ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ይቀስቅሳሉ፡፡

«እዩት ቁመቱን! እዩት ግርማ ሞገሱን! የቡርቃ አባት ያሉት ሀቅ ሆነ፡፡ ዋቀዮ ነው ለዚህ ታላቅ ተግባር ያጨው! ከሚንበለበል እሳት መሀል ያዳነው ለዚህ ቀን አስቦት ኖሮዋላ! የቡርቃ አድባር ብለዋል! ቡርቃ ሆይ በቃህ!»

አንዳንድ ወጣቶች የአኖሌን ታሪክ ለማወቅ ሽማግሌዎቹን ይጠይቁ ጀመር፡፡ ታሪኩን እናውቃለን የሚሉም ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ይደሰኩሩ ጀመር፡፡

«መልአክ ነው የሚመስለው፡፡ ኩራቱስ? ቁመቱስ? የዋቆ አባዱላ መንፈስ ነግሮት ከተፍ ማለቱስ!?» እያሉ ያዳንቃሉ፡፡ እልልታው አስገመገመ፡፡ እርጥብ ሳር እዚህም እዚያም ይነሰነሳል፡፡ በርግጥ ቡርቃ የእርጥብ ሳር እጥረት የለባትም፡፡

ፈረሰኞች ሽምጥ ይጋልባሉ፡፡ ጦሩ ወደ መሬት ይሰቀሰቃል፡፡ ሲነቀል ያን ሀብታም ምድር ይቦተርፈዋል፡፡ ገበሬዎቹ በአፍሪቃ ምድር በልምላሜው የሚስተካከለው በሌለው የጠገበ መሬት ላይ ሆታቸውን አቀለጡት፡፡ ሽማግሌዎቹ ያለማቋረጥ ይደሰኩራሉ ...

«... ወጣቶች አዳምጡኝ!» የሰማንያ ሶስት አመት ባለ እድሜ ነበሩ እንዲህ የሚሉት «... እንደ ቅቤ ከለሰለሰው የአርሲ ምድር ላይ ከበቀለው ሰርዶ ከብቶች አንድ እፍኝ ቢነጩ ጠግበው ይጠላሉ፡፡ የካካ ተራራ ኩራት ያስመሰግናል፡፡ የኦሮሞን ምድር ሜዳ ሄዶ ሄዶ ማን ያዳርሰዋል፡፡ የኦሮሚያ ሰማይ ከዘመን ዘመን፤ ከእለት እለት ውሃ ይታለባል፡፡ ከኦሮሞች ከርሰምድር ያለው ውሃ ለሚሊዮን ዘመናት ቢመጠጥም አይደርቅም፡፡ ሀብታም ነን፡፡ ግን ይህ ሁሉ ሁብት ያለነፃነት ሰማይ ላይ እንደተንጠለጠለች ከዋክብት ነው፡፡ ጭላሎ ይታዘበናል፤ ካካ ይታዘበናል፤ ባቱ ይስቅብናል፤ መስካችን ፊሳ ነው፡፡ በሱ እንማማል፡፡ ውርደታችንን በቡርቃ ወንዝ ተሰቃልቀን ሳናፀዳ ... ማር ሳንልስ፤ ገንፎ ሳንመገብ - ቅቤ ሳንቀምስ - ከበፊ አንገት በቀመ በሰንጢ ተበጥቶ የተቀዳ ደም ወደ ጉሮሮአችን ሳይንቆረቆር እንማማል፡፡ ይህን ብናደርግ የሞት ወንዝ ወደ ምድራችን ይንቆርቆር!»

በየቦታው በሚንቀጠቀጥ ድምፅ የሚደሰኩሩ ሽማግሌዎች ብቅ ብቅ ይሉ ጀመር፤

«... ይህ ሁሉ የምድራችን ጥጋብና ሀብት ከየት የመጣ መሰላችሁ? የኦሮሞ ምድር ራስዋ ለልጆችዋ የቸረችን እንጂ ከማንም ያልለመንነው - ከማንም ያልተበረከተልን ገፀ በረከት መሆኑን ኦሮሞዎች ተገንዘቡ...»

«...እናንተ ጉረምሶች አይበገሬነታችሁን አሳዩን!»

«...እንደ ዋቆ አባዱላ የጀግና ሰው ታሪክ ስሩ!»

«...አኖሌን ተከተሉት!»

«...ነፍጠኞችን አትራሩላቸው!»

ሶስቱን ገበሬዎች ተከትሎ የአመፀኛውን ሰራዊት ሰንጥቆ ወደ አባቱ ጉጆ ተጣደፈ፡፡ ልቡ በፍጥነት እየመታ፤ ይህ የገነፈለ ስሜት ከቁጥጥር ውጭ ሊሆን እንደሚችል እየገመተ፣ ነበር በሞት አፋፍ ላይ ወደሚገኙት አባቱ ጉጆ የደረሰው ...

ጉዋዳው ጨልሞአል፡፡

አምስት ሽማግሌ ገበሬዎች በዋቆ አባዱላ የመኝታ መደብ ዙሪያ ከበዋል፡፡ አኖሌ ምንም አልታየውም፡፡

«በሩን ዝጉት!» የሚል የሽማግሌ ድምፅ በድንግዝግዙ ውስጥ ተሰማ:: አባቦሩ በሩን ዘጉት::

«ኩራዝ አብሩ!»

ኩራዝ በራ::

አኖሌ ዙሪያ ገባውን ተመለከተ:: ስምንት ሽማግሌዎችና - አባቱ:: አባቱ በአደፈ ነጠላ ከእግር እስከ ራሳቸው ተሸፍነዋል::

መሞታቸውን አወቀ:: ሁሉንም አንድ ባንድ ያስተዋለው ፊቱ በድንጋጤ አመድ የተረጨበት መስሎ ነበር::

«አባቴ መቼ ሞተ!?» ሲል ጠየቀ::

«ዛሬ ጠዋት» አሉ አባቦሩ::

በዝግታ ተራምዶ አባቱ ራስጌ ላይ ተደፍቶ ተንሰቅስቆ ያለቅስ ጀመር:: ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላ ከአባቱ አስከሬን ዳርቻ የቆሙት ሽማግሌ፣

«አኖሌ ጊዜ የለንምና ይብቃህ!» አሉት::

ቀና ብሎ ፊቱን በመሃረም አበሰ:: አባቱ አስከሬን አጠገብ የቆሙትን ሽማግሌ ትክ ብሎ ተመለከታቸውና አስታወሳቸው:: አባቦኩ በሚለው የክብር ማእረግ የሚጠሩ የተከበሩ ሰው ናቸው:: አንድ ጊዜ ብቻ ነው ያያቸው:: በመላው አርሲ መልካም ስም እንዳላቸው ያውቃል:: እዚህ ለምን እንደመጡ ግን አልገባውም:: ሆኖም ይህን ሁሉ ለማሰብ ጊዜ የለም:: ከባድ ሃላፊነት ተጥሎበታል:: ምን ማድረግ እንዳለበት ማውጠንጠን ሲጀምር አባቦኩ ንግግር ጀመሩ::

«አኖሌ ልጃችን! እንኩዋን በደህና መጣህልን:: የቡርቃ ሰዎች በዚች ደቂቃ ትልቅ የሞት አፋፍ ላይ ናቸው:: ስለዚህ ወገኖቻችን በዚች ደቂቃ ትልቅ ... ሰለዚህ ወገኖቻችንን ከከንቱ እልቂት ለማዳን እኛ የምንልህን ብቻ ትፈፅማለህ:: ዋቆ አባዱላ እስካሁን አለመሞታቸውን ዋሽተን የተናገርነው አመፁ እንዳይነሳ ግጭት እንዳይጀመር ሰግተን ነው:: ለሰባ አመታት እንደዋዛ ሲነገር የኖረው ትንቢት ወይም የቡርቃ ዝምታ ተረት ያልታሰበ አደጋው እንዳይከፋ ብለን ነው ወደዚህ መዘዝ እምጥቶአል:: አደጋው እንዳይከፋ ብለን ነው ወደዚህ እንዲሰበሰብ የለቀቅናቸው:: አሁን ግን አንድ መላ አናበጅለታለን:: በቅድሚያ አባቦሩ የሚገልፁልህ አቢይ ጉዳይ ይኖራል::»

አባባሩ ከተቀመጡበት ተነስተው መናገር ጀመሩ::

«... ከብዙ አመታት በፊት አገልጆ በምትባለው መንደር አመፅ ተቀስቅሶ ነበር:: አገልጆዎች በደል ሲበዛባቸው ተቆጡና አመፁ:: የንጉሱ ወታደሮችም የመንደሪትዋን ህዝብ በጥይት ጨፈጨፋዋቸው::

ጉጆዎችን በእሳት አጋዩ:: የመንደሪትዋ ነዋሪ ሁሉ አለቀ:: ለወሬ ነጋሪ እንኩዋ በመንደሪትዋ የቀረ አልነበረም:: በርግጥ ማምለጥ የቻሉ በፈረስ ግልቢያ ብቻ አርሲን ጥለው ሸሽተዋል:: ይህ እልቂት ሰማይ ላይ በተከበረ ዙፋኑ ለነበረው ፈጣሪያችን በግልፅ ይታየው ነበር:: ፈጣሪያችን በአማርኛ ጭካኔ ከልብ በማዘኑም አለቀሰ:: ከአይኖቹ ሁለት የእንባ ዘለላዎች ወደ ምድር ወረዱ:: እኒያ ሁለት የእንባ ዘለላዎች ሁለት ነፍስ አዳኑ:: ልጆቻቸውን ታቅፈው ሲሸሹ በጥይት ከጀርባቸው የተደበደቡ ሁለት የአገልጆ እናቶች ብብት ውስጥ እጅግ አምርረው የሚያለቅሱ ሁለት ህፃናትን አገኘን::»

አኖሌ ትንፋሹ ቁርጥ አለበት:: ጉጆዋ በፀጥታ ተዋጠች::

«... እነዚያን ሁለት ህፃናት ያገኘናቸው ማምሻውን ለቀብር ወደ አገልጆ ሄደን ነው:: የቡርቃ ሰው እነዚያን ህፃናት ይዞ በእልልታና በደስታ ይጨፍር ጀመር:: የፈጣሪ ተአምር መሆኑን አወቅን:: እነዚያ ህፃናት የዚያ ሁሉ በደል ማስታወሻ ይሆኑ ዘንድም የቡርቃ ሰው ሁሉ ተንከባክቦ አስተምሮ አሳድጎ ሰወግ ለማእረግ ሲያበቃቸው ወሰነ:: ልጃችን አኖሌ ... ያንተና የልጅነት እጮኛህ የህወኒ ታሪክ ይኸ ነው::»

አኖሌ እንደምንም ስሜቱን አምቆ ይሰማ ጀመር::

«አባታችን ዋቆ ስምህን አኖሌ ያሉህም አኖሌ በተባለ ቦታ የተጨፈጨፉትን ወገኖቻችንን ለማስታወስ ነበር:: ግን ሁሉም እንደ ቡርቃ ዝምታ ተረት ብቻ ሆነ ...

«ዋቆ አባዱላ ህልም ነበራቸው - ምናልባትም ከንቱ ህልም:: ጤዛ ሆኖ የቀረ ምኞት:: ዋቆ አባዱላ ይኸን ታሪክ ከፍ ስትሉ ሊያወጉዋችሁ ነበር አሳባቸው:: እናንተ ግን ፊደል ከቆጠራችሁ በሁዋላ ... ዋቆንም ... እኛንም ... ቡርቃንም ረሳችሁ ... ናቃችሁን ... የቡርቃ አድባር በዚህ ሁኔታ ክፉኛ አዘኑ:: ልባቸው ቆሰለ:: ተስፋ አጥተውም ለሞት በቁ:: የቡርቃ ህዝብ ግን ትንቢቱን ሳይዘነጋ ቆየ:: ከዋቆ ጋር አያይዞ አምላክ የሚፈጥረውን ተአምር በጉጉት ሲጠባበቅ ዘመናት አለፉ:: ዛሬ ታዲያ የቡርቃ ገበሬዎች የህልማቸውና የትንቢቱ ዳር የደረሰ አድርገው ቆጠሩት:: አዎን የቡርቃ ዝምታ ህልም ነው ... ተረት ነው ... የሚጣፍጥ የማታ ወግ ነው ... ይኸን ለቡርቃ ገበሬዎች ማስረዳት ያስፈልጋል:: እኛ ብንነግራቸው ግን አይቀበሉንም:: አንተን ግን ያውቁሃል:: ታሪክህን ሰምተዋል:: ዋቆ ለመሪነት እንዳጨህም አስነግረናል:: አንተና ህወኒ በአምላክ ተአምር ለመሪነት መመረጣችሁን ገበሬዎች ሁሉ አምነዋል:: ስለዚህ አንተ ካልመራሃቸው ኩረብታውን አይወርዱምና የዋቆን አደራ መቀበልህን ሆኖም ጊዜው ገና መሆኑን ለህዝቡ ንገር::

አሮሞዎች ሙታንን ሳይቀብሩ ጦር አይሰብቁም በላቸው:: በመጨረሻ የምገልፅልህ የአባትህን ኑዛዜ ነው:: ዋቆ አባዱላ አንድ ቃል ብቻ ነው ለአንተና ለህወኒ የተውት:: 'የቡርቃን ህዝብ እንዳትረሱት፤ አደራ!' ብለዋል::»

ከዚያም ጉጆዋ በፀጥታ ተዋጠች:: ከደጅ ግን ቀረርቶውና ሆታው ይሰማል:: የፈረሶች ማስካካት ... የሚቀጣጠል ጭድ ድምፅ ... የፈረሶች ግልቢያ ...

አኖሌ በሀፍረት ተሸማቀቀ:: እንባው ጉንጩን ያለብሰው ጀመር:: ማንነቱን ያጣ ሆኖ ተሰማው:: የክህደት ስሜት አቃጠለው:: ግምባሩን ጉልበቶቹ መሀል ወሽቆም ይንሰቀሰቅ ጀመር ... የሰማው ታሪክ ... የቡርቃ ዝምታ ... ጣፋጭ ተረትና ትንቢት ... የአባቱ ታላቅ ምኞትና ተስፋ ማጣት ... የቡርቃ ገበሬዎች ቁጣ ... ጥሪ ... ረጅም ጥሪ ...

«ኤልመኮ አኖሌ ... ኤሳ ጅርታ!?»

- 6 -

አማሮቹ ገበሬዎች ቅዱስ ሚካኤል ተራራ ላይ ለፍልሚያው ተዘጋጅተው ይጠብቃሉ:: መሪያቸው መምህር አስናቀ ከዳር እዳር እንደ አንበሳ እየተንጐማለለ ወገኖቹን ያበረታታል:: በርግጥም አማሮቹ ጠመንጃቸውን ወልውለው አብቅተዋል:: ጦራቸው ተሞርዶአል:: የአይበገሬነት ወኔያቸው ተቀጣጥሎአል::

ለአይን ያዝ ማድረግ ሲጀምር መምህር አስናቀ ጡሩምባውን በረጅሙ ነፋ:: ይህን ጊዜ ተዋጊዎቹ ገበሬዎች ከያደፈጡበት ብቅ ብቅ ይሉ ጀመር:: ጆሮአቸውንም አንቅተው ከመሪያቸው የሚነገረውን ለማዳመጥ ተጠባበቁ፣

«ጭኮአችሁን! ሰነፍ ቆሎአችሁን! አነባበሮአችሁን ይዛችሁ ተሰብሰቡ!» የሚል ድምፅ ከእያንዳንዱ ገበሬ ጆሮ ደረሰ::

አፍታም ሳይቆይ በደብሩ ገላጣ ሜዳ ላይ ጦረኞቹ ጨፌ፡ቃ መስለው ተኮለኮሉ:: መምህር አስናቀ መናገሪያው ቁዋጥኝ ላይ እመር ብሎ ከወጣ በሁዋላ፣

«በሉ ከስንቃችሁ ቆንጥራችሁ ተመገቡ!» ሲል አዘዘ::

ገበሬዎቹ የታዘዙትን በመፈፀም ላይ ሳሉ መምህር አስናቀም ከጥቁር ጤፍ የተጋገረ ስስ ቂጣውን አጨድ እያደረገ ይደቁር ጀመር...

«አልገባቸውም እንጂ እኛ ሀዋርያቸው ነበርን:: መንገድ መስራት የት ያውቁ ነበር? እንጀራ መመገብ አስለመድናቸው:: ጨው

አያውቁም ነበር:: ገንፎውን እንደተፈጠረ አማስለው ነበር የሚበሉት:: ዘይት የት ያውቁ ነበር? ሽቶ ባይናቸውም አይተው አያውቁም ነበር:: ወገኖቼ አድምጡኝ ... የኢትዮጵያን ታሪክ መለስ ብለን ብናይ መልካም ነገሮች በሙሉ የተሰሩት በአማራው ነው:: ሶስት ሺህ ዘመን ሙሉ አማራና ትግሬ እየተፈራረቁ ነግሰዋል::

ትግሬው ምን ገነባ? ምንም!

መነጋገር ካለብን ለሀገርና ለህዝብ ጠቃሚ ተግባር ሰርተው ባለፉ ነገስታት ገድል ላይ ነው:: አፄ ምንሊክና አፄ ኃይለስላሴ የሰሩትን ብቻ እንኳዋ ብናይ የኢትዮጵያ ስልጣኔ የአማራው ብቸኛ ድካም መሆኑን እንገነዘባለን:: አማራው አዋቂ ነው:: ሃያል ነው:: በኢትዮጵያዊነቱ የሚኮራ ህዝብ ነው:: አማራነት ውበት ስለሆነ ልንመካበት ይገባል:: በየትም አለም የሚያስመካ ብሄር ነው - አማራ:: አማራ ማለት ጀግና ማለት ነው:: በአሜሪካ በአውሮፓ በችሎታቸው ነጮችን ዘቅዝቀው የሚያዩ አማራዎች አሉ:: እዚሁ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲም ሂዱ ... የዩኒቨርስቲው ሞተሮች አማሮች ናቸው:: ታዲያ ይሄን ብሄር ማንም እየተነሳ ሊዘልፈው ይገባል? እኛስ የዚህ ብሄር አባላት አይደለንም? ማንም ተነስቶ እንጨፍጭፋችሁ ሲለን አንገታችንን ለካራ የምናቀርብ የስለት በጎች ነን? አናደርገውም! ማንነታችንን እናሳያቸዋለን! ሁለት መቶ አመት ዝም የሚያሰኝ በትር እናቀምሳቸዋለን! ወገኖቼ ፀያፍ ተናግሬ ከሆነ አርሙኝ!»

ገበሬዎቹ በርጋታና በዝምታ ይተያዩ ጀመር:: ሰነፍ ቆሎአቸውን በጥንቃቄ ይቆረጣጥሙ ገቡ:: አነባበሮአቸውን በዝግታ እየገመጡ ያላምጣሉ:: እያላመጡ ይተያያሉ:: መሪያቸውን ያስተውላሉ:: አስናቀ ንግግሩን አራዘመ ...

«... ወገኖቼ ዛሬ እንዳባቶቻችን መፋለም አለብን:: እንደነ በላይ ዘለቀ ... አዎን ... በላይን ታውቁት የለም? አማራ ነው:: የምድረ ጉጃም አማራ:: ጉጃሜ! የጉጃም ጀግና አርሶ አደሮችን አስከትሎ ፋሺስት ጣሊያንን ባማርኛ 'ውሃ! ውሃ' ያሰኘ ጀግና ነው:: እንደ በላይ ነው ዛሬም መፋለም ያለብን! ...»

ድንገት ወደ ኮረብታዋ ሁለት ሰዎች ሲመጡ በሩቅ ታዩ:: አስናቀ እንደ ንስር የሚያተኩሩ አይኖቹን አሻግሮ ወረወረ:: ሁለቱም የመንግስትን ወታደራዊ የደንብ ልብስ የታጠቁ ናቸው:: ገበሬዎቹ ከተቀመጡበት መነሳት ሲጀምሩ፣

«ቆዩ ባላችሁበት!» ሲል አስናቀ በጩኸት አዘዘ «እነዚህ ወታደሮች ናቸው! እኛን ሊያድኑ እንጂ ሊተናኮሉን አይመጡም!»

ሻለቃ ጉተማ ነበር የመጣው:: ሽጉጡን ጎኑ ላይ ሽጦአል::

አስናቀ አጠገብ እንደደረሰ፣

«እንደምን አመሻችሁ?» አለ በተረጋጋ ድምፅ።

«እግዚአብሄር ይመስገን!» የሚል የህብረድምፅ ምላሽ መጣለት።

«እዚህ የተሰበሰባችሁት ራሳችሁን ለመከላከል መሆኑን ሰምቻለሁ። ህብረታችሁ መልካም ነው። ሆኖም የመንግስት ወታደሮች አካባቢውን በሙሉ ስለተቆጣጠሩት ወደየጎጆቻችሁ ተመለሱ። ምንም የሚያሰጋ ችግር የለም! አመፁ ቢቀጣጠል እንኳ ከወታደሮቹ የሚያልፍ አይሆንም!»

ሻለቃ ጉተማ ንግግሩን ሲያበቃ የሞቀና የደመቀ ጭብጨባ ነበር የጠበቀው። ሆኖም ገበሬዎቹ ገፅታ ላይ የእፎይታ ስሜትና የታመቀ ጭንቅ አየር ሲወጣ አስተዋለ እንጂ የጠበቀውን አላዳመጠም።

ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላም አማሮቹ ገበሬዎች የቅዱስ ሚካኤልን ደብር መሳለም ጀመሩ። አንድ አዛውንትም ድምፃቸውን ከፍ አድርገው፣ «ቅዱስ ሚካኤል ሆይ! ... እኛ የማንም የበላይ ... የማንም የበታች አይደለንም ... አማራ ገበሬዎች ነን። አንተ ደግሞ የኦሮሞችም የኛም አምላክ ነህ» ሲሉ ተሰሙ።

* * *

መምህር አስናቀ ሻለቃ ጉተማን ተከትሎ ወደ ወታደሮቹ ጣቢያ አቀና። ያለማቋረጥም አማሮቹ ገበሬዎች ስለደረሰባቸው የመንፈስ ጭንቀት ተናገረ። ሻለቃው ግን የመምህሩን ዲስኩር ከቁብም አልቆጠረው።

ወደ ቡርቃ ኮረብታ ስለላከው ሰላይ እያሰበ ነበር ።

ከአርባ አምስት ደቂቃ ገደማ በሁዋላ ከጊዜያዊው ማዘዣ ጣቢያው ደረሱ። ጨለማ ነበር። ጨረቃዋ ከወትሮው በተለየ ሁኔታ ደምቃ ወጥታለች። በማዘዣ ጣቢያው ሀያ ደቂቃ ያህል እንደቆዩ ሻለቃ ጉተማ በጨረቃዋ ብርሃን ከቡርቃ ኮረብታ አቅጣጫ የታረሰውን ማሳ አቋርጦ በግልቢያ የሚመጣ ፈረሰኛ ተመለከተ። የላከው ሰላይ ለመሆኑ አልተጠራጠረም። አጠገቡ እስኪደርስ ለመጠበቅ እንኳ ፋታ አጥቶ ይቁነጠነጥ ጀመር። አኖሌ ዋቆ በዚህች ቀውጢ ደቂቃ ምን በመፈፀም ላይ እንዳለ ለማወቅ እጅግ ጓጓ።

«እንኳዋን ደህና መጣህ' ምን ወሬ አለ!?» ሲል የጠየቀው ገና ከፈረሱም ሳይወርድ ነበር።

ሰላዩ ወጣት የቡርቃ መንደር ገበሬ ነው። ሻለቃው ቡርቃ ከደረሰ ጀምሮ በትንሽ ክፍያ የስለላ ስራ እያሰራው ነበር። ወጣቱ

ከፈረሱ ዱብ ብሎ፣

«አመፁ ቆሞአል!» ሲል በደስታ ስሜት ጮኸ።

ሻለቃው ግን በድንጋጤ ባለበት ቀዝቅዞ ነበር የቀረው። ጨርሶ ያልጠበቀው ዜና ነበር። ያልፈለገው ወሬ። አይኖቹን ወጣቱ ገበሬ ላይ እንደተከለ ፈዘዘ። ያየውንና የሰማውን በኦሮሚኛ የሚተርክለትን ገበሬም ከልብ አልነበረም የሚያዳምጠው።

«... የሚደንቅ ሁኔታ ነው የተፈጠረው» አለ ሰላዩ «የቡርቃ ሰዎች ሊዋጉ ተዘጋጅተው ነበር። የዋቆን የእረፍት ዜናና የአኖሌ ዋቆን መምጣት ለመስማት እንዳቆበቆቡ ነበር። የሚደንቀው ተአምር አኖሌ ደርሶ ኑዛዜውን ከቡርቃ አድባር እንደተቀበለ ወዲያው የዋቆ ህይወት አለፈች። አኖሌ 'አዳምጡኝ!' እያለ ቢጮህ ማን ይስማው። ታዲያ የአርሲ አድባር አባቦኩ የስልጣን መከለቻቸውን ከፍ ሲያደርጉ እንደ ንብ ያምም የነበረው ሁሉ ድንገት ፀጥ ይል ጀመር።

ያን ጊዜ አኖሌ ተናገረ።

ሲናገር ሲጀምር አንባው በአይኑ ሞላ። እኔ ራሴ እንኳዋ አልቻልኩም። ከአገልጃ ጭፍጨፋ ተርፎ! የቡርቃ ህዝብ አሳድጎት አስተምሮት! ማለፊያ ሆኖ ድምፁ እየተንቀጠቀጠ ሲናገር ቡርቃዎች ስለ ፈጣሪ ተአምራዊ ስራ ያወጉ ጀመር ...»

ሻለቃው ግን ሊያስቀጥለው አልቻለም።

«ምን ምን እንደተናገረ ብቻ ንገረኝ!» ሲል አምባረቀበት።

«ምን ያልተናገረው አለ? 'የታገሰ ነው የጊደርዋን ወተት የሚጠጣው' ይል ነበር ደጋግሞ። አብሳቱ እናን ጉረምሳ ዱጋ! እያለ ይህንኑ ይደጋግም ነበር። ከዚያም ቀጠለና ደሞ 'ግን ለእያሌ አመታት አይደለም! ለሚልዮን ሰአታትም አይደለም! ጦራችሁን እንደያዛችሁ ቆዩ ወገኖቼ! ቁጣችሁን እንደተቆጣችሁ ቆዩ! ብሶታችሁን እንዳመቃችሁ ቆዩ! ከንዳችሁን እንዳፈረጠማችሁ ቆዩ! ቡርቃ ማለት እናንተ ናችሁ! ዝም ያላችሁትም ወንዙ ሳይሆን እናንተ ናችሁ! የኦሮሞን ምድር የሚያጥለቀልቀው የቡርቃ ወንዝ ትንቢት ለእናንተ የተነገረ ምሳሌ ነው! በቡርቃ ወንዝ ተመስለው ይዘምሩ የነበሩት አባቶቻችን ናቸው! ከገደል የዘለሉት አባቶቻችን ናቸው - ቡርቃ ወንዝ አይደለም። ቡርቃ እኛ ነን። ወገኖቼ ለጊዜው ዝም እንዳልን እንቆይ! ልብ በሉና አድምጡኝ! እንደገና ሌሎች ሁለት ህፃናቶች ብቻ ቀርተው ሌላው ሁሉ የሬሳ ክምር እንዲሆን እድል አንስጣቸው! ጠላቶቻችን የሚፈልጉት ሞኝ በሬ እንድንሆንላቸው! አሻፈረኝ ካልን ደሞ እንድንጠፋ ነው። ይህ ይፈፀም ዘንድ አንፍቀድላቸው! ዛሬ ግን ለአባታችን ለዋቆ አባዱላ ሙሾዋችንን እናውርድ! ቡርቃን ከብበው

ያደፈጡት ወታደሮች በኛ መቃብር ላይ የበሬዎቻችንን ሻኛ ቆርጠው በበርበሬ እያጠቀሱ ጥሬውን ሲበሉ ጉምዥተዋል። ለሆዳሞች እንመቻቸው። ይህ ይሆን ዘንድ አንፍቀድ! አብሳቱ እናን ጉረምሳ ዱጋ! አብሳቱ እናን ጉረምሳ ዱጋ! በሉ ሙሾዋችንን እንደ ኦሮሞ ባህል እናውርድ! አባታችንን ... አድባራችንን! የታሪክ አያታችንን እንሸኝ! ወገኖቼ አንገታችሁን ቀና አድርጋችሁ አንቡ! ቃል እገባላችሁዋለሁ። እኔም አለሁ! የአያታችንን ኑዛዜ እፈፅማለሁ ...»

ሻለቃው በቁጣ አቋዋረጠው ...

«ገበሬዎቹ ዲስኩሩን አምነው ጦራቸውን አወረዱ!?»

«እንዴታ! እያንዳንዱ ገበሬ ቀስ በቀስ ጦሩን መሬቱ ላይ እየተከለ በርከክ ማለት ጀመረ። እኔምኮ ተንበርክኬ አልቅሼ የደንቡን አድርሼ ነው የመጣሁት። የዘገየሁትም ለዚህ ነው። ገበሬዎች እንባቸውን በፀጥታ አፈሰሱ። ሴቶች ባደፈ ነጠላቸው ፊታቸውን ሸፈኑ። ወንዶች በእንባ የተሞላ አይኖቻቸውን ወደ ሰማይ ሰቀሉ ...»

ሻለቃ ጉተማ፣ «ይህ ወጠጤ ፍየል» ሲል አጉተመተመ።

መበለጡ አናደደው።

አዲነብርኢድ ሆይ!

ካንቺ ርቂ ወዴት?

ምእራፍ አራት

- 1 -

አራት ሚግ ሀያሶስት ቦምብ ጣይ የጦር አይሮኘላኖች ከአስመራ የተነሱት ማለዳ ላይ ነበር። አይሮኘላኖቹ አየሩን በጩኸታቸው እተረማምሰው ወደ ትግራይ አቀኑ። የህወሀት ፖሊት ቢሮ አባላት ከጠዋቱ አንድ ሰአት ተኩል ጀምሮ ስብሰባ እንደሚያካሂዱ የተገኘውን መረጃ የተጠራጠረው አልነበረም። ከኮሎኔል መንግስቱ ሀይለማርያም ጀምሮ ውጤቱን የሚጠባበቁት ትንፋሻቸውን ውጠው ነበር ...

ሚጉቹ ኢላማቸውን ለማስተካከል ክሳድግመልን ጆሮ በሚበጠርቅ ድምፃቸው አናግተው አንድ ጊዜ ዞሩዋት። የተሰጣቸው

ምልክትና ካርታው አንዳችም ስህተት አልነበረበትም።

የመጀመሪያዋን በምብ ጣይ አይሮፕላን የያዘው አብሪራ አፅቀ ስላሴ ይባላል። ወጣት ነው። በበርካታ ውጊያዎች ተሳትፎአል። ሁለት ጊዜ አይሮፕላኖቹ ተመትተውበት በጃንጥላ ወርዶ አምልጦአል። በዛሬው ተግባሩ ግን አይሮፕላኑ ቢመታበት በጃንጥላ ወርዶ ማምለጥ እንደማይችል ማሰብ ጀመረ። ቢወርድ በህወሀት ነፃ መሬት ላይ እንደሚያርፍ ያውቃል። ይህ ከሆን ይያዛል። ከተያዘ እንደሚገድሉት ያምናል። ቢሆንም ተግባሩን ከመፈፀም ወደሁዋላ አላለም። ሙያውን ይወደዋል - ባለአላማም ነው።

ሰአቱ ሞልቶአል ...

አብራሪዎቹ አካባቢውን ከተሰጣቸው ካርታ ጋር የሚያገናዝቡባት ደቂቃ። አንዳችም ስህተት እንደሌለበት እርግጠኛ የሆኑባት ሰከንድ።

ሰአቱ ሞልቶአል ...

... ሶስት ሰአት ከማለዳው።

በዚህ ሰአት የ «ወንበዴዎቹ» መሪ መለስ ዜናዊ የእለቱን የመወያያ አጀንዳ አሳውቆና አጠናቆ እንደሚሆን የአዲሳባ መንግስት እርግጠኛ ሆኖአል።

ሰአቱ ሞልቶአል...

የመጀመሪያው ሚግ አፍንጫውን ወደ ክሳድግመል ተከለ። «አምላኬ ሆይ! እርዳኝ!» ዝቅ ሲል ምልክቶቹ ቁልጭ ብለው ታዩት። ይህን ፀሎት ባሰማ ቁጥር ዘወትር በህሊናው የሚደውልበት አለ በልቡ። ይህን ፀሎት ባሰማ ቁጥር ዘወትር በህሊናው የሚደውልበት ሌላ ፀሎት አለ - ተገላቢጦሽ፣ «አዎን አምላኬ ሆይ ሌሎች ይሞቱ ዘንድ እኔ እተርፍ ዘንድ እርዳኝ!»

የህወሀት መሪዎች ወደሚገኙበት የበረሀ የመሰብሰቢያ ዋሻ ቁልቁል ተወረወረ። ወረደ ቁልቁለቱን! አፍንጫውን እንደጦር ቀስር አሽቆለቆለ። ከዚያም በአይን ሊታይ በማይችል ፍጥነት የሚጉ አፍንጫ ተቀልብሶ ወደ ሰማይ ዞረ ...

ወደ ደመናው ክርስ ተፈተለከ። የሰማይ ሆድ የተተረተረ የሚያስመስለውን ድምፅና የቦምብ ውርጅብኝ አራግፎ ተፈተለከ። ድብልቅልቁ የወጣ ፍንዳታ! ክሳድ ግመል ተንቀጠቀጠ።

ሻምበል አፅቀ ስላሴ በደስታ ቡዋረቀ። የታለመለትን ግብ አግኝቶታል። ከህወሀት የፀረ - አይሮፕላን ጥይትም አምልጦአል። እየሩ ላይ ጥቂት ዋኘ። በትግራይ ሰማይ ላይ አክሮባት እየሰራ የአስመራን አቅጣጫ በያዘባት ደቂቃ ክሳድ ግመል እየተናወጠች

ነበር። የአቡዋራው አውሎ ነፋስ እሳተ ጐመራ መስሎ ይታየው ነበር-ብድል አድራጊነት ለሰከረው አብራሪ።

ሁለተኛው የጦር አይሮፕላን ቀጠለ ... ሶስተኛው... አራተኛው... ሁሉም ኢላማቸውን አግኝተዋል። አንዳቸውም አደጋ አልደረሰባቸውም። ክሳድ ግመል እንደሰዶም እንደ ጐመራ ስትጋይ እንደዋዛ ገልመጥ አድርገው እያዩዋት ተፈተለኩ። በርግጥም የህወሀት መሪዎች የመሰብሰቢያ ዋሻ የቆሻሻ ማቃጠያ ጉድጉዋድ መምሰሉ ሀቅ ነበር።

* * *

ሀወኒ እንደወትሮው በማለዳ ነበር ከእንቅልፍዋ የነቃችው። እንደሰረኔ እያንጐራጐረች ወደ ኮረብታዎቹ ወጣች። የክሳድ ግመል የማለዳ ፀሀይ ቀድማ የምትወጣው ኮረብታዎቹ ላይ ነው። እዚያ ነጫጭ ደንጊያዎች አሉ። ፈጥነው ስለማይሞቁ ይቀዘቅዛሉ። ሀወኒ ሥሏያ ይሄ ነው የሚያስደስታት። ከደንጊያዎቹ ጋር አብራ መሞቅ ትጀምራለች። ከኮረብታዋ ግራ በትርብ ርቀት ላይ ህፃናት የሚማሩበት ትምህርት ቤት አለ። እነርሱ ወደ ክፍል እየተንጫጩ መግባት እስኪጀምሩም ፀሀይ መሞቅ ትወዳለች። ከዚያ ግን ህፃናቱን ለማዋራት ከኮረብታዎቹ ላይ ተንደርድራ ትወርዳለች።

ህፃናቶቹ ይወዱዋታል - በተለይ ሸዊት። ከበው በትግርኛዋ ይስቁባታል። የያዘቻቸውን ጥቂት ቃላት ለቃቅማ ትንተባተባለች። ለህፃናቱ ጨዋታ - ለሀወኒ የቋንቋ ትምህርት። ትልቅ ሆና ትግርኛ ባለመቻልዋ ህፃናቱ በጣም ይገረማሉ። ምናልባትም ያልተፈታላቸው እንቆቅልሽ ሳይሆን አይቀርም።

ነጫጮቹ ድንጋዮች ላይ ተቀምጣ ፀሀይ መሞቅ ጀመረች። ዛሬ ግን እንደወትሮው አላንጐራጐረችም። ሀሳብ ገብቶአታል። ከራስዋ ጋር ሙግት ላይ ሰንብታለች። ክሳድ ግመል ዋሻ ውስጥ ተቀምጣ ሀየሎምን ማእከል ያደረገ የጦርነት ታሪክ መፃፍ እንደማትችል ተረድታዋለች። ሀየሎምን ተከትሎ ወደ ጦር አውድማ መጉዋዝ ደግሞ አስፈርቶአታል። ስጋትዋ ግልፅ ነበር። መሞ ት አትፈልግም። መሞት ማን ይፈልጋል? በርግጥ ታጋዮቹ ይሰዋሉ! «እነርሱ ግን አላማ አላቸው» ብላ አሰበች። «እኔ አላማ የለኝም?» ብላ ራስዋን ጠየቀች። አላማዋን አሰበች። «የሀየሎምን ታሪክ መፃፍ! እና ይህን ለማድረግ ህይወቴን አሳልፌ መስጠት አለብኝን? ከሞተኩስ?» ብላ አሰበች። ሳታስበው ሰውነትዋ ብርድ እንደያዘው ሰው ተንቀጠቀጠ።

ስለህይወት ያላትን አመለካከት ፈተሸችው። ተሟታባት። «ማንም ሰው ከሞት አይቀርም። ቢሆንም መኖር ደስ ይላል።

መሞትም ከሆነ እድሜ ሲያልቅ ቢሆን ይመረጣል» ስትል አሰበች። ሀወኒ አሁንም ሀሳብዋን መቁረጥ አልቻለችም። ሀየሉምን ተከትሎ መሄድ አደጋ እንደሚኖረው አጢናለች። የሀየሉምን ታሪክ ለመፃፍ ያላት ጉጉት ደግሞ ሰማይ ጥግ ነክቶአል።

ልብዋ ዋለለ። ስለዚህ ለጊዜው ይህን አሳብ ተወችውና ማንጐራጐር ጀመረች። ነጫጮቹ ድንጋዮች ሞቀዋል፣ እስዋም ግላለች። ህፃናቶቹ ተማሪዎችም እየተንጫጩ መምጣት ጀመረዋል። ሊስቁባት ፈልገዋል - ሀወኒን በአይናቸው መፈለግ የጀመሩም አሉ። ትግርኛ ባለመቻልዋ!

ሀወኒ ጣፋጮቹን ልጆች ስታይ ፈገግ አለች። የመኖር ጉጉትዋ ይበልጥ ጨመረ። አዎን ልጅ ትወዳለች። ልጅ መውለድ ትፈልጋለች። የራስዋን ልጅ የምታሳድግበትን ጊዜ ማየት ትፈለጋለች። ስለዚህ መሞት የለባትም። ብድግ ብላ ወደህፃናቱ አዘገመች። ሸዊትን በሩቅ አየቻት። ሞጥማጣዋ ሸዊት! የሀወኒ ትግርኛ አለመቻል ከልብ የሚያስቃት ሸዊት። ሚጢጢ ፍጥረት! ውብ፤ ጣፋጭ ሸዊት።

ወደ ህፃናቱ አዘገመች ...

ግን አጠገባቸው ከመድረስዋ በፊት ከባድ የጦር አይሮኘላን ጩኸት ክሳድ ግመልን አርገበገባት። ትርምስና ጩኸት ተከተለ።

ሀወኒ በሁለት እጆችዋ ጆሮዎችዋን ጥርቅም አድርጋ ይዛ ጩኸትዋን አቀለጠችው...

* * *

የአይሮኘላን ድብደባው በህወሀት አመራር አባላት፣ በተራ ታጋዮችና በህፃናት ላይ የሞትና የመቁሰል አደጋ አድርሶ አለፈ። በቦምብ ፍንጣሪ ትከሻዋ ከቆሰሉት መካከል ሀወኒ አንዱዋ ነበረች። ከድንጋይ ላይ ተመታች። ከዚያ በላይ የጐዳት ግን አወዳደቁዋ ነበር። በመጋጨትዋ ግንባርዋ ላይ ከፉኛ ቆስላ ሩህዋን ስታ ህክምና ሲደረግላት ቆየች።

በሶስተኛው ቀን ማምሻውን ግን እየተሻላት መጣ። መቃዠትዋን ቀነሰች። እተነፋፈስዋ ጭምር ተሻለ። ተሲያቱን ሰላማዊ እንቅልፍ ወሰዳት። እስከምሽት ድረስም ያለቅዠት ተኛች።

ራስዋን ስታውቅ ሀየሉምና ክንፈ ገብረመድህን ሊጠይቁዋት መጥተው ከመደብ አልጋዋ ግርጌ ተቀምጠው ነበር። እንዲት ታጋይ ነርስ በቀዝቃዛ ፎጣ ግንባርዋን ታረጥብላታለች።

«ሀወኒ!» አለ ሀየሉም።

«ሀየሉም» ስትል በደከመ ድምፅ ተነፈሰች።

«አይዞሽ ተርፈሻል» አላት ክንፈ።

ለማስታወስ እየሞከረች፣

«የአይሮኘላን ድብደባ ነበር?» ስትል ጠየቀች።

«ብዙ አትናገሪ። አረፍ በይ» አላት ሀየሉም።

ይህን ብሎ ግንባርዋን በእጁ ነካ።

ሀወኒ አይኖችዋን በርጋታ ከደነቻቸው። ግን አልተኛችም ለማስታወስ ጥረት ማድረግ ጀመረች። ቀኑ ተምታታባት።

ለምን ያህል ጊዜ በዚህ መልኩ እንደቆየች አታውቅም።

... ለማስታወስ ጣረች። ማለዳ ተነስታ ወደኮረብታ መውጣትዋ ታወሳት። ከዚያ ምን ሆነ? የአይሮኘላንኖች ጩኸት ፍንዳታዎች ይታወሳታል። ግን እንዴት ነበር ሁኔታው የተከሰተ መጀመሪያ አስደንጋጭ ጩኸት! እስዋም አብራ መጮህ አልተዘነጋትም። አይንዋንም ጨፈነች። ጮሀ... ጮሀ... ስትገል የህወሀት አመራር የስብሰባ እድሞ በቦምብ ጢስ ታፍኖ ተመስክቶ እንደገና ሌላ የጦር አይሮኘላን ድምፅ ...

የት ነበርኩ ያን ጊዜ? ብላ ማሰብ ጀመረች። ሙሉ በመ በቅደም ተከተል ማስታወስ ተሳናት። ከኮረብታው ወርዳ የታ ልጆች ወደሚማሩበት እድሞ መሄድዋን አስታወሰች። ህፃ በአይሮኘላኑ ጩኸት ሲንጫጩና ሲላቀሱ... ሸዊት የምትባለዋ ሀ ወደእስዋ እየሮጠች ስትመጣ እንደነበር ትዝ አላት። ከዚያስ?

«ሸዊት ንኢ... እጆሂ» እንዳለቻት ማስታወስ ቻለች። ከዚያ ከዚያስ? ማስታወስ አቃታት። ጫጫታዎች! ፍንዳታዎች! የሚሰነጥቁ የአይሮኘላን ድምፆች ...

በጆሮዋና በአእምሮዋ የቀረው ይኸው ነበር።

ሀወኒ አይኖችዋን ገለጠች። ክንፈና ሀየሉም አሁንም አሉ

«ክንፈ» አለች።

«አይዞሽ ሀወኒ»

«ሀሳብ ገብቶን ነበር። ግን ተርፈሻል» ሲል ተነፈሰ - ሀየሉም

«ሰዎች ተጐዱ?» ስትል ጠየቀች።

«ደህና ነው» የሚል መልስ ሰጠ ክንፈ፡፡

የሁለቱም ገፅታ ላይ ደህና ስሜት እንደማይነበብ ግን በግልፅ ይታይ ነበር፡፡

«ስብሰባ ላይ ነበራችሁ?»

«አልነበርንም፡፡ ማታ ስላመሸን አጋጣሚ አርፍደን ነበር፡፡ ሆኖም ወደ ስብሰባው ቦታ እያመራን ነበር» አላት ክንፈ፡፡

«የተጐዳ ሰው አለ?»

«ደህና ነው»

«ማን ተጐዳ?»

«ስዩና አባይ ቆስለዋል፡፡ ግን ለክፉ አይሰጣቸውም» ሲል መለሰ ሀየሎም፡፡

ሀወኒ ለማስታወስ ጥረት አደረገች፡፡ እስዋ ህፃናቶቹ አካባቢ ነበረች፡፡

በፍንጣሪው ተመትታለች፡፡ ህፃናቶቹ ዘንድ ጉዳት ደርሶ ይሆን? ይህንኑ ጠየቀቻቸው፡፡ ሀየሎምና ክንፈ እየተያዩ ዝም አሉ፡፡

«ህፃናቶቹ ተጐዱ እንዴ?» ብላ ጮኸች፡፡

ሀየሎም ሲጋራ ለኩሶ ሲያቢቃ፣

«አምን ተጐድተዋል» አላት «... በጣም የምትወጂያትን ሸዊትን ጨምሮ አምስት ተሰውተዋል፡፡ አስር ደግሞ ቆስለዋል፡፡»

ሀወኒ በገንዋ ድፍት ብላ ትንሰቀሰቅ ጀመር፡፡ ህኪምዋ ብትገስፃትም ከአንጀትዋ የሚፈነቅላትን የስቃይ ስሜት መገደብ አልቻለችም፡፡

«ለመሆኑ እዚህ መሆናችን እንዴት ታወቀ?» ስትል ጠየቀች፡፡

«ስላይ አስርገውብን ነበር፡፡ አሁን እንኳዋ ይዘነዋል» አላት ክንፈ፡፡

«ጦርነት መጥፎ ነው! » ብላ ራስዋን ግራና ቀኝ እየወዘወዘች ተወራጨች፡፡

«የጦርነት ጥሩ የለውም - ሀወኒ» አላት ሀየሎም፡፡

«ለምን አታቆሙትም ታዲያ! ተውትና ጥፉ ሀየሎም፡፡ ይህን ጨለማና ግዙፍ ሀይል ልትቋቋሙት አይቻላችሁም፡፡ ትርፉ ህዝቡን

ማስጨረስ ነው የሚሆነው፡፡ አትችሉትም ሀየሎም! እብደት ነው ... መራራ ነገር ነው፡፡ ለምን አገር ለቃችሁ አትጠፋም?»

ሀወኒ ጨርሶ ራስዋን የሳተች ያህል እየተንገፈገፈች ስትናገር ሀየሎምና ክንፈ ተያዩ፡፡

«ወዴት እንሰደድ ሀወኒ?» ሲል ጠየቀ ሀየሎም፡፡

«ህዝብ ከሚያልቅ ወደሚመቻችሁ ሀገር ጥፉ!»

«እኔማ ከአዲነብርኢድ ወዴት እጠፋለሁ? የአዲነብርኢድን መሬት ከቶ ማነው የሚከለክለኝ?»

ይህን ሲል የተበታተነ ጠጉርዋን እያስተካከለላት ነበር፡፡ ልብ የሚነካ ፈገግታ እየመገባትም ያወጋት ቀጠለ...

«... የት እንሄድ ሀወኒ? በገዛ ምድራችን በምብ ያወርዱብናል፡፡ ስንፈጠር ጀምሮ ሊሞረን የሚገባውን መብት ነፈጉን፡፡ ስለዚህ ትግል ጀመርን፡፡ ሸዊትን የመሰሉ አበቦችን እየከፈልን ነው ያለነው፡፡ እያንዳንድዋ ህይወት ታቆስለናለች፡፡ ምርጫ ግን የለንም፡፡ ሁላችንም ራሳችንን ለመስዋእትነት አዘጋጅተናል፡፡ ሞት አይቀርም፡፡ ህዝባችንን ከውርደትና ከድህነት ለማውጣት ሲባል የሚከፈል መስዋእትነት ደግሞ ተራ ሞት አይደለም፡፡ በተስፋ ህይወትን መስጠት የመሰለ አስደሳች ነገር የለም ሀወኒ»

ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላ ክንፈና ሀየሎም ተሰናብተዋት ሄዱ፡፡ ሁለቱ የህወሀት መሪዎች ተሰናብተዋት እንደወጡ ብርድ ልብስዋን ጉትታ ፊትዋ ላይ ሸፈነችው፡፡ ሰውነትዋ ወባ እንደያዘው ሰው ተንቀጠቀጠ፡፡ ለመጀመሪያ ጊዜም ከተራ ፖለቲካዊ ልዩነት ባሻገር መራራ ... እጅግ መራራ ጥላቻ አሳደረች - በደርግ ስርአት ላይ፡፡ የቀጣ ስሜት በደምዋ ተሰራጨ፡፡ እንባ አልወጣትም፡፡ ሳታውቀው የብርታት ስሜት በልብዋ አደረ፡፡ ሀወኒ በዚያች ደቂቃ በደርግ ላይ ያሳደረችው ጥላቻ፣ ለትግል እንድትወስን አደረጋት፡፡ በዚያች ደቂቃ ውሳኔዋን ለሁለተኛ ሰው የገለፀች ባይሆንም በሙሉ እምነት ከተራ ታሪክ ፀሀፊነት ባሻገር ጠመንጃ አንስቶ ደርግን ለመፋለም የሚያበቃ ወኔና ቁጣ መሰነቅ ቻለች...

- 2 -

አኖሌ በሶስተኛው ቀን ቡርቃን ለቀቀ ...

ዛፎቹ ...

ፈፋው ...

የቡርቃ ወንዝ የዝምታ ተረት ...

ሀማጋው ...

እንደ ሉጥ ዘወር ሳይል መጉዋዝ ፈልጎ ነበር:: አቃተው ... አልቻለም:: ወደ ቆዮታ ላንድ ከሩዘርዋ ከመግባቱ በፊት ዘወር አለ:: የሚሸኙት ገበሬዎች በዝምታ ቆመው አይን አይኑን ያዩታል ...

አባቦሩ ...

ፈረሰኛው ሆርዶፋ ...

መህቡባ ... ሀዋ ...

ብዙ ደጋግ ገበሬዎች ...

ብዙ አይበገሬዎች ...

መኪናዋ ጉዞ ጀመረች:: ከቡርቃ መራቅ ጀመረች::

በርግጥ ከቡርቃ ትራቅ እንጂ ከኦሮሞች ምድር ግን ገና አልወጣችም:: መቼምም አትወጣም:: ያሻትን ያህል ብትጋለብ ያው ምድሩ እንደሆነ የኦሮሞዎች ነው::

ሾፌሩ እያፏዋጨ ... እያንጉራጉረ ረገጣት:: አኖሌ ሾፌሩን የማዋራት ፍላጐት ስላልነበረው በራሱ አሳብ ዙሪያ ይዋኝ ጀመር:: ለመጀመሪያ ጊዜም ከወትሮው በተለየ በሚነድ ስሜት ስለ ኦሮሞዎች አጥብቆ ማሰብ ጀመረ:: ከተራ ቲዮሪ በላይ የኦሮሞ ህዝብ ጥያቄ መላ አካሉን ናጠው:: በመኪናዋ መስኮት አይኖቹን አሻግሮ ሀብታሙን መሬትና ዛፎቹን ያስተውል ጀመር:: እረኞችን በተለየ መንገድ ማየት ጀመረ:: 'ኦሮሞዎች' የሚል ስሜት ውስጡን ያምስው ጀመር:: የኦሮሞች ለም መሬት:: ለዚያ መሬት ሲባል የደረሰባቸውን በደል 'የኦሮሞዎች ነው' ያሉትን ማሰብ ጀመረ:: አባቦሩ ካማዩም ቢሆን ሰማይ ልብ ብሎ ሊያስተውልና አስታውሶ ፈገግ አለ:: የኦሮሞን ሰማይ በመስኮት ብቅ አድርጎ አንጋጠጠ:: ከማንም ሊያደንቅ እንገቱን በመስኮት ብቅ አድርጎ አንጋጠጠ:: ከጫፍ እጫፍ ሰማዩ ጥቁር አገር ሰማይ በላይ ተውቦ ታየው:: ከጫፍ እጫፍ ሰማዩ ጥቁር ደመና አርግዞአል:: ቅገዛቃዜንም ይተነፍሳል:: ሰርዶው የኤሌክትሪክ ምሰሶዎችን እስከ ወገባቸው ውጠአቸዋል::

የቡርቃ ዝምታ ... የጥንት ተረት ... መራራ ተረት ... ህልም ያረገዘ ... ትንቢት ያዘለ ... በምኞት የታመቀ ተረት ...

በፈጣን መኪና ላይ ብዙ ሺህ ዛፎችን አለፉ:: 'ከማንም አገር የተሻሉ ዛፎች' ሲል አሰበ:: ውፍረታቸውስ? ደሞ አንዳንዶቹ ከርሳቸው ውስጥ ማር ሸሽገዋል:: ማር የሚያንጠባጥብ ዛፍ፡ በየትም አለም ታይቶም ተሰምቶም አይታወቅ - ሲል ለራሱ አንሾካሾከ:: ኦሮሞዎች ታዲያ ማር ከመጥገባቸው የተነሳ የሚንጠባጠበውን ቀይ ማር ዘወር

ብለው እንኳዋ አያዩትም::

«ዝምታ ዋጠህሳ?» አለው ሾፌሩ::

«ይቅርታ ...» ብሎ ረጅም አየር አስወጣ::

ነጉደ ደሞ ወደ ግል አሳቡ::

የዋቆ አባዱላ ዲስኩሮች ይታወሱት ጀመር:: በወቅቱ ችላ ያላቸው:: አባቱ ሀማጋው ላይ ለገበሬዎች የሚተርኩት:: የአሳዳጊ አባቱ ንግግሮች! ወደ ጆሮው ይንቆረቆሩ ጀመር::

- ምንሊክ የገዳውን ስርአት አጠፋው:: የኦሮሞ ሹማምንትንና ኦሮሞዎችን ጨፈጨፈ:: የኦሮሞ ያልሆነና ለእድገት የማይበጅ፤ ባህላችንን የሚያጠፋ ስርአት ጫነብን:: ሰብእናችን ላይ ዘመተብን:: ወታደሮቻቸው እንደ በቅሎ ተፈናጠጡን - መሬታችንን ወሰዱ - የኦሮሞ ህዝብ የነፍጠኞች አሽከር ሆነ - ለአንድ የነፍጠኛ የጦር መሪ ሁለት መቶ ኦሮሞ በሽልማት ተሰጠ - ከነመሬታቸው:: የኦሮሞ ቋንቋና ባህል እንዲጠፋ ተረባረቡ - ይህን የተቃወመ ሁሉ እንደ ዝንብ ረገፈ - ጥፍር እየነቀሉ! ብልት እየቆረጡ አዋረዱን - ያን ጀግና ህዝብ አንገቱን አስደፉት - ያን ቅን ህዝብ ተጠራጣሪ አደረጉት - ያን ሀብታም ምድር በዘበዙት:: ወገኖቼ! ታዲያ ምንሊክ ማነው? ወንጀለኛ ወይስ አርበኛ?

«ሀዘን አታብዛ አኖሌ!» አለው ሾፌሩ:: አያይዞም «አባትህ እድለኛ ናቸው:: መቶ ሰባት አመት መኖር ታላቅ እድል ነው» አለው:: አኖሌ መልስ አልሰጠውም::

የዋቆ አባዱላ ቁጣ ያዘለ ድምፅ በጆሮው ተመላለሰበት:: ሀማጋው ላይ ገበሬዎችን እየሰበሰቡ የተናገሩዋቸው መራራ ቃላት ቃል በቃል ወደ ጆሮው ተንቆረቆሩ ...

- ነፍጠኞች አቡቢንቲ የተባለ ሽቶ አንድ ብር ይሸጡልናል:: ሶስት እንቁላል ግን ከኛ በአምስት ሳንቲም ይገዛሉ:: ወተትና እንጀራ መሸጥ በኦሮሞ ነውር ነው:: እነሱ ግን አንድ እንጀራ መሸጥ ጀምረዋል:: ይኸ ነው ስልጣኔ? ቁንዲፍቱ መጥመቅ የኦሮሞ አይደለም:: የሰው ሚስት መወሸም የኦሮሞ አይደለም:: ነፍጠኞች ባህላችንን አቆሸሹት:: መሬታችንን ነጠቁን:: መሬታችን ቅቤ ነው:: ጥቁር ቅቤ ነው መሬታችን! ያስጐመጃል! ምንሊክ የሚባለው ስግብግብ ይህን ሀብታም መሬት ሲያይ ጐመዥ:: እኛን ማክበር አቃተው:: እንደፈረስ ልጋልባችሁ አለን:: እሻፈረን አልነው:: በመሳሪያ ብዛት ተማምኖ ጨፈጨፈን:: የሴቶቻችንን ጡት ጥሬ ስጋ እንደሚበላ ሆዳም ሰው እየተስገበገቡ ቆረጡት:: የሴቶቻችንን ጡት እኛ ከበግ ላይ ፀጉር እንደምንሸልተው እንዲያ ነበር

'በስመ - አብ' ብለው የሚቆርጡት:: እነዚህ ሰዎች በግ ሲያርዱ 'በስመ - አብ' አይሉም:: ይጀምራሉ:: የሴቶቻችንን ጡት ሲቆርጡ ግን 'በስመ - አብ' ይሉናል:: ታዲያ ፈጣሪ የሚያየው የትኛውን ግን ሀይማኖት አለን ይሉናል:: ታዲያ ፈጣሪ የሚያየው የትኛውን ደም ነው? የበጉን ወይስ ከሴቶቻችን ጡት የሚፈሰውን? ወገኖቼ ውሻ ለምን እንደተዋረደ ታውቃላችሁ? ሲረግጡት እየተረገጠ፣ ሲያዋርዱት እየተዋረደ፣ ሲገዙት እየተገዛ፣ ሲጨቁኑት እየተጨቆነ፣ ሲበድሉት ተቆጥቶ አልገዛም ብሎ ጭራውን ስለቆላ ነው:: ውሻ ሲበድሉት ተቆጥቶ አልገዛም ብሎ ቢሆን ኖሮ የልጆቻችን ስም ይህን ጊዜ «ውሾ» በሆነ ነበር - እና የውሻን መሰደቢያነት በህግ ብቻ መለወጥ ይቻላል!? ንገሩኝ ወገኖቼ ይቻላል!?-

ወደ ናዝሬት ሲቃረቡ አኖሌ ሰአቱን አየ:: እኩለ ቀን ሲሆን ምንም አልቀረው:: እለቱ ቅዳሜ ነው:: አኖሌ አንድ ሀሳብ መጣለት - ናዝሬት መቆየት:: በዚህ ጨፍጋጋ ስሜቱ አዲሳባ መግባት አልፈለገም:: ናዝሬትን በአግባቡ ያውቃታል:: በተማሪነት ዘመኑ የሚያውቃቸው አንድ ሁለት ወዳጆቹም አሉ::

ወደ ሾፌሩ ዘወር ብሎ፣

«እኔ ናዝሬት ለመቅረት አስቤያለሁ» ካለ በሁዋላ «... ባለፈው ስለተነጋገርነው ጉዳይ ምን አሰብሃል?» ሲል ጠየቀው - አሁንም ድምፁን እየቀረፀው እንዳይሆን እየሰጋ::

«አዲስ አበባ እንደተመለስክ እንነጋገራለን!» አለው::

«ገንዘቡን በአንድ ጊዜም ባይሆን ቀስ በቀስ እከፍልሃለሁ:: ይኸ ቃሌ ነው:: አንተም ካሴቱን አሳልፈህ እንደማትሰጥ ቃል ግባልኝ::»

«እመነኝ! እንድትጐዳ አልፈልግም:: ታዲያ ምስጢር ጠብቅ:: ካንተ በቀር ማንም ማወቅ የለበትም:: አለያ ሁለታችንም በቀላሉ እንጠፋለን::»

«ደህና!» ካለ በሁዋላ፣ «... መቼም ሪፖርት ማቅረብ ይኖርብሃል:: ምንድነው ያሰብከው?»

«አስፈላጊ ካልሆነ በቀር ካሴቱን አልጠየቅም:: ገልብጬ በፅሁፍ ነው የማቀርበው:: በርግጥ ጉዳዩ ከባድ ሲሆን ወዲያው ካሴቱን እንዳቀርብ እጠየቃለሁ:: እኔ ግን ሶስት አስተማማኝ ነገሮች ይኖሩኛል:: የመጀመሪያው ከፊታችን ያሉት ቀናት እሁድና ሰኞ ናቸው:: ሰኞ ሚኒስትሩ ቢሮ አይገቡም:: ሌላው በኦሮሚኛ መናገርህን ስለምገልፅ ካሴቱን ላይጠይቁ ይችላሉ:: ሶስተኛው በወረቀት የሚቀርብላቸው ትርጉም ተራ ነገር ስለሚሆን ወዲያው አይተው ነው የሚወረውሩት:: ቢሆንም ግን ዝግጁ ሆኖ መጠበቅ ስለሚያስፈልግ ሰኞ የማስመሰያ ድራማውን እናዘጋጃለን::»

አኖሌ በመስማማት ራሱን ላይ ታች ወዘወዘ::

«እንግዲህ እኔን አዳማ ራስ ተወኝ!»

«ደግ!»

«ደብረዘይት ላይ ቢራ መጠጫ ልስጥህ!» አለ እጁን ወደ ኪሱ እየሰደደ::

«ምንም አልፈልግም! በቂ ገንዘብ ይገርለሁ!» አለ በመጀነን::

አኖሌ አዳማ ራስ ወረደ:: ሰላዩ ሾፌርም ወደ ደብረዘይት አቅጣጫ ሸመጠጠ:: ወይም ወደ ቢሾፍቱ ...

*   *   *

የቀረበለትን ቢራ ባንድ ትንፋሽ ጨልጦ ሌላ አዘዘ ...

ብቸኝነቱን በቢራ ማባረር እንደማይችል ግን ተሰምቶታል:: ስለ ኦሮሞዎችም ሆነ ስለዋቆ አባዱላ ዲስኩር ማሰብ አልፈለገም:: ራሱን ማዝናናትና የሰሞኑን ውጥረት ማቃለል ፈልጐአል::

ሳሙኤል ትዝ አለው:: ሳሙኤል የአስመራ ልጅ ነው:: ጀርመን ነበር የሚተዋወቁት:: ሳሙኤል አዲስ አበባ የመጣው በቅርቡ ቢሆንም አዘውትረው ይገናኛሉ:: በቤተሰብ ንግድ ውስጥ እንደሚሰራ የነገረው ሲሆን በርግጥም የመዝናኛ ወጪያቸው ዘወትር በሳሙኤል ነው የሚሸፈነው:: ይግባባሉ - በማንኛውም ነገር:: አውርተው አይጣገቡም:: ሳሙኤል ቁምነገሩንም መቀበጡንም ይችልበታል::

አኖሌ ወደ ሳሙኤል መደወል ፈለገ:: ቢያንስ ብቸኝነቱን ይገፍለታል:: ከሆቴሉ ማስተናገጃ ወደ አዲሳባ ደወለ::

«የለም!» አለችው ስልኩን የተቀበለችው ሴት::

«የት ሄደ?»

«አላወቅሁም::»

«በቅርብ ይመለስ ይመስልሻል?»

«አልነገረንም::»

«አኖሌ ደውሎ ነበር በይልኝ:: ከናዝሬት ነው የደወልኩት»

«እሺ ... እነግራለሁ::»

አኖሌ የስልኩን እጀታ እንደያዘ ማሰብ ጀመረ:: ሌላው ወዳጁ ያው ጂብሪል ነው:: ቢሮ ደወለ:: የሚያነሳ የለም:: ወደ መኖሪያ

ቤቱ ሞከረ:: ታናሽ እህቱ አንስታ አስመኖሩን ነገረችው::

«የት ሄደ?»

«አሁን ነው ወጣ ያለው:: ይመለሳል::»

«እንግዲያው ናዝሬት አዳማ ራስ መሆኔን ንገሪውና ከቻለ ይምጣ:: እዚያው እንደማመሽ ንገሪው::»

ስልኩን ዘጋና ወደመቀመጫው ተመለሰ:: ቢራውን ጨልጦ ሶስተኛ አዘዘ:: በአዳማ ራስ መዋኛ ዙሪያ በርካታ ወጣት ሴቶች ተኮልኩለዋል:: ይስቃሉ:: ይጮሀሉ:: አኖሌ ቀልቡ ተሳበ:: አይኖቻቸው አንድ ቦታ የማያርፈው የናዝሬት ቆንጆዎች የወሲብ ስሜቱን ቀሰቀሱበት:: ውበታቸው ታይቶ አይጠገብም:: አኖሌ አይኖቹን ካንድዋ ወደሌላዋ ያንከራትት ጀመር:: እነርሱም መች አረፉና:: ወግ ጀመሩት - የአይን ወግ::

ድንገት ዜኒት ትዝ አለችው:: የሀወኒ የልብ ጉዋደኛ የነበረችው ዜኒት:: ናዝሬት እንደምትኖር ያውቃል:: የቴሌፎን ቁጥርዋም አለው:: ከጀርመን እንደተመለሰ ሀወኒን ሲያፈላልግ ዜኒትን አግኝቶአት ነበር:: ጥቂትም አውግተዋል:: ሁለት ጊዜ ደውላ ልታገኘው ሞክራ ነበር:: እምብዛም አላቀረባትም:: ግርግር ፈልጋ ነበር:: አሁን ግን ድንገት ፈለጋት:: መንጠራራትዋና ጉራዋ ያናድደዋል:: አሁን ግን ድንገት ፈለጋት:: ቁጥርዋን ከማስታወሻ ደብተሩ ላይ ይፈልግ ጀመር:: አገኘው:: ጊዜ ሳያጠፋ ደወለላት - ራስዋ ነበር ያነሳችው፣

«አኖሌ! ... ጨርሶ አላምንም ... በጣም እስቀያሚ ነህ! እሺ?»

«ይልቁን አሁኑኑ ነይ፤ በጣም እፈልግሻለሁ!»

«ጉረኛ ነህ!»

«ስድቡ ይቆይልሽ ... ዜኒ!»

«የት ነህ?»

«አዳማ ራስ»

በግማሽ ሰአት ውስጥ ጥቁር ሰማያዊና ነጭ ቀለም ያለው ውብ ቁታ ለብሳ ከተፍ አለች:: እጅግ አምሮባታል:: ዳሩ ሁሌ እንዳማረባት ናት:: አሁንም ከነጉራዋ ናት:: በመዋኛው ዙሪያ ያሉት ሁሉ ቅርፅዋንና ውበትዋን ያደንቁላት ዘንድ ገንዳውን ሽር እያለች ዞረችው - እንደ ሴቴ ሽረሪት::

«ይህ ጉራሽ መቼ ይሆን የሚለቅሽ?» አላት አጠገቡ እንደደረሰች::

«እስቀያሚ ነህ አኖሌ ሙት!» አለችና ሳመችው::

በናፍቆት ደህንነታቸውን ሲጠያየቁ ጥቂት ቆዩ:: ስለሀወኒ አለመገኘት አነሳሱ:: ዜኒት ስታወራ አይኗዋን ግራና ቀ ታተረማምሰዋለች:: 'ልክፍት ነው!' አለ አኖሌ በልቡ:: በርግጥ ዜኒት ውብ ናት:: ዳሌዋ አካባቢ ሰፋ ሲል ይጀምር እንጂ ከሳ እስከታች ቀጭን ናት:: አይኖችዋን ስትገልጥ ማንኛውም ሰው ላ ሽብር ትለቃለች:: የከንፈሮችዋ ማማር ለብቻው ነው:: ሁልጊ መሳሳምን ያውጃል:: እንደቀላ ነው:: እንደሞቀ ያስታውቃል ለነገሩ ቃጠሎ ናት:: ስትጨብጥ እንኩዋ መዳፍዋ ይፋጃል:: በክንድ በኩል ተላልፎ ልብ ላይ ይነዝራል:: ጡትዋና የወገብዋ ቅጥነት ፊገግታዋ ወሲባዊ መልእክት አለው:: የትምህርት ቤት ስም ስኩዋር ነው::

«አሁንም ሀወኒን እየጠበቅህ ነው?» አለችው::

ትዝታውን በግዴለሽነት ሰበቀ::

«የት ያለች ይመስልሃል?»

«ማን ያውቃል?»

«ሱዳን ስደተኛ ጣቢያ የማሽላ ቂጣ ትጠፈጥፍ ይሆናላ!»

«ንግድ እንደሄት ነው» ሲል ወሬ ለወጠ::

«ናዝሬት ተመችቶኛል!» ብላ ሳቀች::

ዜኒት ናዝሬት ላይ የልብስ መሸጫ ሱቅ አላት:: ታውቅበታለች:: ሱቅ የከፈተችው ከቤተሰብዋ ስባሪ ሳንቲም ሳትደጎም ነው:: ጥቅም የሚያስገኙ ሹሞችን አሳዳ ማጥመድን ተክናዋለች:: የሚደንቀው ግን አስፈላጊ ካልሆነ ከሁሉም ጋር አትማግጥም:: ምርጫ ከበፋ ግን ታደርገዋለች:: አራት ምላስ አላት ይሉዋታል - የሚቀኑባት ጉረቤቶችዋ:: የመጀመሪያውን ከምትወዳቸው ወላጆችዋ ጋር ትነጋገርበታለች፤ ሁለተኛውን ከሹማምንት ጋር፤ ሶስተኛውን ከምትወዳቸው ወንድና ሴት ወዳጆችዋ ጋር ስትጠቀምበት፤ አራተኛውን ምላስ ሱቅ ውስጥ ልብስ ትሸጥበታለች እያሉ ያሙዋታል::

አኖሌን በጣም የሚገርመው ነገር የሀወኒና የዜኒት ጉዋደኝነት ነው:: ሀወኒ ሩህሩህ ናት:: ሀቅን ተከትላ ነው የምትሄደው:: ብትጐዳም ትሸከመዋለች:: ዜኒት ደግሞ የተገላቢጦሽ - ለጥቅም ስትል የምትሞት:: ሆኖም ይዋደዱ ነበር::

«ለመሆኑ ናዝሬት ለምን መጣህ?» አለችው::

«ቢራ ያገርና ላጫውትሽ»

«ግዴለህም ማርቲኒ ልውሰድ ... ዛሬ መቾም አብረን ነን» ብላ ፊገግታዋን አጠጣችው።

አኖሌ በቅርቡ የገጠሙትን ሁኔታዎች አጠር አድርጐ አጫወታት።

ወሬው አልጣማትም። እንዲህ ያለ ወሬ ጥሞአትም አያውቅም። አንድም ጥያቄ ሳታነሳለት ወደ ሌላ ርእስ ዘለለች።

«አዲሳባ ሱቅ መክፈት እፈልጋለሁ። አታግዘኝም?»

«ሹሞችን ታውቂ የለም እንዴ?» አላት እየቀለደ።

«አዲሳባ ላይ ማንንም አላውቅ» ብላ ትክዝ አለች።

ለአኖሌ ደግሞ ይህ እጅግ አሰልቺ ወሬ ሆነበት። እሱም ወደ ሌላ ርእስ ዘለለ።

«ልሳምሽ?»

እንደ እንቁራሪት ፈጠጡ አይኖችዋ። ልትናገር ያሰበችውን እንኳ ትታ አፏዋን ከፍታ ቀረች። ጉንጮችዋ ቀሉ። አይኖችዋ ውስጥ ሴሰኝነት ተምበለበለ።

«ሲገርም ...» አለች።

«ምኑ?»

«እንዲህ ትለኛለህ ብዬ አልጠበቅሁም።»

«እንዴት?»

ሳቀች። በጣም ሳቀች። ቀስት የመሰሉ ጨረሮች ከአይኖችዋ ውስጥ ሲተኮሱ ያየ መሰለው።

«ምን አሳቀሽ?»

«የምትገርም ሰው ነህ።»

«እንዴት?»

«አንድ ነገር ልጠይቅህ አኖሌ ...»

«ምን?»

«በጣም እፈልግሃለሁ ያልከኝ ለዚህ ነው?»

«አዎን» አለ ፍርጥም ብሎ።

«ልትስመኝ?»

ራሱን በእዎንታ ነቀነቀ።

«ገምቼ ነበር። በጣም ልክ ነኝ።»

በተራው እሱ ሳቀ። ከልቡ እየሳቀ ጣቶቹን በጣቶችዋ አቆላልፎ ሳባት። እስዋ ቀድማ ሳመችው። መላው ሰውነቱን ነዘረው። ማመን አቅቶት ትክ ብሎ አያት። እውነትም ስኳዋር ናት። ስኩዋር ብቻ አይደለችም። በአይን የማይታዩ ጥቃቅን የኤሌክትሪክ ሃይል ሰጪ ማግኔቶች ከንፈሮችዋ ውስጥ ሳይቀበሩ አይቀርም። ከንፈርዋ ይነዝራል .. ማቃጠሉስ!

«ስኩዋር ነሽ ዘኒ ...»

«አስቀያሚ!» አለችው።

ከግማሽ ሰአት በሁዋላ እጁን ይዛው ተነሳች። ስሜትዋን መቆጣጠር እንዳቃታት ይታወቅባታል። አይኖችዋ ውስጥ የወሲብ ጥማት ይምበለበላል።

«እንሂድ ...»

«የት?»

«አሳይሃለሁ ...»

እውነትም አሳየችው። መኝታ ክፍልዋን አየ። በርግጥ ማየት ብቻ አይደለም። ንፁህና በጥሩ እቃዎች የተሞላ ቤት አላት። ምሽቱ ቆንጆ ሆነላቸው። ምናልባትም አኖሌ ከጠበቀው በላይ። ደስታው ውስጥ ግን የዋቆ አባዱላ ማብቂያ ቢስ ዲስኩር ይረብሸዋል!

ሀማጋው ላይ ...

እልህ የሚያንቀጠቅጠው ድምፅ ...

እርጅና ያልበገረው ...

- የካፋ ህዝብ ለምኒልክ አልገብርም ብሎ ሲፋለም እኛ ለማገዝ ቀርቶ አይዞህ ለማለት አቅም አልነበረንም። ህዝቡ አለቀ - በየተራራው። ግን ሰው ሞቶ አያልቅም። አገሩ ወደመ። ጐጆ ጋየ። የካፋው ጋኪ ሻረቾ አንድ አመት ሙሉ ሳይንበረከክ ተፋለመ። ከዚያ አልቻለም። እንደ ወንጀለኛ ተዋረደ። ዛሬ የጋኪ ስም ተረስቶአል። ጋኪ ሽፍታ ነው? ራስ ብሩስ? ራስ ብሩ አርሲ ላይ ከአስራ አምስት ሺህ ጋሻ በላይ መሬት ነበረው። ዛሬ ግን ራስ ብሩ አርበኛ ... ጋኪ ሽፍታ ... እኛ ደሞ አሽከሮች ...

«ምን ሆንክ አንተ!?» ብላ አምባረቀችበት።

ከእንቅልፉ እንደነቃ ሰው ባነነ። አቅፎ ይስማት ጀመር።

«ምን ነበር የምታስበው?» አለች በመከፋት።

«ይቅርታ ዘኒ የኔ ቆንጆ ...»

«አትመችም እኮ አኖሌ» አለችው።

«እንደ አቃቂ ፍራሽ» ብሎ ቀለደ።

«እንዙር እንውጣ» ብላ ተስፈንጥራ ተነሳች።

በዚህ ፍጥነትዋ ዳግም የዋቆ አባዱላን ዲስኩር እንደማያጠነጥን አመነ። ተመቸችው። በተለይ ቅብጠትዋ። በጣም ትቀብጣለች። ፈጣን ናት - ሁሉም ያለማቋረጥ ታወራለች። ጊዜ አትሰጥም። በዚች ነገር ላይ። ይዛ የምትለቀው ርእስ ማለቂያ የለውም። አጭር ጊዜ ውስጥ ሶስት ጊዜ ትመቻለህ፤ አራት ጊዜ ደግሞ አትመችም ብላዋለች። ስሙን እንዲለውጥ ደግሞ ከአምስት ጊዜ በላይ ያሳሰበችው ሲሆን፤ ኦሮሞ እንደማይመስልም ነግራዋለች። ያንጊዜ ግን በጣም ስለገረመው አጥብቆ ጠየቃት፤

'ኦሮሞ ምናይነት ነው ዘኒ?' አላት።

'ስልህ እንጃ - ታምራለህ ለማለት ነው'

'ኦሮሞ አያምርም እንዴ?'

'እንደሱ ማለቴ ሳይሆን ...' ብላ ማብራራት ስላቃታት ድንገት ግልፍ አለች '... ለምን ትነተርከኛለህ? አፌን በፕላስተር ለጥፈዋ! ነዝናዛ ነህ እንዴ አኖሌ?'

ስቆ ተዋት። ዜኒት እንዲያ ናት።

«ወዴት ነን ታዲያ?» አላት መኪና ስታስነሳ።

«ልጋብዝህ! የናዝሬትን ብብቶች አሳይሃለሁ!»

«ጃኬት ልልበሳ» አለ።

ተያይዘው አዳማ ራስ ሲደርሱ እንግዳ ተቀባይዋ ሁለት ማስታወሻዎችን ሰጠችው። የመጀመሪያውን ገለጠው። ጂብሪል ነበር የተወለት። ከአንድ ሰአት በሁዋላ እንደሚመለስ መልእክት ትቶአል። ሁለተኛውን በችኮላ ገለጠው። ሳያነብ አይኑን ወደታች ወረወረ። ሳሙኤል ወልደአብ ይላል። ሁለቱም በመምጣታቸው በጣም ተገረመ።

«ማናቸው?» አለች ዜኒት በጉጉት።

«ይሄኛው የደህንነት ሹም ነው። አለቃዬ ነው። ይሄ ደግሞ ሳሙኤል ይባላል፤ ነጋዴ ጉዋኛዬ ነው» ካለ በሁዋላ «... ሳሙኤል እዚህ መሆኔን በምን አወቀ?» ሲል ራሱን ጠየቀ።

«ትዳር አለው?» ስትል ጠየቀችው።

«ማንኛው?»

«የደህንነቱ ሹም።»

አይኖችዋ ላይ የብልጠት ጨረሮች ሲፈነጣጠቁ አየ።

«የለውም፤ ምነው?»

«ምንም።»

ሳቀ። ሲስቅባት አፈረች።

«ቁርዬ ድመት መሰልከህ እንደ አሌክስ? ...»

«ጣፋጭ ነሽ» አላትና «በፈጠረሽ አሌክስ አትበይኝ» ሲል ተማፀናት።

«ለምን?»

«ይኮሰኩሰኛል።»

«ሲቀላመጥ ነው እኮ»

«አኖሌና አሌክስን ምን አገናኘው?»

«ወይም ስምህን ለውጠዋ! ሀረግዬ ትሙት ... ካንተ በፊት ስምህን አውቄ ቢሆን ኖሮ አጠገብህም አልደርስ ነበር። ቀፋፊ!»

ጂብሪልንና ሳሙኤልን ለመጠበቅ ከመዋኛው ዳር ተቀምጠው መጠጥ አዘዙ። ሁለቱም ደስተኛ ሆነዋል። ግንኙነታቸው ጊዜያዊ ስሜትን ከማርካት እንደማያልፍ ግን አሳምረው ያውቁታል።

*   *   *

የአልማዝ ቤት እንደወትሮው ሞቅአል ...

አንዲት ሴት ያደቡ ሶስት ጉረምሶች ሲገቡ ዳንስ መድረኩ ላይ የሚወዛወዙትን ኮረዶች ጠጪው በመስገብገብ እያያቸው ነበር። የኮረዶቹ እድሜ ከሃያ አይበልጥም። አጉጠጉጤ ጡቶቻቸው፤ ከንፈሮቻቸው፤ በጫት የፈጠጡ አይኖቻቸው፤ ውዝዋዜያቸው ትንግርታዊ ነው። አኖሌ ለአፍታ ገረመማቸው። እንደወትሮው

አልቁዋመጠም:: በመሰላቸት ፊቱን መለስ አድርጐ አሰፈ::

ጥግ ላይ ቦታ ያዙ:: የሬጌ ሙዚቃ ጠባብዋ ጭፈራ ቤት ውስጥ ይጐርፋል:: አራቱም መጠጥ አዘው የባጥ የቆጡን ሲቀባጥሩ! አኖሌም ስለከረመበት ለጂብሪል ሲያወራ እንደቆዩ ዜኒት ሳሙኤልን ገንጠል አደረገችው::

ጂብሪል የአኖሌን ትከሻ ቸብ አደረገውና፣

«ለማንኛውም አመፁ መቆሙ ትልቅ ድል ነው:: እዚያ አደረግሁ ስላልከው ዲስኩር ብዙ አትስጋ:: በስሰላ ሙያ ውስጥ አሁን አንተ የተጠቀምክበት ዘዴ እንደ አማራጭ ተቀምጦአል:: በርግጥ ከፍተኛ ጥንቃቄ የሚጠይቅና በርእሰ ብሄር ውሳኔ የሚፈፀም ስልት ነው:: ሆኖም የሰሜን ውጥረት አስጨንቆ በያዘን በዚህ ወቅት ስለቡርቃ ገበሬዎች እምብዛም አያሳስበንም» ብሎ ዊስኪውን ተጐነጨ::

አያያዘናም ቀጠለ፣

«በነገራችን ላይ ለአስቸኩዋይ የስራ ጉዳይ ወደ አስመራ እንድትጉዋዝ ተወስኖአል:: በጣም ይገርማል አኖሌ፣ ሚኒስትሩ ባንተ ላይ ያላቸው እምነት እያደገ መጥቶአል:: ይህ ላንተ ክብር ነው:: የሚደንቀው ደግሞ ወደ አስመራ ከመሄድህ በፊት ጉዋድ ፕሬዚዳንት ራሳቸው ሊያነጋግሩህና መመሪያ ሊሰጡህ ይፈልጋሉ::»

አኖሌ በመገረም ነበር የሚያደምጠው:: በቅርቡ በተቃዋሚ ሀይሎች ላይ የስነልቦና ጦርነት ለማካሄድ ሰፊ ዘመቻ እንደሚጀመር ጭምጭምታውን ሰምቶአል:: ከሙያው አንፃር በጥናቱ ላይ ተካፋይ እንደሚሆንም ገምቶአል:: በፕሬዚዳንቱ ደረጃ በጥብቅ የሚታይ ስራ ነው ብሎ ግን አልገመተም ነበር:: ጂብሪል ቀጠለ፣

«ታላቅ እድል ነው የገጠመህ:: እኔ እንኩዋ ፕሬዚዳንቱን አነጋግሬያቸው አላውቅም:: ሚኒስትሩ ያስጠነቀቁኝ ነገር ግን አለ:: ምናልባት 'የፓርቲ አባል ለምን አልሆንክም?! የሚል ጥያቄ ሊያነሱልህ ይችላሉ:: ማመልከቻህንና እስካሁን ግን ምላሽ እንዳልተሰጠህ ነው መናገር ያለብህ:: ሌላው 'ወደ ኢትዮጵያ ለመመለስ ያስወሰነህ ዋናው ምክንያት ምንድነው' ይሉህም ይሆናል:: ሀገርህን ለማገልገል በነበረህ ከፍተኛ ስሜት ምክንያት መመለስህን መናገር አለብህ:: እንዳትዘላብድ አደራ፤ ሰውየው ከተቆጡብህ አንድ ሌሊት አያሳድሩህም:: ገባህ?»

አኖሌ በተከፋፈለ ልብ እያዳመጠ ራሱን ላይ ታች ወዘወዘ:: ደቂቃዎች አለፉ:: ጭፈራው ደርቶአል:: ዜኒትና ሳሙኤል ወጋቸውን ይጠርቁ እንጂ ልባቸውና ጆሮአቸው እነጂብሪል ወሬ ላይ ነበር:: ሁለቱም በጥንቃቄ አዳምጠዋቸዋል:: ሁለቱም የየራሳቸው ፍላጐት አላቸው::

«ይልቁን አንድ ወሬ ልንገርህ» አለ ጂብሪል ድንገት ትዝ ብሎት::

«ምን?»

«ስለ ሀወኒ ...»

ድንግጥ አለ:: ጆሮዎቹ ቆሙ:: ፈራ:: አያመነታም፣

«በህይወት አለች?» ሲል ተነፈሰ::

«አይታወቅም! ሆኖም ጐንደር ለአንድ አመት ታስራ ነበር::»

«ምን አጥፍታ?»

«በጣም አሳፋሪ ምክንያት ነው» ብሎ ጢሙን ያሻሽ ጀመር::

«ፖለቲካ መሆን አለበት::» አለ የቀድሞ ስሜትዋን እያስታወሰ::

«መሆኑ ነው:: ግን በቂ ምክንያት አልነበረም:: የምታስተምርበት ትምህርት ቤት ተጨማሪ የመማሪያ ክፍሎችን አሰርቶ ሲያስመርቅ የከተማውን ከንቲባ መርቆ እንዲከፍት በእንግድነት ይጠራዋል:: ሀወኒ አበባ የምታበረክት ህፃን ልጅ እንድታዘጋጅ ይነገራታል:: መርጣ ታቀርባለች:: የአቀረበቻት ልጅ የአንድ የወላይታ ብሄረሰብ አባል የሆነ መምህር ልጅ ነበረች:: የልጅቱ የቆዳ ቀለም ከኛ ከሰሜነኞች ጠቆር ሊል እንደሚችል መቸም ትገምታለህ:: ይሄ በሲቀመንበሩ እንደመቀለድ ተቆጠረባት::»

«በዚህ ምክንያት አንድ አመት እስር?»

«ስህተት ነው» አለ ጂብሪል:: «ግን መገደልም ሊኖር ይችል እንደነበር ማሰብ ይገባል::»

ለጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ ቆዩ::

«ከዚያስ የት ደረሰች?»

«አልታወቀም:: ከተፈታች ከሃያ ቀን በሁዋላ ከአካባቢው ተሰወረች:: ወደ ሱዳን ወጥታለች የሚል ጭምጭምታ አለ::»

አኖሌ አስተያየት ከመስጠት ተቆጠበ:: በዝምታም ቢራውን ይገለብጥ ጀመር:: ጂብሪል በአኖሌ ሁኔታ አልተደሰተም፣

«ምን ተሰማህ?» ሲል ጠየቀው::

«ምንም!» ብሎ ትከሻውን በግዴለሽነት ሰበቀ::

ሲያብል ነበር:: አጥንቱ ድረስ የዘለቀ የመሰቃየት ስሜት መዝምዞታል:: ልቡ እሪታውን እያቀለጠው ነው:: ግን የልቡን

እሬታ ማንም ሊያዳምጥ አይቻለውም።

አኖሌ ሲጋራውን በዝግታ እየሳበ 'ያውም ያርሲን ልብ?' ይል ነበር - ለራሱ። የትኛው ሳይካትሪስት ነው የአርሲን ልብ ማወቅ የሚችል? መልሶም ለራሱ ይህን አከለበት '... ግን ስማኝ አንተ ሰላይ ድመት፣ እኛ አሮሞዎች ልቦቻችንን የዘጋነው ሸርና ተንኮላችሁ ነው። ታሪካችንን መለስ ብለህ ማየትም ትችላለህ። አብሮ መኖር ባህላችን ነው፣ ተካፍሎ መብላት ልማዳችን ነው። ይህ ባህላችን ግን እንደ ቂላቂልነት ተቆጠረብን።'

«ይቺ ልጅ እንዴት ናት?» አለው ጂብሪል ዘወር እያለች በማያባብል አይንዋ ወደ ምትማትረው ዜኒት እያስተዋለ።

«ጥሩ ናት» ብሎ ፈገግ አለ።

«አነበብካት እንዴ?»

«በጣም!»

«ታሪክዋ ጥሩ ነው?»

«እንደ ኦ ሄንሪ ስራዎች!»

«ያንተ ያለህ!» አለ በቅናት።

«ለምን አታስደንሳትም። በአይንዋ ገሸልጣ ልትገድልህ ነውኮ»

ጂብሪል ሳያመነታ ብድግ ብሎ እጁን ወደ ዜኒት ዘረጋ። ፊትዋ በፈገግታ እንደተዋጠ ተስፈንጥራ ተነሳች። ወደ ዳንሱ ባህር ዘለቁ። ሳሙኤል ወደ አኖሌ መለስ አለና፣

«እሺ ወዳጄ ... ወደ አስመራ ልትጉዋዝ ነዋ!» አለው እንደዋዛ።

«ማን ነገረህ?» አለው እጅግ ደንግጦ።

«የሌሊት ወፍ!» ብሎ ሳቀበት።

አኖሌ በቡርቃ የገጠሙትን ሁኔታዎች ይተርክለት ጀመር። ስለ አባቱ እሙዋሙዋት፣ ስለቡርቃ ዝምታ ትንቢት፣ ሰላይ ሾፌር ስለ እንደመተደበበት፣ ድምፁን ቀድቶ አስር ሺህ ብር እንደጠየቀው፣ ስለሻለቃ ጉተማ ድንፋታ፣ 'መከላከያ ሚኒስትሩን ሰድበሀል' ብሎ ቡራ ከረዩ እንዳለ፣ ከጀርመን መመለሱ እንደቆጨው አጠር አጠር አድርጐ አጫወተው። የአስመራ ጉዞውን አስመልክቶም ደስተኛ አለመሆኑን፣ ለሙያው እያሉ የማይፈልጋቸውን ስራዎች እየጫኑበት እንደሆነ አወጋው። ሳሙኤል ራሱን ላይ ታች እየወዘወዘ በጥንቃቄ አዳመጠው...

- 3 -

ሀወኒ በጉዞ ላይ ናት...

አሁን ታጋይ ሆናለች - የኢህአዴግ ተጋዳሊት። ባለአላማ ሆናለች። ህዝባዊው አላማ ሞቆአታል። የደስታ እንባና ሳቅ ይፈራረቅባታል። እያንጐራጐረች ትጉዋዛለች። ጉዞው ተስማምቶአታል። ቸኩላለች - ሀየሎም ዘንድ ለመድረስ። በምትፈልገው ሙያ መመደብዋ አስደስቶአታል። የታሪክ ቀረፃና የዜና ወኪል ሆና ነበር ሀየሎም ወደሚመራው ክፍለ ሰራዊት የተላከችው። የተሳፈረችበት ስቴሽን ዋገን የአላማጣን ተራራ ሽቅብ መቡዋጠጥ ሲጀምር ሀወኒ የካርል ማርክስን አንድ ግጥም ለማስታወስ እየጣረች ነበር። የአራተኛ አመት የዩንቨርስቲ ተማሪ ሳለች ነበር አንድ ያበደ ማርክሲስት በቃሉ ሲዘምረው ያዳመጠችው። ንገረኝ ብላው ቃል በቃል በወረቀት ገልብጣ አጥንታው ነበር - በወቅቱ።

ጥቂት ስንኞች ታወሱዋት፣ ካርል ማርክስ፣

... ከባድና ረጅም በሆነው ጉዳና

እንጉዋዝ በርቀት አብረን እንሁንና

ያለመሪ ኮከብ ያለ ግልቅ አላማ

በደስታ መኖር መች ይጠቅመንና ...

ወደ አውደ - ውጊያ መጉዋዝዋ ፍርሀት አላሳደረባትም። ከአይሮኘላን ድብደባው ወዲህ ሞትን የመድፈር ወኔ ሰንቃለች። ያለአላማ መኖርን ደግሞ ንቃዋለች። በደርግ ላይ ያሳደረችው የጥላቻ ስሜት እንደብረት አጠንክራት። ሽዊትና እንያን እንቦቃቅላ ህፃናት ኩዋ ልትረሳቸው አቃታት። ባሰበቻቸው ቁጥር የስራ አካላትዋ ይንቀጠቀጣል።

ሌሎች ስንኞችን አስታወሰች - ካርል ማርክስ፣

... ለትልቁ አላማ ለሰው መልካም እድል

ሀይወቱ ትምላ ትሁን የትግል ድል

ለሰው ያደነቀውን መልካም ነገር ሁሉ

ለትደብቂኝ ጥበብ ንገሪኝ በሙሉ ...

ታሪክ ፀሀፊነትዋ ነፍስ ሊዘራ የሚችለው አላማ ካላት ብቻ መሆኑም እየተሰማት መጥቶአል። ግብ የሌለው ፀሀፊ መቅዘፊያ ከሌላት ጀልባ ተለይቶ ሊታይ እንደማይችል መረዳት ጀምራለች። ለመፃፍ ስሜት ያስፈልጋል። ስሜት የሌለው ፀሀፊ ምን ሊተርክ

ይችላል? ራሱን ከአንድ አላማ ጋር ሳያዋህድ ብእሩን ከወረቀት የሚያገናኝ ፀሀፊ ቃለጉባኤ ያኘር እንጂ ከቶ እንዴት ታሪክ ፀሀፊ ለመሆን ይቻለዋል?

የመጨረሻ ስንኞች - ካርል ማርክስ፣

...የተምነጨረች በላሳሪኛ ብእር

ቀለስተኛ ህይወት አንፈልግም እኛ

ስቃይ የወረራት!

እንደ ሰዎች ሁሉ ፍላጐት ይሰማን

ንዴትና ቁጣ - ስሜትና ኩራት ...

ለትግል እንደወሰነች ለሀየሎም ነበር የነገረችው፡፡

በመጨረሻዋ ደቂቃ ላይ አመራሩ ስብሰባውን አጠናቆ ወደየምድብ ስፍራው መበተን በጀመረባት ደቂቃ ላይ ነበር ለሀየሎም ያሳወቀችው፡፡ በደስታ ጮሆ አቀፏት፡፡ ስሜቱን መቆጣጠር ሲያቅተው ተመለከተች፡፡ ከጠበቀችው በላይ ሆነባት - የሀየሎም የደስታ ስሜት፡፡ እንዲህ አላት ታዲያ ሀየሎም፣

«... ሀወኒ ደስተኛ እንደምትሆኚ እርግጠኛ ነኝ፡፡ ለእርሞ ወገኖችሽ በእጅጉ አስፈላጊያቸው ነሽ፡፡ ስልጠናና ምደባሽን በተመለከተ ከክንፈ ጋር ጨርሱ፡፡ እኔ አሁን መሄድ አለብኝ፡፡»

«አንተ በንድ መመደብ ነውየምፈልገው?»

«ለክንፈ ንገሪው፡፡»

«መልካም እንግዲህ ደህና ያገናኘን» ካለች በሁዋላ «አንድ ግጥም ልንገርህ? የሆ ግጥም! ... አንተ የምትወደው የሆቺሚን የራሱ፡፡»

«እሺ»

የዘመናችን ግጥም፣

ገጣሚዎችም ሁሉ፣

ተዋጊዎችም ይሁኑ፡-

በዚሁ ነበር የተለያዩት...

በርግጥም ሀየሎም ለቬትናም ታጋዮች ልዩ አክብሮትና ፍቅር ነበረው፡፡ ብዙ ጊዜ አውግቶአታል፡፡ በተለይ ንጌአን በተባለች መንደር ለተወለደው ሆቺሚን ልዩ ስሜት አለው፡፡ የንጌአን ሰዎች አንንክረከክም

በማለታቸው «ንጌአን የተወለደ ማንኛውንም ነገር ይቃወማል» እየተባለ እንደሚቀልድ ያወጋት በስሜት ተውጦ ነበር፡፡ ሆቺሚንና ጉዋዶቹ ፈረንሳዮችንና አሜሪካኖችን እንዴት ማንበርከክ እንደቻሉ ጭምር በሰፊው ተረከላት፡፡ አግረመንገዱን ታን ስለተባለችው የሆቺሚን ታላቅ እህት ጭምር አንሳ፡፡ ታን ለነፃነት አርበኞች ጠመንጃ በማቀበል ወንጀል ተከሳ ረጅም ጊዜ በከርቸሌ የቆየች ብርቱ ሴት ናት፡፡ ፖሊሶቹ እንደውዳቂ እቃ እየገፈታተሩ ወደ ጉሮኖዋቸው ሲያስገቡዋት ታዲያ «ሌሎች ሴቶች ህፃናትን ይወልዳሉ፡፡ አንቺ ግን ጠመንጃ ትወልጃያልሽ» ሲሉ ነበር ምሬታቸውን ያሰሙዋት፡፡ ታን ከርቸሌ ውስጥ በስብሳ አልቀረችም፡፡ በታናሽ ወንድምዋ የሚመሩት የቬትናም ታጋዮች ነፃ አወጡዋት፡፡ የሚደንቀው ግን የነፃ አውጪዎቹ መሪ ታናሽ ወድምዋ መሆኑን አታውቅም ነበር፡፡ ምክንያቱም ሆቺሚን ከዘጠኝ በላይ ስሞች ነበሩት፡፡ መሞቱ ጭምር አያሌ ጊዜ ተነግሮ ነበር፣ አያሌ ነበር ሀየሎም የሚያወጋት፡፡ መች በዚያ አብቅቶ፡፡ ሆቺሚን ሀምሳ ስምንት አመት የታገለ! ቤት ንብረት ያላፈራ፣ የመላው አለም ጭቁኖች የትግል መምህር መሆኑን አውግቶአታል፡፡ ቃሀዉ የተባለ አንድ ገጣሚ «አጐት ሆ» በሚል መጠሪያ ለሚታወቅ መሪያቸው ድንቅ ግጥም አበርክቶለታል! «የቬትናም ህዝብ ለሆቺሚንና ለታጋዮቹ ልዩ ክብርና ፍቅር ነበረው፡፡ በአረመኔዎቹ አሜሪካኖች የቦንብ በረዶ ቢወርድባቸውም አልተበገሩም፡፡ በተለይ ደቡብ ቬትናሞች በአለም ላይ በአስከፊነቱ ወደር የሌለውን የቦምብ ድብደባ ተቋቁመውታል፡፡ ከዚያም አሜሪካና ፈረንሳዮች ተዋርደው ከቬትናም ተባረሩ፡፡ እኛ ይህን መሰል የአለም ጭቁን ህዝቦችን የትግል ታሪክ መሰረት አድርገን ነው የምንታገለው፡፡ ደሞ እናሸንፋለን፡፡»

የመንገድ ጉዋዶችዋ ከተዋጠችበት ግለ - ሀሳብ ነቀነቁዋት፣

«ሀወኒ ዝምታ ዋጠሽሳ!»

«አለሁ ኧረ... እናንተም እኮ ወሬ ይዛችሁ ረሳችሁኝ፡፡»

አብረዋት የሚጉዋዙት ሶስቱም መንገደኞች የህወሀት ታጋዮች ነበሩ፡፡ አንድዋ ሴት ታጋይ ናት፡፡ አክሱማይት ትባላለች፡፡ ፎቶግራፍ አንሺ ናት፡፡ ሁለቱ ወንዶች ፍቅረ እና ሀይሌ ይባላሉ፡፡ ሀይሌ ፊልም ቀራጭ ሲሆን ፍቅረ ደግሞ ጊታሪስት ነበር፡፡ ወደ ፍልሚያው ጉራ እያመሩ ነበር፡፡ ወሬ አለ - ውስጥ ውስጡን፡፡ ታላቅ የዘመቻ ወሬ፡፡ ዘመቻ ካለ ደግሞ ታሪክ መዝጋቢዎችም ሆኑ የሙዚቃ ሰዎች ሁሉ ወደፍልሚያው መስክ ያቀናሉ፡፡ ሀወኒ ባጋጣሚ የቪዲዮ ካሜራ ቀራጭነት ችሎታ ስለነበራት ከእነርሱ አንድዋ መሆን ችላለች፡፡ ያደረባትን የደስታ ስሜት ከቶ መቋቋቋዋም አልቻለችም፡፡

መኪናቸው የአላማጣን አቀበት ወጥታ ስታበቃ፣ እንደዋዛ አንድ

ጥያቄ ጣል አደረገች::

«ከመካከላችሁ ሀየሎምን ማነው በደንብ የሚያውቀው? እስኪ ከሀየሎም ጋር የተያያዘ ገጠመኞቻችሁን አውጉኝ?»

ታጋዮቹ ምላሽ ለመስጠት አልተቻኮሉም:: አክሱማይት ፈገግ ብላ፣

«ሁላችንም በተለያዩ አጋጣሚዎች ከሀየሎም ጋር ሰርተናል» ካለች በሁዋላ «... እኔ ወደ ባህል ክፍል ከመዘዋወሬ በፊት በጨርጨር ውጊያ አብሬው ነበርኩ::» ብላ ትረካዋን ጀመረች::

«... ሲቀይሩኝ ታዲያ እሪ አልኩ:: ከሀየሎምጋር መስራት እጅግ ያስደስታል:: በተለይ ቀልዱ...» ብላ በሞቀ ስሜት በፈገግታ ተጥለቀለቀች::

ሀወኒ «ምን እያለ ይቀልዳል?» ስትል ገፋፋቻት::

«መች ጥርስ ያስከድንና» ብላ ብቻዋን መሳቅ ጀመረች:: «... አንድ ጊዜ ምን አደረገን መሰላችሁ:: እንደምታውቁት እኔ ትዳር መፈቀዱን ከተቃወሙት ሴት ታጋዳዮች ቀንደኛዋ ነበርኩ:: ጋብቻ ሲፈቀድ በትግሉ ያፈራሁዋቸው ጥንካሬዎች ቀጣይነት አይኖራቸውም፤ ወንዶች የበላይነታቸውን ሲያሳዩን ይችላሉ፤ ማርገዝና መውለድ ከመጣ ከወንዶች እኩል ዳገት መውጣትና መውረድ ሊቀር ነው፤ የሚል ስጋት ነበረኝ:: ሆኖም እንደምታውቁት ትዳር አማራጭ የሌለው የማይቀር ተፈጥሮአዊ እውነት መሆኑ ሲነገር ተቀበልኩት:: ቢሆንም ግን በሀሳብ ደረጃ ተቀበልኩት እንጂ እኔ ላለማግባት ወስኜ ነበር:: ግን ምን ዋጋ አለው» አለች አክሱማይት በፈገግታ ተውጣ «... መጋሎ አርተቦ በተባለ ቦታ ላይ ፍቅር ውስጥ ገባሁ:: በወቅቱ ህዝብ የማደራጀት ስራ ላይ ተመድቦ ይሰራ የነበረ ሰው አፈቀርኩ:: ማህፈረ የእብዮ ይባላል:: ከሀወኒ በቀር ያው ሌሎቻችሁ ታውቁታላችሁ:: ፍቅር እንዲያ መሆኑን ባውቅ ኖሮ ያን ሁሉ ክርክር ባላደረግሁ ነበር» ስትል ተጉዋገሮቹ በሳቅ አውካኩ::

አክሱማይት ቀጠለች፣

«... ጊዜው ደሞ ጦርነቱ በተከታታይ የሚካሄድበት ነበር::

ለሀየሎም ፍቅር ውስጥ መግባቴን ቀስ ብዬ አማከርኩት:: ያኔ ሀየሎም እንደሚቀልድ አላውቅም ነበር:: ጀግና መሆኑን አሳምሬ አውቃለሁ:: ለህዝቡ ፍቅር እንዳለው፤ ጉዋደኞቹን፣ ከራሱ በላይ እንደሚወድ ሲነገር እሰማ ነበር:: በርግጥም ፍቅር ውስጥ እንደገባሁ ስነግረው በቁምነገር ነበር ያናገረኝ:: አበረታታኝ:: 'ማህፈረም ቢሆን አንዳንድ ችግሮች አለበት እንጂ በአላማው ፅኑ ነው:: ከተጋባችሁ

ግን እንቺም ታግዢዋለሽ:: ምርጫሽ መልካም ይመስለኛል' እያለ መከረኝ:: እኔም በጣም ተደስቼ ተለያየን::

«ከአራት ቀናት በሁዋላ መጋባታችንን አሳውቀን አንድ ቤት ማደር ጀመርን:: በነጋታው ውጊያ ተጀመረ:: አጋጣሚ ሆነና ደሞ ማህፈረ በውጊያ ላይ ቆሰለ:: ይህ ሲሆን በጣም ደነገጥሁ:: ልንሰዋ መውጣታችንን አውቃለሁ:: ግን እንጃ! በጣም... በጣም አፈቅረው ስለነበር ቀድሞኝ እንዳይሰዋ ምኞት ነበረኝ::»

አክሱማይት ሁለት እጆችዋን ልብዋ ላይ አሳርፋ፣

«አሁንም ቢሆን እንደዚያ ነው የማስበው:: እንዋደዳለን:: ቀድሞኝ እንዲሰዋ አልሻም:: በጭራሽ! ልጅም ወልደናል:: ፀሀዬ ብለነዋል ስሙን» ካለች በሁዋላ ወደ ትረካዋ ዘለቀች::

«... **ማህፈረ መቁሰሉን ሳውቅ ራሴን ልስት ምንም አልቀረኝም:: ከተቐበት የህክምና ጣቢያ ራስጌው ላይ ሆኜ እንባዬን አንቐርቀዐርቅሁት:: እያለቀስኩ ጠጉሩን ሳሻሸው ሀየሎም ድንገት መጣ:: እንባዬን ቶሎ ጠራረግሁ:: ማልቀሴ ፅናት የሌለኝ ያስመስልብኛል ብዬ ፈራሁ::** ሀየሎም ትክ ብሎ ሲያየኝ ቆየና፣

'ማህፈረ ጥይት የሚመታው ታጋይ አልነበረም:: ከተጋባችሁ ሀያ አራት ሰአት እንኳ ሳይሞላ እንዴት ሊቆስል ቻለ?' አለና ክረር ምረር አድርጎ ጠየቀኝ::

ደነገጥሁ:: ምን እንደምለው እንኩዋ ግራ ገብቶኝ ድንኩዋኑ ውስጥ ተኝተው ወደነበሩት ቁስለኞች ዘወር ስል ሁሉም ፊታቸውን እያዞሩ በብርድ ልብሳቸው ሲሸፋፈኑ ተምታታብኝ:: ትልቅ ጥፋት ፈፅሜ ይሆን? ብዬ መልሼ ደግሞ ወደማህፈረ ስዞር እሱም በክሹፋ ፊቱን ሸፈነ:: ሁሉም በኔ ላይ መጥፎ አመለካከት ያሳደሩ መስሎ ተሰማኝና ዝም ብዬ ብቻ ሀየሎም ላይ አፈጠጥኩ፤ ሀየሎም ከኔ መልስ ሲያጣ፣

'ማታ ምን አድርገሽው ነበር?' ብሎ መልሶ ጠየቀኝ::

እንዲህ ሲለኝ ሰውነቴ የተተረተረ ያህል ተሰማኝ::

'ኧረ ምንም አላደረግሁት!' ብዬ ጮህኩ::

በውስጤ ግን ስንቱን እያሰብኩ ነበር መሰላችሁ::

'ተሳስማችሁ ነበር?' ሲል መልሶ ጠየቀኝ::

ትንፋሼ ቁርጥ አለ::

'አዎ' እንዳልል አፈርኩ:: 'አይ' እንዳልል ፈፅመነዋል:: ደሞ

መሳሳም ምን ነውር አለው?

'አንተ ሀየሎም ለምን እንደሱ ትለኛለህ?' ብዬ አይኔን የማሳርፍበት ሳጣ፣

'ነገ በዚሁ ጉዳይ ላይ ውይይት እናደርጋለን' ብሎኝ ወጣ።

እኔ ግራ ተጋብቼ፤ አይኔ ፊጦ ወደማህፈሬ ጠጋ ስል ቁስለኞቹ ታጋዮች በሙሉ የተሸፈኑበትን ብርድ ልብስ እየገለጡ በሳቅ ይጮሁ ጀመር። አይናቸው እንባ ሞልቶ ሳቃቸውን እንኳዋ ማቆም አልቻሉም።

እኔ ግን እውነት ስለመሰለኝ፣

'ከተጋባን ወዲያ 'ስመሽዋል ወይ? ብሎ እንዴት ይጠይቀኛል?' ብዬ አንጄ ማህፈሬን መልሼ ደሞ ታጋዮችን እያየሁ ብጠይቅ፤ እነሱ ብዬ አንጄ ማህፈሬን መልሼ ደሞ ታጋዮችን እያየሁ ብጠይቅ፤ እነሱ ተጨማሪ ቀልድ አገኙና በኔ ላይ አመሹብኝ። መቀለጃ አገኙ። ሀየሎም ሲቀልድ መሆኑን ያመንኩት ግን በነጋታው ነበር። ቁርስ ስንመገብ ጮክ ብሎ ለታጋዮቹ ሁሉ ስለኔ እየተናገረ ቁርስ ሰአት በሙሉ በኔ ጉዳይ እየተሳቀ አለፈ። ርጉም ነውኮ!»

ጊታሪስቱ ፍቅረ ደግሞ ትዝታውን እንዲህ ሲል ያወጋ ጀመር፣

«...ሁላችሁም እንደምታውቁት እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በድርጅታችን ውስጥ ሲጋራ ማጨስ የተከለከለ ነበር። ታዲያ ደርግ በቀይ ኮከብ ዘመቻ ሻእቢያን ሙሉ በሙሉ ለመደምሰስ ቆርጦ የተነሳ ጊዜ ሻእቢያን ለማገዝ ከተጉዋዘው የህወሀት የታጋዮች ሀይል ጋር እኔም አብሬ ተጉዤ ነበር። ኤርትራ ከሻእቢያ ታጋዮች ጋር ሳለን ታዲያ እዚያ ሲጋራ ማጨስ ክልክል ስላልነበር እኔም ብርዱን ለመከላከል ለመድኩትና ከኤርትራ ታጋዮች ጋር ተቀላቅዬ ሳቦነው ከረምኩ። ያው ሁላችሁም እንደምታውቁት ደርግ ናቅፋን መቆጣጠር አቅቶት በከልኝ ተጠልዛ፤ አናትዋን ተኰርኩማ ወደ መጣችበት ከተመለሰች በሁዋላ እኛም ግዳጃችንን በተገቢው መንገድ ፈፅመን መልስ ወደ ትግራይ ሆነ። እኔ ታዲያ ከነሲጋራ ልምዴ ነበር የተመለስኩት፡ እየተደበቅሁ ማጨስ ጀመርኩ። መሳቀቁ ግን ገደለኝ። ማጨስ አይበለው መቼም። እንዲሁ ሰነባብቼ ከእለታት አንድ ቀን አልቀረልኝም ተያዝኩ። ምእራብ ትግራይ ሳለን ይመስለኛል። ተሀድሶ ነበር። ታጋዩ ሁሉ ይጨፍራል። ጉዋይላው ቀልጦአል። እኔ በአካባቢው አልነበርኩም። በመካከሉ ላይ ነበር የመጣሁት። ገና ብቅ ስል ሀየሎም ጠራኝና 'ክራር ተጫወት' ይለኛል። 'እሺ' ብዬ የክራር መምቻ ለማውጣት እጄን ወደ ኪሴ ሰደድኩ። ምን ዋጋ አለው! ጣቶቼ ክራር መምቺያውን ያገኙ መስሎአቸው ሲጋራ አንጠልጥለው ወጡ። ሲጋራዋ ጣቴ ላይ እንዳለች አልደብቀው ነገር ፊት ለፊት ሆነብኝ። ሲጋራዋ ጣቴ ላይ እንዳለች የማደርገው ጠፋኝ። ታጋዮቹ ሁሉ ደንግጠው ርስበርስ ይተያዩ ያዙ።

ይህን ጊዜ ሀየሎም ፈገግ አለና፣ በተሰባበረ አማርኛ «ጉርጉዋሪ አሳ ... ያወጣል ዘንዶ!» ሲል ተረተ።

ታጋዮች በሙሉ በሳቅ ጮሁ። ውጥረቱ ቀለለ። ጉዳዩ ቀልድ ሆኖ በቀልድ ታለፈ»

ፍቅረ ይህን ብሎ ወደኪሱ ጣቱን ሰዶ ሲጋር አውጥቶ ከለኰሰ በሁዋላ «እኔ ሀየሎም ታላቅ ወንድሜ ነው የሚመስለኝ» ሲል አከለ። ድምፁ በኩራት የተሞላ ነበር።

ለጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ እንደተጉዋዙ፣ አክሱማይት፣

«ሀይሌ መቸም ከሀየሎም ጋር የተያያዘ ብዙ ገጠመኞች ይኖሩሀል።» አለች።

ሀይሌ ፈገግ አለ።

«የሀየሎም'ማ የቱ ተነስቶ የቱ ይተዋል?» ብሎ በሀሳብ ጭልጥ አለ። እያዩዘም እንዲህ አለ፣

«እኔ ከሀየሎም ባህርያት ከቀልዶቹም፣ ከጀግንነቱም በላይ ፋህፋህነቱ ነው ቀድሞ የሚታሰበኝ» ሲል ጀመረ። ከአያሌ ገጠመኙ አንዱንም እንዲህ እያለ ያወጋ ጀመር፣

«...ጊዜው 1971 ይመስለኛል። የየካቲት አስራ አንድ ዋዜማ። ህወሀት የተመሰረተበትን እለት ድብድቦ ከተማ ላይ ለማክበር የድርጅቱ አመራር ይወስናል።»

ይህን ብሎ ወደ ሀወኒ ዞሮ እየተመለከተ «... ድብድቦ በአድዋና በእንትጮ መካከል የምትገኝ ትንሽ መንደር ናት።» ካላት በሁዋላ ትረካውን ቀጠለ «... ይህቺን ከተማ ለመቆጣጠር በሀየሎም የሚመሩ ሶስት ሀይሎች በተለያየ አቅጣጫ ማጥቃት በእንዲፈፅሙ ተወሰነ። ጥናቱም በአጭር ጊዜ ውስጥ ተጠናቀቀ።

እኔ የነበርኩባትን ሀይል የሚመራው ነጋሽ ሽሬፎ ነበር። በነጋሽ መሪነት የኛ ሀይል ከአዲአርባእተ ተነስታ ወደ ድብድቦ ድንበር ጉዞ ጀመረች። ተሲያት አካባቢ ነበር ጊዜው። ጉዞአችን በወኔ የተሞላ ነበር። መሪያችን ነጋሽም ቢሆን በጣም የሚወደድና ሁላችንም የምናከብረው ታጋይ ነበር። አስታውሳለሁ፤ እየዘፈንን ነበር የምንጉዋዘው፤ ከነጋሽ ጋር መሆን መቼም ልዩ ብርታት ይሰጣል። 'ትግራይ አደይ! አለንልሽ እኛ ልጆችሽ!' እያልን ስናዜም ጥንካሬ ይሰማን ነበር። በዚህ መልኩ ማጥቃት ከምንፈፅምበት ቦታ ደረስን።

ድብድቦን ለመቆጣጠር ከመንደሪትዋ ግርጌ ከፍተኛ ኰረብታ ይዞ የተቀመጠውን የደርግ ጦር መደምሰስ ነበረብን። እየተጉዋዝን

ሳለ ግን ሽጥ አጋጠመን:: የውጊያ እቅዱ ሲነደፍ ስለዚያ ሽጥ የተነሳ ነገር ስላልነበር ነጋሽ ግራ ተጋባ:: ሽጡ ኰረብታ ላይ ላለው የደርግ ጦር ምቹ ሁኔታ የሚፈጥር፤ እኛን ደግሞ አጋልጦ የሚሰጥ ሆኖ ተገኘ:: ያንን ሽጥ ተሻግሮ የደርግ ሀይል ላይ ጥቃት መክፈት ጨርሶ የሚሞከር አልነበረም:: ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላ ግን ነጋሽ ሽሪፎ 'ሽጡን ተሻግረን ግዳጃችንን መፈፀም አለብን' ሲል አሳወቀን:: ነጋሽ ይህን ካለ በሁዋላ የውጊያ አሰላለፉን አሳውቆን ማጥቃቱን እንድንከፍት አዘዘ፤ ራሱ ነጋሽም ግንባር ቀደም ነበር::

'ህጁም! ህጁም!' ብሎ ፊት ለፊት እየመራ ተኩስ ከፈተ:: ተከተልነው:: ነጋሽ እየመራን ገባ:: ኰረብታው እናት ላይ ምሽግ የያዙት የደርግ ወታደሮች ግን ከኛ ጋር መፋለም አልከበዳቸውም:: ጭርሱኑ ይቀልዱብን ጀመር:: ከላይ እኛን ቁልቁል እያዩ እያውካኩ ይሳደቡና ያላግጡብን ያዙ:: ተኩስ አዘነመብን:: ቦንቦቻቸውን እየነቀሉ ወረወሩብን:: እኛ አፀፋውን መመለስ ቀርቶ ራሳችንን መከላከል እንኳዋ አልቻልንም:: ውጊያው በተጀመረ በአስር ደቂቃ ውስጥ ነጋሽ ሽሪፎ ግንባሩ ላይ ተመቶ ተሰዋ:: መች ነጋሽ ብቻ ሆኖ:: አስቴር ፀሀዬም ተሰዋች:: አስቴር ፀሀዬ ጨርሳ አትረሳኝም:: ቀይ ቆንጆ ነበረች:: የተማረች ወጣት ሴት ናት:: ወደ ትግል ሜዳ ከመውጣትዋ በፊት መምህር ነበረች:: ምንም እንኳዋን ከጥሩ ኑሮ ላይ ወደ ትግል የመጣች ብትሆንም ጀግናና ጠንካራ ታጋይ ነበረች:: ሌላው ቀርቶ እንደሌሎች የህወሀት ሴት ታጋዮች፤ ምናልባስ የመሳሰሉ ነገሮችን የምትይዝበት ሻንጣ እንኳዋ አልነበራትም:: አስቴር ልዩ ፍጡር ነበረች:: ታዲያ በዚያ ውጊያ እንደነጋሽ በግንባር ቀደምትነት ተመትታ ተሰዋች:: አባቡ የሚባል ስትፋለም በቦምብ ደረትዋ ላይ ተመትታ ተሰዋች:: አባቡ የሚባል ታጋይም ነበር:: ከአድዋ መጣ ብላ በምትገኝ አዲ አቡን በምትባል ቦታ የተወለደ ወጣት ጀግና ነው:: በቦምብ ሲመታ ሁለት እግሩ ተገነጣጥሎ ተለያይቶ ተሰዋ:: ወዲ ማዘር የምንለው ጠንካራ ታጋይም ነበር:: እሱም ተሰዋ::

ግማሽ ሰአት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ለትግሉ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ጀግኖችን አጣን:: የደርግ ወታደሮች ይህን ሁሉ የሚፈፅሙት ያለ ችግር ነበር:: ከዚያ አፈገፈግን:: አልቻልንም::

የነጋሽ ሬድዮ ወድቃ ትጮሀለች:: የነጋሽን የአመራር ቦታ አብርሀ መጅሙእ የተባለ ጋንታ መሪ ተካው:: ሬድዮንዋን አንስቶ ከሀየሎም ጋር ግንኙነት ፈጠረ:: አብርሀ የነጋሽን መሰዋት ለሀየሎም ገለፀለት:: የአስቴርን ጭምር የነገረው ይመስለኛል::

'ለምን አልፈፀማችሁትም' እያለ ከወዲያ በኩል ሀየሎም ይናገራል:: የመሬት አቀማመጡ መጥፎ መሆኑንና ማጥቃት መፈፀም ጨርሶ እንደማይቻል አብርሀ መጅሙእ ለሀየሎም በሬድዮ

ገለፀለት:: ይህን ጊዜ ሀየሎም 'አሁኑኑ ራሴ እመጣለሁ' ብሎ የሬድ
ግንኙነቱን አቋረጠ::

እኛም እዚያው ሽጥ ውስጥ አስቴር ፀሀዬን ቀበርናት:: ከተሰው
ላይ መሳሪያ መሰብሰብም ጀመርን:: የነጋሽን አስከሬን ማምጣት ግ
የማይቻል ሆነ:: ከየተደበቅንበት ብቅ ስንል ኰረብታው ላይ በም
ሁኔታ ላይ የሚገኙት የደርግ ወታደሮች እያውካኩና አፀያፊ የብልግ
ስድብ እየተሳደቡ የጥይት በረዶ ያዘንቡብናል::

«ሁኔታው ሁሉ ወለል ብሎ ይታየኛል... የተሰው ታጋዮቻችን
ጠመንጃዎች ሁሉ ሰበሰብን:: በቦምብ ሰውነቱ የተበጣጠሰውን የአባቡ
ጠመንጃ ለማምጣት ግን ጨርሶ ሳንችል ቀረን:: የነጋሽን አስከሬ
ማግኘትና የአባቡን ጠመንጃ ማንሳት የማይሞከር ሆነ:: ወታደሮ
ጠመንጃዋን እንዳናነሳ ነቅተው ይከታተሉን ነበር:: ደፍሮ ማ
ያነሳት - ጠመንጃዋን:: በመካከላችን ገብረሚካኤል የሚባል አን
ታጋይ ነበር:: ሳናስበው ድንገት ብድግ ብሎ ወደ ጠመንጃዋ ተፈተለከ
ትንፋሻችንን ውጠን እንመለከተው ጀመር:: የደርግ ወታደሮች የጥይ
እሩምታ ያዘንቡበት ጀመር:: ገሬ አጎንብሶ በረረ:: ጠመንጃዋ አጠገ
እንደደረሰ ከመቅፅበት አንስቶአት ዚግዛግ እየሰራ ይበር ጀመር
ከአሁን አሁን ተመትቶ ወደቀ ብለን አይናችን ፈጦ፤ ትንፋሻች
ቆሞ ነበር:: ሳይመታ አመለጠ:: ከፍተኛ ደስታና መጨዋጨዋ
ተፈጠረ:: ገሬ ይህን የጀግንነት ተግባር ለምን እንደፈፀመ ግን ግል
ነበር::

ከዚህ ውጊያ ቀደም ሲል በፈሪነት ተገምግሞ ነበር:: ገ
በግምገማው የተነሳውን ነጥብ 'አልቀበልም' ብሎ ተሙዋገተ:: የጋንታ
ተጋዮች ግን 'ገብረሚካኤል ፍርሃት አለበት' ብለው በአንድ ድም
በማፅደቅ ወደ ባዶ ስድስት (ማረሚያ ቤት) እንዲላክ ወሰኑ:: ይህ
ውሳኔ ታዲያ ሀየሎም ሻረው:: 'ገብረሚካኤል በርግጥ ፈሪ ከሆ
በሚቀጥሉት ውጊያዎች እናየዋለን' ብሎ ነበር የጋንታዋን ውሳ
የሻረው:: ከዚያ ወዲያ ታዲያ ገሬ በተለያዩ ውጊያዎች ጀግንነ
በግልፅ ይታይ ጀመር:: በዚህ ቀንም ሁላችንም ለመፈፀም
ያልደፈርነውን ተግባራዊ በማድረግ ግምገማው ስህተት እንደነበ
አረጋገጠልን::

«በዚህ ሁኔታ ላይ ሳለን ሀየሎም ሽጉጥ ብቻ ታጥቆ ካለንበ
ደረሰ:: መሽቶ ነበር:: ብቻውን ነበር የመጣው:: እንደደረሰ ወዲ
ምእራፍ ከሚባል ማንጁስ ላይ ሲሞኖቭ ጠመንጃ ተቀብሎ እኛ
ከሰበሰበ በሁዋላ እየመራን ነጋሽ ማጥቃት በሞከረበት መንገድ ተኩ
ከፈተ::

ኰረብታው ላይ ያሉት ወታደሮች እንደገና ጥይት ማዝነብና

ላለ ግን ሽጥ አጋጠመን፡፡ የውጊያ እቅዱ ሲነደፍ ስለዚያ ሽጥ የተነሳ ነገር ስላልነበር ነጋሽ ግራ ተጋባ፡፡ ሽጡ ኰረብታ ላይ ላለው የደርግ ጦር ምቹ ሁኔታ የሚፈጥር፤ እኛን ደግሞ አጋልጦ የሚሰጥ ሆኖ ተገኘ፡፡ ያንን ሽጥ ተሻግሮ የደርግ ሀይል ላይ ጥቃት መክፈት ጨርሶ የሚሞከር አልነበረም፡፡ ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላ ግን ነጋሽ ሽሬፎ 'ሽጡን ተሻግረን ግዳጃችንን መፈፀም አለብን' ሲል አሳወቀን፡፡ ነጋሽ ይህን ካለ በሁዋላ የውጊያ አሰላለፉን አሳውቆን ማጥቃቱን እንድንከፍት አዘዘ፤ ራሱ ነጋሽም ግንባር ቀደም ነበር፡፡

'ህጁም! ህጁም!' ብሎ ፊት ለፊት እየመራ ተኩስ ከፈተ፡፡ ተከተልነው፡፡ ነጋሽ እየመራን ገባ፡፡ ኰረብታው እናት ላይ ምሽግ የያዙት የደርግ ወታደሮች ግን ከኛ ጋር መፋለም አልከበዳቸውም፡፡ ጭርሱኑ ይቀልዱብን ጀመር፡፡ ከላይ እኛን ቁልቁል እያዩ እያውካኩ ይሳደቡና ያላግጡብን ያዙ፡፡ ተኩስ አዘነመብን፡፡ ቦንቦቻቸውን እየነቀሉ ወረወሩብን፡፡ እኛ እፀፋውን መመለስ ቀርቶ ራሳችንን መከላከል እንኳዋ አልቻልንም፡፡ ውጊያው በተጀመረ በአስር ደቂቃ ውስጥ ነጋሽ ሽሬፎ ግንባሩ ላይ ተመቶ ተሰዋ፡፡ መች ነጋሽ ብቻ ሆኖ፡፡ ቀይ አስቴር ፀሀዬም ተሰዋች፡፡ አስቴር ፀሀዬ ጨርሳ አትረሳኝም፡፡ ወደ ትግል ሜዳ ቆንጆ ነበረች፡፡ የተማረች ወጣት ሴት ናት፡፡ ከመውጣትዋ በፊት መምህር ነበረች፡፡ ምንም እንኳዋን ከጥሩ ኑሮ ላይ ወደ ትግል የመጣች ብትሆንም ጀግናና ጠንካራ ታጋይ ነበረች፡፡ ሌላው ቀርቶ እንደሌሎች የህወሀት ሴት ታጋዮች፤ ሞዴስ የመሳሰሉ ነገሮችን የምትይዝበት ሻንጣ እንኳዋ አልነበራትም፡፡ አስቴር ልዩ ፍጡር ነበረች፡፡ ታዲያ በዚያ ውጊያ እንደነጋሽ በግንባር ቀደምትነት ተመትታ ተሰዋች፡፡ አባቡ የሚባል ስትፋለም በቦምብ ደረትዋ ላይ ታጋይም ነበር፡፡ ከአድዋ ወጣ ብላ በምትገኝ አዲ አቡን በምትባል ቦታ የተወለደ ወጣት ጀግና ነው፡፡ በቦምብ ሲመታ ሁለት እግሩ ተገነጣጥሎ ተለያይቶ ተሰዋ፡፡ ወዲ ማዘር የምንለው ጠንካራ ታጋይም ነበር፡፡ እሱም ተሰዋ፡፡

ግማሽ ሰአት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ለትግሉ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ጀግኖችን አጣን፡፡ የደርግ ወታደሮች ይህን ሁሉ የሚፈፅሙት ያለ ችግር ነበር፡፡ ከዚያ አፈገፈግን፡፡ አልቻልንም፡፡

የነጋሽ ሬድዮ ወድቃ ትጮህለች፡፡ የነጋሽን የአመራር ቦታ አብርሀ መጅሙእ የተባለ ጋንታ መሪ ተካው፡፡ ሬድዮንዋን አንስቶ ከሀየሎም ጋር ግንኙነት ፈጠረ፡፡ አብርሀ የነጋሽን መሰዋት ለሀየሎም ገለፀለት፡፡ የአስቴርን ጭምር የነገረው ይመስለኛል፡፡

'ለምን አልፈፀማችሁትም' እያለ ከወዲያ በኩል ሀየሎም ይናገራል፡፡ የመሬት አቀማመጡ መጥፎ መሆኑንና ማጥቃት መፈፀም ጨርሶ እንደማይቻል አብርሀ መጅሙእ ለሀየሎም በሬድዮ

ገለፀለት፡፡ ይህን ጊዜ ሀየሎም 'አሁኑኑ ራሴ እመጣለሁ' ብሎ የሬድዮ ግንኙነቱን አቋረጠ፡፡

እኛም እዚያው ሽጥ ውስጥ አስቴር ፀሀዬን ቀበርናት፡፡ ከተሰውት ላይ መሳሪያ መሰብሰብም ጀመርን፡፡ የነጋሽን አስከሬን ማምጣት ግን የማይቻል ሆነ፡፡ ከየተደበቅንበት ብቅ ስንል ኰረብታው ላይ በምቹ ሁኔታ ላይ የሚገኙት የደርግ ወታደሮች እያውካኩና አፀያፊ የብልግና ስድብ እየተሳደቡ የጥይት በረዶ ያዘንሙብናል፡፡

«ሁኔታው ሁሉ ወለል ብሎ ይታየኛል... የተሰው ታጋዮቻችንን ጠመንጃዎች ሁሉ ሰበሰብን፡፡ በቦምብ ሰውነቱ የተበጣጠሰውን የአባቡን ጠመንጃ ለማምጣት ግን ጨርሶ ሳንችል ቀረን፡፡ የነጋሽን አስከሬን ማግኘትና የአባቡን ጠመንጃ ማንሳት የማይሞከር ሆነ፡፡ ወታደሮቹ ጠመንጃዋን እንዳናነሳ ነቅተው ይከታተሉን ነበር፡፡ ደፍሮ ማን ያንሳት - ጠመንጃዋን፡፡ በመካከላችን ገብረሚካኤል የሚባል አንድ ታጋይ ነበር፡፡ ሳናስበው ድንገት ብድግ ብሎ ወደ ጠመንጃዋ ተፈተለከ፡፡ ትንፋሻችንን ውጠን እንመለከተው ጀመር፡፡ የደርግ ወታደሮች የጥይት እሩምታ ያዘንሙበት ጀመር፡፡ ገሬ እንንብሶ በረረ፡፡ ጠመንጃዋ አጠገብ እንደደረሰ ከመቅፅበት አንስቶአት ዚግዛግ እየሰራ ይበር ጀመር፡፡ ከአሁን አሁን ተመትቶ ወደቀ ብለን አይናችን ፈጠ፤ ትንፋሻችን ቆሞ ነበር፡፡ ሳይመታ አመለጠ፡፡ ከፍተኛ ደስታና መጨዋጨዋህ ተፈጠረ፡፡ ገሬ ይህን የጀግንነት ተግባር ለምን እንደፈፀመ ግን ግልፅ ነበር፡፡

ከዚህ ውጊያ ቀደም ሲል በፈሪነት ተገምግሞ ነበር፡፡ ገሬ በግምገማው የተነሳውን ነጥብ 'አልቀበልም' ብሎ ተሙዋገተ፡፡ የጋንታዋ ተጋዮች ግን 'ገብረሚካኤል ፍርሃት አለበት' ብለው በአንድ ድምፅ በማፅደቅ ወደ ባዶ ስድስት (ማረሚያ ቤት) እንዲላክ ወሰኑ፡፡ ይህን ውሳኔ ታዲያ ሀየሎም ሻረው፡፡ 'ገብረሚካኤል በርግጥ ፈሪ ከሆነ በሚቀጥሉት ውጊያዎች እናየዋለን' ብሎ ነበር የጋንታዋን ውሳኔ የሻረው፡፡ ከዚያ ወዲያ ታዲያ ገሬ በተለያዩ ውጊያዎች ጀግንነቱ በግልፅ ይታይ ጀመር፡፡ በዚህ ቀንም ሁላችንም ለመፈፀም ያልደፈርነውን ተግባራዊ በማድረግ ግምገማው ስህተት እንደነበር አረጋገጠልን፡፡

«በዚህ ሁኔታ ላይ ሳለን ሀየሎም ሽጉጥ ብቻ ታጥቆ ካለንበት ደረሰ፡፡ መሽቶ ነበር፡፡ ብቻውን ነበር የመጣው፡፡ እንደደረሰ ወዲ ምእራፍ ከሚባል ማንጁስ ላይ ሲሞኖቭ ጠመንጃ ተቀብሎ እኛን ከሰበሰበ በሁዋላ እየመራን ነጋሽ ማጥቃት በሞከረበት መንገድ ተኩስ ከፈተ፡፡

ኰረብታው ላይ ያሉት ወታደሮች እንደገና ጥይት ማዝነብና

ሳለ ግን ሽጥ አጋጠመን። የውጊያ እቅዱ ሲነደፍ ስለዚያ ሽጥ የተነሳ ነገር ስላልነበር ነጋሽ ግራ ተጋባ። ሽጡ ኰረብታ ላይ ላለው የደርግ ጦር ምቹ ሁኔታ የሚፈጥር! እኛን ደግሞ አጋልጦ የሚሰጥ ሆኖ ተገኘ። ያንን ሽጥ ተሻግሮ የደርግ ሀይል ላይ ጥቃት መክፈት ጨርሶ የሚሞከር አልነበረም። ከጥቂት ደቂቃዎች በሁዋላ ግን ነጋሽ ሽሬፍ 'ሽጡን ተሻግረን ግዳጃችንን መፈፀም አለብን' ሲል አሳወቀን። ነጋሽ ይህን ካለ በሁዋላ የውጊያ አሰላለፉን አሳውቆን ማጥቃቱን እንድንከፍት አዘዘ! ራሱ ነጋሽም ግንባር ቀደም ነበር።

'ህጁም! ህጁም!' ብሎ ፊት ለፊት እየመራ ተኩስ ከፈተ። ተከተልነው። ነጋሽ እየመራን ገባ። ኰረብታው እናት ላይ ምሽግ የያዙት የደርግ ወታደሮች ግን ከኛ ጋር መፋለም አልከበዳቸውም። ጭርሱኑ ይቀልዱብን ጀመር። ከላይ እኛን ቁልቁል እያዩ እያውካኩ ይሳደቡና ያላግጡብን ያዙ። ተኩስ አዘነሙብን። ቦንቦቻቸውን እየነቀሉ ወረወሩብን። እኛ አፀፋውን መመለስ ቀርቶ ራሳችንን መከላከል እንኳዋ አልቻልንም። ውጊያው በተጀመረ በአስር ደቂቃ ውስጥ ነጋሽ ሽሬፍ ግንባሩ ላይ ተመቶ ተሰዋ። መች ነጋሽ ብቻ ሆኖ። ቀይ አስቴር ፀሀዬም ተሰዋች። አስቴር ፀሀዬ ጨርሳ አትረሳኝም። ወደ ትግል ሜዳ ቆንጆ ነበረች። የተማረች ወጣት ሴት ናት። ወደ ትግል ሜዳ ከመውጣትዋ በፊት መምህር ነበረች። ምንም እንኳዋን ከጥሩ ኑሮ ላይ ወደ ትግል የመጣች ብትሆንም ጀግናና ጠንካራ ታጋይ ነበረች። ሌላው ቀርቶ እንደሌሎች የህወሀት ሴት ታጋዮች! ሞይስ የመሳሰሉ ነገሮችን የምትይዝበት ሻንጣ እንኳዋ አልነበራትም። አስቴር ልዩ ፍጡር ነበረች። ታዲያ በዚያ ውጊያ እንደነጋሽ በግንባር ቀደምትነት ስትፋለም በቦምብ ደረትዋ ላይ ተመትታ ተሰዋች። አባቡ የሚባል ታጋይም ነበር። ከአድዋ ወጣ ብላ በምትገኝ አዲ አቡን በምትባል ቦታ የተወለደ ወጣት ጀግና ነው። በቦምብ ሲመታ ሁለት እግሩ ተገነጣጥሎ ተለያይቶ ተሰዋ። ወዲ ማዘር የምንለው ጠንካራ ታጋይም ነበር። እሱም ተሰዋ።

ግማሽ ሰአት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ለትግሉ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ጀግኖችን አጣን። የደርግ ወታደሮች ይህን ሁሉ የሚፈፅሙት ያለ ችግር ነበር። ከዚያ አፈገፈግን። አልቻልንም።

የነጋሽ ሬድዮ ወድቃ ትጮሀለች። የነጋሽን የአመራር ቦታ አብርሀ መጅሙእ የተባለ ጋንታ መሪ ተካው። ሬድዮንዋን አንስቶ ከሀየሎም ጋር ግንኙነት ፈጠረ። አብርሀ የነጋሽን መሰዋት ለሀየሎም ገለፀለት። የአስቴርን ጭምር የነገረው ይመስለኛል።

'ለምን አልፈፀማችሁትም' እያለ ከወዲያ በኩል ሀየሎም ይናገራል። የመሬት አቀማመጡ መጥፎ መሆኑንና ማጥቃት መፈፀም ጨርሶ እንደማይቻል አብርሀ መጅሙእ ለሀየሎም በሬድዮ

ገለሀለት። ይህን ጊዜ ሀየሎም 'አሁኑኑ ራሴ እመጣለሁ' ብሎ የሬድዮ ግንኙነቱን አቋረጠ።

እኛም እዚያው ሽጥ ውስጥ አስቴር ፀሀዬን ቀበርናት። ከተሰውት ላይ መሳሪያ መሰብሰብም ጀመርን። የነጋሽን አስከሬን ማምጣት ግን የማይቻል ሆነ። ከየተደበቅንበት ብቅ ስንል ኰረብታው ላይ በምቹ ሁኔታ ላይ የሚገኙት የደርግ ወታደሮች እያውካኩና አፀያፊ የብልግና ስድብ እየተሳደቡ የጥይት በረዶ ያዘንሙብናል።

«ሁኔታው ሁሉ ወለል ብሎ ይታየኛል... የተሰው ታጋዮቻችንን ጠመንጃዎች ሁሉ ሰበሰብን። በቦምብ ሰውነቱ የተበጣጠሰውን የአባቡን ጠመንጃ ለማምጣት ግን ጨርሶ ሳንችል ቀረን። የነጋሽን አስከሬን ማግኘትና የአባቡን ጠመንጃ ማንሳት የማይሞከር ሆነ። ወታደሮቹ ጠመንጃዋን እንዳናነሳ ነቅተው ይከታተሉን ነበር። ደፍሮ ማን ያንሳት - ጠመንጃዋን። በመካከላችን ገብረሚካኤል የሚባል አንድ ታጋይ ነበር። ሳናስበው ድንገት ብድግ ብሎ ወደ ጠመንጃዋ ተፈተለከ። ትንፋሻችንን ውጠን እንመለከተው ጀመር። የደርግ ወታደሮች የጥይት እሩምታ ያዘንሙበት ጀመር። ገሬ አጐንብሶ በረረ። ጠመንጃዋ አጠገብ እንደደረሰ ከመቅፅበት አንስቶአት ዚግዛግ እየሰራ ይበር ጀመር። ከአሁን አሁን ተመትቶ ወደቀ ብለን አይናችን ፈጠ! ትንፋሻችን ቆሞ ነበር። ሳይመታ አመለጠ። ከፍተኛ ደስታና መጨዋጨዋህ ተፈጠረ። ገሬ ይህን የጀግንነት ተግባር ለምን እንደፈፀመ ግን ግልፅ ነበር።

ከዚህ ውጊያ ቀደም ሲል በፈሪነት ተገምግሞ ነበር። ገሬ በግምገማው የተነሳውን ነጥብ 'አልቀበልም' ብሎ ተሙዋገተ። የጋንታዋ ተጋዮች ግን 'ገብረሚካኤል ፍርሃት አለበት' ብለው በአንድ ድምፅ በማፅደቅ ወደ ባዶ ስድስት (ማረሚያ ቤት) እንዲላክ ወሰኑ። ይህን ውሳኔ ታዲያ ሀየሎም ሻረው። 'ገብረሚካኤል በርግጥ ፈሪ ከሆን በሚቀጥሉት ውጊያዎች እናየዋለን' ብሎ ነበር የጋንታዋን ውሳኔ የሻረው። ከዚያ ወዲያ ታዲያ ገሬ በተለያዩ ውጊያዎች ጀግንነቱ በግልፅ ይታይ ጀመር። በዚህ ቀንም ሁላችንም ለመፈፀም ያልደፈርነውን ተግባራዊ በማድረግ ግምገማው ስህተት እንደነበር አረጋገጠልን።

«በዚህ ሁኔታ ላይ ሳለን ሀየሎም ሽጉጥ ብቻ ታጥቆ ካለንበት ደረሰ። መሽቶ ነበር። ብቻውን ነበር የመጣው። እንደደረሰ ወዲ ምእራፍ ከሚባል ማንጁስ ላይ ሲሞኖቭ ጠመንጃ ተቀብሎ እኛን ከሰበሰበ በሁዋላ እየመራን ነጋሽ ማጥቃት በሞከረበት መንገድ ተኩስ ከፈተ።

ኰረብታው ላይ ያሉት ወታደሮች እንደገና ጥይት ማዝነብና

በምብ መወርወር ጀመሩ:: ሀየሎም ሁኔታውን በጥንቃቄ ካየ በሁዋላ እቅዱ ስህተት እንደነበር ተገነዘበ:: በርግጥም ጥናቱ የተካሄደው በጦር ሜዳ መነፅር በርቀት በመመልከት ብቻ በመሆኑ የዚያ ሽጥ መኖር አልታወቀም ነበር:: ሀየሎም እንድናፈገፍግ ካደረገ በሁዋላ፣

'የነጋሽ ሽሪፎ አስከሬን የት ነው?' ሲል ጠየቀን:: ያለበትን ነገርነው:: ኢላማ ውስጥ ነበር:: ይህን ጊዜ ሀየሎም አምስት ጠንካራ ተኩዋሾችን መረጠና ወደ ኰረብታው የሽፋን ተኩስ እንዲያዘንቡ አዘዘ:: አምስቱ ታጋዮች የተኩስ እሩምታ ወደ ኰረብታዋ ሲያዘንሙ ሁለት ታጋዮች መሬት ለመሬት እየተሳቡ የነጋሽን አስከሬን እንዲያመጡ ላካቸው:: በዚህ ሁኔታ የነጋሽን አስከሬን ካገኘን በሁዋላ ሀየሎምን አጅበን የመልስ ጉዞ ጀመርን::

ጉዞው በዝምታ የተሞላ ነበር:: ሀየሎም አንዳችም ቃል አይተነፍስም ነበር:: ጨርሶ ጨልሞ ነበር:: እንዲያውም እኩለሌሊት ያለፈ ይመስለኛል:: ከድብድቦ ወጣ እንዳልን ለጥ ያለ የገጠር ሜዳ ላይ ደረስን:: ሀየሎም ነጋሽ ሽሪፎን እንድንቀብር አዘዘን:: ቀበርነው:: ከቀብር በሁዋላ እንድንተኛ ነገረን:: በደንቡ መሰረትም ዘብ ተመደበ:: አጋጣሚ እኔ ነበርኩ ለሌሊቱ ጥበቃ በቅድሚያ የተመደብኩት::

እኩለ ሌሊት አልፎአል...

የጨረቃ ብርሀን አልነበረም:: ሌሊቱ ፀጥተኛ ነበር:: ፍፁም ፀጥተኛ:: ታጋዮች አርፈዋል:: ድካም ስላደቀቃቸው ሁሉም በያገኙበት አሸልበአል:: እኔም ነቅቼ የጥበቃ ስራዬን እያከናወንኩ ነበር:: በፀጥተኛው ሌሊት ድቅድቅ ጨለማው ላይ አፍጥጬ የጥበቃ ተግባሬን በንቃት ማካሄዱን ቀጠልኩ፣

አካባቢያችን በድንገተኛ ጩኸት ተናጋ!

ሰውነቴ ለሁለት የተተረተረ ያህል ተሰማኝ:: የቀለጠ የእሪታ ድምፅ ነበር የተሰማው:: እያንዳንዱ ታጋይ ከየተጋደመበት እየተወረወረ ተነሳ:: እኔም እንደደነዘዝኩ ባለሁበት አለሁ::

ሀየሎም ኖሮአል እሪታውን የሚያቀልጠው!

የሀየሎም ድምፅ መሆኑን ስናውቅ በያለንበት ጥርኝ አክለን በፀጥታ ተዋጥን:: የትግራይ ህዝብ የቅርብ ዘመዱ ሲሞትበት በሚያሰማው የልቅሶ ዘይቤ ነበር ሀየሎም እየተንሰቀሰቀ የሚያለቅሰው::

'ነጋሽ ዓርከይ! ነጋሽ ሓወይ! ነጋሽ ጅግና! ነጋሽ ዓርከይ! ዋይ! ዋይ! ነጋሽ ሓወይ!' እያለ ነበር በምሬት እየተንሰቀሰቀ የሚያነባው::

ታጋዩ ሁሉ በያለበት ኩርምት ብሎ የሀየሎምን እሪታ ያዳምጥ

ጀመር:: በትግሉ ማልቀስ እጅግ የተከለከለ ነበር:: ሀየሎም ግን ሌሊቱን ሙሉ እንድችው ሲያለቅስ አነጋ:: አስታውሳለሁ:: ለሶስት ወይም ለአራት ሰአታት ያህል እየተንሰቀሰቀ አለቀሰ:: አንድም ታጋይ ሊያፅናናው አልሞከረም:: ግን በሀየሎም መንሰቅሰቅ ውስጥ፤ በሀየሎም እሪታ ውስጥ እልህና ቁጣ በግልፅ ይሰማ ነበር:: እኔ በግሌ እንዲያ ተሰማኝ::

የዚያን ቀኑ የሀየሎም ሁኔታ ለዘልአለሙ በአእምሮዬ ተቀርፆ ቀርቶአል:: ስለሀየሎም ወሬ ሲነሳ ጕልታ የምትታየኝ ያቺ ሌሊት ናት:: አንዳንድ ጊዜ ታዲያ ሀየሎም ያን ሁሉ እንባ ያፈሰሰው፤ ለረጅም ሰአት ጉልበቱ ላይ ተደፍቶ እንዲያ የተንሰቀሰቀው በርግጥ ለነጋሽ ብቻ ነውን?' ብዬ አስባለሁ:: በግሌ አይመስለኝም:: ያለፈውን... የሌሎቹንም ሁሉ ጨማምሮ ሀዘኑን የተወጣ ይመስለኛል::»

ወልዲያ ላይ እረፍት ተደረገ ...

ሀመኒ ከሀየሎም ጋር የተያያዙ ታሪኮችን ከማጠያየቅ አልቦዘነችም:: የወልዲያ ህዝብ ሀየሎምን አሳምሮ ያውቀዋል::

ብዙዎች ከሀየሎም ጋር የተያያዘ አያሌ ገጠመኞቻቸውን አጫወቱዋት:: ካነጋገረቻቸው መካከል ለየት ያለ መረጃ የሰጣት ግን አንድ መልከ ቀና ጐረምሳ ነበር::

«ሀየሎም ወልዲያ ሲገባ መኪናውን በድንጋይ አመድ ካደረጉት ወጣቶች አንዱ እኔ ነኝ» አላት::

በመደነቅ አይንዋ ፈጠጠ፣

«ለምን?» አለችው::

«ወያኔዎች ሲዘርፉ ነው የሚመጡት ተብሎ ስለተነገረን የቢራ ጠርሙስ የሚያካክል የባልጩት ድንጋይ ይዘን ጠበቅናቸው:: ያን ሁሉ ድንጋይ ስናወርድባቸው ግን ወደሰማይ ነበር የሚተኩሱት:: ሀየሎምም ታዲያ ከጠበሉ ቀመሰ» ብሎ ፈገግ አለ::

ሀመኒ ጉዋጉታ «በድንጋይ መታችሁት?» ስትል ጠየቀችው::

«ራሱ ነበር አውዝ ጂፕዋን የሚነዳት:: በድንጋይ እየበረቃቀስናት አንገቱን ቀብሮ መኪናዋን አስፈተለካት:: እየተከተልን አወረድንበት:: ሸሸና አመለጠ:: ሁዋላ በአንድ የህዝብ ስብሰባ ላይ ንግግር አደረገ:: ያንን ቀን ጨርሶ አልረሳውም:: 'ሀየሎም ይናገራል' ስለተባለ ሰው ሁሉ ሊያየው ግልብጥ ብሎ ወጣ:: እኔም በአውዝ ጂፕ ላይ በድንጋይ

ድባቅ የመታነው ታጋይ ይሆናል ብዬ ስላልገመትኩ በዝና ስሙ የማነገረውን ሰው ለማየት ጉዋጉቼ ሄድኩ:: አታምኚኝም ብቅ ብሎ ሳየው አፌን በሁለት እጄ ይገፎ አይኔን አፍጥጬ ቀረሁ::

ሀየሎም «እኛ ህወሀት ነን! እኛ የትግራይ ምድር ሰዎች ነን:: እናንተ ደግሞ አማሮች ናችሁ:: እዚህ መድረክ ላይ እኛና እናንተ በማንኛውም ጉዳይ ላይ ሀሳባችንን ብንገልፅ ግን በፍላጐታችን መካከል ቅንጣት ልዩነት እንኳዋ አይገኝም» በሚል መንደርደሪያ ግማሽ ሰአት ተናገረ::

በዚያኑ እለት እኔና ሀያ ወጣት ጉዋደኞቼ ለትግል ወሰንን:: ተሰባስብን ከተነጋገርን በሁዋላ በቀጥታ ሀየሎምን ማነጋገር እንደምንፈልግ ገለፅን:: ወዲያው አገናኙን:: ሁላችንንም ጨበጠን:: መታገል እንደምንፈልግ ነገርነው:: በጣም ተደስቶ በቡጢ ደረታችንን እየመታ 'ወደ ደብረታቦር ከናንተ ጋር ነው የምገባው' አለን:: ይሄን ሲለን ሁላችንም እንባችን መጣ:: በደስታ አበድን:: ሙሀን! በዚያኑ ደቂቃ ወደደብረታቦር ለመገስገስ ተመኘን:: ደስታ አሰከረን:: ከዚያም እኔ አንድ ጥያቄ ጠየቅሁት፣

'ያኔ ድንጋይ ሲወርድብህ ያልተኮስከው ለምንድነው?' አልኩት::

ሀየሎም ሳቀና፣

'ህዝብ ላይ የሚተኩስ፣ ከህዝብ ጋር የሚጣላ! ህዝብ ላይ በደል የሚፈፅም መጨረሻው አሳፋሪ ውድቀት ነው' አለን::

ከዚያ ከኢህዴን ጉዋዶች ጋር አገናኘን:: አሁን ፖለቲካዊና ወታደራዊ ስልጠናውን ጨርሰናል:: እኔ ከባድ መሳሪያ ላይ ስለተደለደልኩ ወደ ማሰልጠኛ ጣቢያ እያመራሁ ነው» ሲል አጫወታት::

ሀወኒ ተመሰጠች፣

«ለመሆኑ» አለችው «ከዚያ ወዲህ ሀየሎምን አገኘተኸው ታውቃለህ?»

«አላውቅም» ሲል መለሰላት:: አያይዞም «... ግን ምን ያደርግልኛል:: እኔ ራሴ ትንሹ ሀየሎም ሆኛለሁ:: በነገራችን ላይ ማን ነበር ስምሽ ... አትሳሳቺ:: ኢህአዴግ ማለት ሀየሎም ብቻ ማለት አይደለም:: ይህን ስልሽ ግን በግል ሀየሎምን የማፍቀር መብታችን እንደተጠበቀ ሆኖ ነው»

በደመቀ ሳቅ ተሰናበታት::

ከወጣቱ ታጋይ ከተለየች በሁዋላ በአንድ ሻይ ቤት በረንዳ ላይ

ተቀምጣ የጉዞው ሰአት እስኪደረስ ድረስ በራስዋ አሳብ ተመሰጠች::

'ኢህአዴግና ሀየሎም አንድ ናቸው ወይስ ሁለት?' ስትል ለራስዋ ጥያቄ አቀረበች? ምላሽ ግን አልነበራትም:: ይልቁን ጥያቄዎችዋ ቀጥለዋል - ለራስዋ:: ሀየሎምን ነው የወደድኩት ወይስ ኢህአዴግን? ሀየሎም እንደ ሰው ሩህሩህና ጀግና ስለሆነ ይሆን የወደድኩት? በርግጥ የድርጅቱ ሰዎች ሁሉ እንደ ሀየሎም ተወዳጅ ናቸው? 'ኢህአዴግና ሀየሎም ሁለት አይደሉም' ለማለት አልቻለችም:: ለዚህ ምላሽ ለማግኘት ጊዜ እንደሚያስፈልጋት አመነች::

አያይዛ ግን በአለም ላይ ስመጥር ጀግና ስለሆኑ ግለሰቦች እያሰላሰለች ነበር:: በአንድ በኩል ሽፍታ ወይም ሩዋ የሚል ቅፅል ስም ተሰጥቶአቸው ትግላቸውን በህዝባዊ አላማና ግብ ባለማስደገፋቸው ባጭሩ የተቀጩ አሉ:: ይህን መሰል ጀግኖች ቁጥር ስፍር የላቸውም::

በድል አድራጊነት አገራቸውን ነፃ ያወጡም አያሌ ናቸው:: ድሉን ለማየት ባይበቁም በአላማቸውና በተከታዮቻቸው በኩል ድልን የሚቀዳጁ አሉ:: ታሪካቸው የተፃፈላቸው ዛሬ በድፍን አለም ጀግንነታቸው፣ ዕናታቸውና የትግል አርአያነታቸው ደምቆ ይነበባል:: ካልተፃፈ ግን አፈታሪክ ሆኖ ይቀራል:: በሌሎች አገሮች በተካሄዱ የህዝብ ትግሎችም ሆነ የአገሮች ጦርነቶች አያሌ ጋዜጠኞችና ደራስያን ከተዋጊዎች ጋር አብረው ይዘምታሉ:: ከፍፃሜ በሁዋላ ታዲያ ተነበው የማያልቁና የማይጠገቡ መፅሀፍት አገር ምድሩን ያለብሱታል:: እኒያ መፅሀፍትም አዲሱን ትውልድ ያንፃሉ::

የኢህአዴግ ትግል በዚህ ጐኑ ደካማ መሆኑን አሰበች:: የጦርነቱን እንቅስቃሴ በቪዲዮ ፊልም ብቻ በመቅረፅ ታሪክን ማስቀረት እንደማይቻል ታምናለች:: ታሪክን በማቆየቱ ረገድ ታላቅ አቅም ያለውና ሊተካ የማይችለው መፅሀፍ ብቻ ነው:: መፅሀፍ ካለ ሲላው ሁሉም ነገር ይኖራል:: መፅሀፍ ከሌለ ግን ምንም ነገር አይኖርም::

በህዝብ ውስጥ እንደዋዛ የተበተኑ የትግሉ ታሪክ ቁርጥራጭ አካላት በሙሉ ያለመታከት ከነለዛቸው ሊሰበሰቡ እንደሚገባቸው አሰበች:: ይህ ተግባራዊ ይሆን ዘንድ ለአመራር አካሉ ሀሳብ ማቅረብ እንዳለባት ጭምር አመነች:: ምናልባትም ሀየሎምን ማእከል ያደረገ አንድ መፅሀፍ ማዘጋጀት ከቻለች ድርጅቱ ለጉዳዩ ልዩ ትኩረት ሊሰጠው እንደሚችል ገመተች:: ደረቅ አሳብ ከማቅረብ ይልቅም ሰርቶ ማሳየት የተሻለ ሀይል እንደሚኖረው አሰበች:: ከሃሳብዋ የባነነችው ስምዋ ሲጠራ ነበር:: አከሱማይት ነበረች:: ወደስዋ ስትመጣ አየቻት:: ስትራመድ ግራ እግ... ገመተች ይላል::

ጉንጭዋ ላይም እንደጉራዴ የተጋደመ ጠባሳ ይታያል። ጥይት መሆኑ ሀወኒን አላጠራጠራትም። አጠገብዋ እንደደረሰች ፈገግ ብላ ጨበጠቻት፣

«እድለኛ ነሽ ሀወኒ... ሆየሱምን ከልጅነቱ ጀምሮ የሚያውቀው አንድ ታጋይ አግኝቼልሻለሁ። እስከ ደብረታቦር ከኛ ጋር ነው የሚሄደው» አለቻት።

«እውነት?»

«ነግሬዋለሁ። ተስማምቶአል። በርግጥ ነጭናጫ ነው። ማንኛውም ነገር ያነጫንጨዋል። በዚህ ጉዳይ ያልተገመገመበት አንድም መድረክ የለም። ካልተነጫነጨ የታገለ አይመስለውም» እያለች አሳቀቻት።

ተያይዘው መኪናቸው ወደምትገኝበት አካባቢ ሲያመሩ፣ ሀወኒ እንደዋዛ አንድ ጥያቄ ጣል አደረገችላት፣

«ለመሆኑ ከማህፈረ ጋር ስለፍቅራችሁ ታወራላችሁ?»

ይህን ጥያቄ ያነሳችው ታጋይ ፍቅረኛሞች ከሲቪሉ የሚለዩበት ባህርይካላቸው ለማወቅ ፈልጋ ነበር፣

«እናወራለን። ለምን አናወራም?»

«ምን ትባባለላችሁ? እሱ ምን ይልሻል?»

«ጀግና ስለሆንሽ ነው ያፈቀርኩሽ። በአላማሽ ፅኑ በመሆንሽም ነው አንቺን ለጋብቻ የመረጥኩሽ። 'በመሬት ጥያቄም ሆነ የራስን እድል በራስ የመወሰን መብት እስከመገንጠል በሚለው ፅንሰ ሀሳብ ላይ ፅኑ እምነት ስላለሽ እወድሻለሁ። ከሁሉም በላይ ደግሞ ለቅንነትሽ ልዩ ግምት እሰጠዋለሁ' ይለኛል»

ሀወኒ ፈገግ አለች።

«አንቺስ ምን ትይዋለሽ?»

«እሱ ከሚለኝ ብዙ የማይለዩ ነገሮችን ነው የምነግረው።»

«ሌላስ ምን ታወራላችሁ?»

«በብዛት ስለትግሉ ነው የምንነጋገረው»

«እኔና አንቺ እንደምናወራው?»

«አዎን።»

«ቆንጆ እንድትሆኚለት ይፈልጋል? ለምሳሌ በአለባበስ...»

አክሱማይት በጣም ሳቀች። ከመሳቅ በላይ ደሞ መገረም ጭምር ገፅታዋ ላይ ተነበበ።

«ምን አሳቀሽ?»

«አሁን ስላልሻቸው ነገሮች አንድ ታጋይ ከቶ እንዴት ሊያስብ ይችላል? የሚገርም ጥያቄ ነው። በጣም የሚገርም። ማህፈረ በጣምነው የሚወደኝ። ልጃችንን ደግሞ ከራሳችን በላይ እንወደዋለን። እኛ ብንሰዋ ፀሀዬ ያድጋል። ይሄ በጣም አስደሳች ነገር ነው። በአባትና በእናቱ አላማና ታሪክ የሚያምን ልጅ ወልደናል። ደስ አይልም ሀወኒ?»

«በጣም ደስ ይላል - አክሱም። በጣም!» አለቻት።

ይህን ያለቻት ግን ከልብዋ አልነበረም። ይልቁን ሀዘን ነበር የተሰማት። አክሱማይት ከሰብአዊ ባህርያት ማፈንገጥዋ እየታሰባት ነበር።

ማምሻውን ወደደብረታቦር የሚያደርጉትን ጉዞ ጀመሩ። የጨረቃዋ ዙሪያ ደም ለብሶአል። የጥይት ድምፅ ግን አይሰማም። ሌሊቱ ፍፁም የተረጋጋ ነበር። ሀወኒ ጆሮዎችዋን ከፈተች። ልብዋ... ቀልብዋ... ሁሉ የሆየሱምን የልጅነት ታሪክ ሊያዳምጥ አሰፈሰፈ። ካልተነጫነጨ የታገለ የማይመስለው የህወሀት ነባር አባል እንዲህ ሲል ነበር ንግግር የጀመረው፣

«... ስለሆየሱም ልጅነት ምን የሚወራ ይኖራል? ... በመሰረቱ አንቺም ቢሆን በዚህ ወቅት የሆየሱምን የልጅነት ታሪክ ማወቅ መፈለግሽ ግራ ያጋባል። በርግጥ አክሱማይት ምክንያትሽን ነግራኛለች። ጉዳዩን ባላምንበትም የተወሰኑ ነገሮች እነግርሻለሁ...»

ሀወኒ እንደ ርችት የሚፈነዳ ሳቅዋን ለቀቀችው... አክሱማይትም በሳቅ አጀበቻት። ነጭናጫው ታጋይ ግራ ከመጋባቱና ከመደንገጡ የተነሳ መሀል አስቀምጠው የሚስቁበትን ሴቶች በየተራ ገረመማቸው።

«ምን ነካችሁ?» አለ።

«ይቅርታ» አለች አክሱማይት «... ነጭናጫ መሆንህን ነግሬያት ስለነበር ነው ሀወኒ የሳቀችው»

ታጋዩ በንዴት ጦፈ፣

«እኔ በጣም የሚገርመኝ ነገር ቢኖር! እኔ ሳላምንበት - በመርሆ ግጥም አድርጋችሁ ስለሰፋችሁልኝ ነጭናጫ ስለሚባለው ጭራ ነው። እኔ ነጭናጫ አይደለሁም። ነጭናጮች እናንተው ናችሁ። ያልመሰለኝን መናገር መነጫነጭ ነው?»

ከአክሱማይት ጋር በትግርኛ አንድ ሁለት መባባል ሲጀምሩ ሀወኒ እየሳቀች ታያቸው ጀመር። ለአምስት ደቂቃ ያህል

ተጨዋጨኸው ተስማሙ::

«ይቀጥልልሻል ሀወኒ» አለች አክሱማይት «ሳትሳቀቂ ያሻሽን ጠይቂው:: የሀየሎምን የልጅነት ታሪክ ላንቺ መንገር እንዳለበት አምኖአል:: እየተነጫነጨም ቢሆን አምኖአል::»

አክሱማይትን ከገላመጣት በሁዋላ ጆርባውን ሰጥቶአት ፊቱን ወደሀወኒ አዞረ::

«... ሀየሎም በልጅነቱ እግር ኳዋስ ጨዋታ ይወድ ነበር:: ይኸው ነው የልጅነቱ ታሪክ:: በርግጥ የአዲነብርኢድን ወጣቶች እያሰባሰበ ለጠብም ለፍቅርም፣ ለአደጋም የማስተባበር ባህርይ ነበረው:: ከዚህ በላይ ምን ሊባል ይችላል? በርግጥ አድማ የማድረግ ዝንባሌዎቹን መጥቀስ ይገባል:: አመፅ ነገሮች ላይ ግንባር ቀደም ተሳታፊ ነበር:: እምቢተኛ ነበር - ሀየሎም:: በዚህ ጠባዩ አንድ ጊዜ ከትምህርት ቤት ተባሮ እንደነበር አስታውሳለሁ::

«በአፄ ሀይለስላሴ ስርአት ላይ ይካሄዱ በነበሩ የተማሪዎች የተቃውሞ እንቅስቃሴዎች ላይም ተካፍሎአል:: ይሄ አይበቃሽም?» ብሎ ወደ አክሱማይት ተገላመጠ:: ሁለቱም ከመናገራቸው በፊት ደግሞ ራሱ ቀጠለ «... በርግጥ በወቅቱ የተሙዋላ ፖለቲካዊ ብስለት ነበረው ለማለት አይቻልም:: ሁላችንም እንዲያ ነበርን:: መቼም ሀየሎምን በሚገባ አውቀዋለሁ:: ከትግል በፊትም ሆነ ከትግል በሁዋላ አሳምሬ አውቀዋለሁ:: ሳያስበው ነው ወደ ትግል የገባው:: ሁላችንም ደሞ እንዲያ ነበርን:: ለአብነት ለሩሲያ አብዮትና ለሌኒን ታላቅ ክብር ነበረው:: የአብዛኞቻችንም ሁኔታ ይህን ይመስል ነበር ማለት ይቻላል:: ይህም ሆኖ ግን ሀየሎም አዲነብርአድ ላይ ፍትህ በመንፈግና ጉቦ በመብላት ለታወቁት ፖሊሶች ጥሩ መድሀኒታቸው እንደነበር የታወቀ ነው:: ሽጉጣቸውን፣ ኮፍያቸውን እየነጠቀ ደም እምባ ነበር የሚያስለቅሳቸው:: ዘወትር ወደቤቱ አማላጅ እንደጐረፈ ነበር:: አብሪተኞችን ከልጅነቱ ጀምሮ አጥብቆ የሚጠላ፤ ደካሞችን የሚደግፍ፤ በጉዋደኞቹ ሁሉ የተወደደ፤ ግሩም ሰው ሆኖ ነው ያደገው:: ይህ ሁሉ ህዝባዊ ባህርይ እንዳለው ቢጠቁምም በዚያን ወቅት ግን ድንገት ነበር ትግሉን የተቀላቀለው:: ጠመንጃ ይዞ ወጥቶ ረጅም አመት በረሀ ቆይቶ፣ ታግሎ ፣ አታግሎ፣ ወደዚህ ደረጃ መድረስን የመሳሰለ ነገር በአእምሮው ያልነበረ ሊሆን እንደሚችል ግልፅ ነው:: ይኸ በአብዛኞቻችን የነበረ ነው:: በርግጥ እነወዲ ዜናዊ እንዲያ ላያስቡ ይችላሉ:: ከጠየቅሽኝ ርእሰ ጉዳይ ወጥቼ ይሆን?»

«ልክ ነህ:: ቀጥል ተስማምቶኛል» አለች ሀወኒ::

«... መልካም:: ጥያቄሽ ራሱ ችግር ስላለበት ነው ይህን ያልኩሽ:: እንዳልኩሽ የሚስማኝን መናገር አለብኝ:: አንድ ቃል በተነፈስኩ

ቁጥር 'ነጭናጫ' የሚል ቀንድ ግንባሬ ላይ መትከል ተገቢ አይደለም:: ካቆምኩበት ለመቀጠል ያህል... በ1967 ከሀየሎም ጋር ወደአዲስ አበባ ሄደን እንደነበር ባነሳልሽ ይጠቅምሽ ይሆናል:: ወሩ ጥቅምት ይመስለኛል:: ልክ ነኝ፤ ጥቅምት መግቢያው ላይ ነበር:: የየካቲቱ ህዝባዊ አብዮት ተቀጣጥሎ ግርግር የጦፈበት ጊዜ ነበር:: ሀየሎም ደጋግሞ 'እነዚህ ወታደሮች አላማሩኝም' ይል ነበር:: ሁለት ወራት ያህል አብረን አዲሳባ እንደቆየን፣ 'እኔ ወደአዲነብርኢድ መመለሴ ነው' አለኝ:: 'ትንሽ እንቆይ?' አልኩት::

'ለምን?' አለኝ::

ምላሽ አልነበረኝም:: አያይዞ፣ 'ለመማር፣ ስራ ለመያዝ፣ የአዲሳባ ሰው ለመሆን?' የሚል ጥያቄ አቀረበልኝ::

'መልካም እንግዲህ አንተ ተመለስ:: እኔ ዘግይቼ እከተልሀለሁ' አልኩትና ተሰነባበትን::

እኔ አዲስ አበባ ቆየሁ:: ሁዋላ እንደሰማሁት ከአዲስ አበባ እንደተመለሰ ወደ አባቱ እርሻ ነበር የሄደው:: ሽራሮ፣ ገምሀሎ እሚባል ቦታ ከእህቱ ልጅ ጋር ጥቂት ጊዜያት የቆየ ይመስለኛል:: እንግዲህ ይህ ጊዜ የህወሀት መስራች የሆኑት ወዲ ዜናዊም ሆነ እነ ስዩ፣ እነ አባይ እነ ስብሀት እነ ስዩም በአካባቢው ይንቀሳቀሱ የነበረበት ጊዜ ነው:: ሀየሎም በወቅቱ ስለእንቅስቃሴው ብዙ እውቀት የነበረው አይመስለኝም:: ይልቁን ይኸ ያልኩሽ ወንድሙ ከነ ስዩ ጋር ግንኙነት መስርቶ ነበር:: ውሎውን ግን ለሀየሎም አይነግረውም:: ሁዋላ ሀየሎምንም ይዞት መሄድ ጀመረ:: በዚህ ጊዜ ነው እኔ ከአዲሳባ በቀጥታ ወደበረሀ የሄድኩት:: እዚያ በደረስኩ ሰሞን ሀየሎምም መጣ:: በመጀመሪያዎቹ የትግሉ ጊዜያት ለትግል ከወጡት መካከል ወደ ከተማ እየተመለሱ ለደርግ መረጃ የሚያቀብሉ ስለነበሩ እነርሱን እንድንጠብቅ እኔና ሀየሎም ተመድበን እንደነበር ትዝ ይለኛል:: ይኸ ግን የትግሉ የአጀማመር ታሪክ እንጂ የሀየሎም የልጅነት ጊዜ ስላልሆነ ከርእሴ የወጣሁ ይመስለኛል» ብሎ ድንገት አቋረጠ::

«የለም! የለም! » ብላ ተቃወመች ሀወኒ «... እንዲያውም እጅግ ጠቃሚው ምእራፍ ይኸ ይመስለኛልና ቀጥልበት» ስትል አደፋፈረችው::

ትንሽ አቅማምቶ ቀጠለ፣

«... ስለሀየሎም የትግል አጀማመር ሊጠቀስ የሚገባው ምንም የውትድርና ስልጠና ሳይሰጠው ራሱን ብቁ አድርጐ የመገኘቱ ጉዳይ ነው:: ወደ በረሀ ሲወጣ ጭምር እንደታጋይ ታጥቆና የአባቱን ጠመንጃ ይዞ ነበር:: ይህ ሁኔታ ሀየሎምን ልዩ ያደርገዋል:: ከማንኛችንም

ታጋዮች ቀድሞ ችሎታውን ማስመስከር የጀመረ፣ ተወዳጅነትና አመኔታን ያተረፈ ታጋይ ነበር። በርግጥ ሁዋሳ ታላላቅ ውጊያዎች መካሄድ ሲጀምሩ የተለያዩ የውትድርና ጥበቦችን አጥንቶአል። በማንበብ ልምዱን አዳብሮአል። በተግባሬ ያገኘውን ልምድ ካነበበው ጋር እያዛመደ በአላማ ፅናት እያረቀ የድልና የጀግንነት ምሳሌ ለመሆን የበቃ ወንድማችን ነው። ሀየሎም ያልተሳተፈበት ውጊያ ተደርጐአል ማለትም ከቶ አይቻልም። በውጊያዎች ሁሉ ሀየሎም የብርታት ብርሀን ሆኖ ያገለግላል። ስለሀየሎም ተነግሮ ያልቃል ብሎ የሚያስብ ካለ መቼም የዋህ ነው። እኔንም ከዚህ በላይ ባትነዘንዙኝ ለፅድቅ ይሆናችሁዋል ...»

ሳቀበት።

ከዚያ በላይ አንዲትም ቃል ለመተንፈስ እንደማይፈልግ ጭምር ተገነዘበችለት። ለጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ እንደቆዩ፤

«ታሪክ ሀሁፊ ከሆንሽ በአጠቃላይ በኢህአዴግ ወይም በህወሀት ደረጃ ያለውን የትግል ታሪክ ብትቃኚው አይሻልም?» ሲል ጠየቃት «...የሀየሎምን ብቻ ነጥለሽ የምታዪው ከሆነ ወደ ተሳሳተ አቅጣጫ ነው የምትጉዋዘው።»

ሀወኒ በረጅሙ ተነፈሰች። ይህን ለመሰሉ ጥያቄዎች ማብራሪያ መስጠት ታክቶአታል።

* * *

በቤጌምድር ግዛት ውስጥ ወርታ የምትባል አንዲት ትንሽ መንደር አለች። ወርታ በታላላቅ ኰረብታዎች ተከባለች። የከፍተኛ ኰረብታዎቹ ጫፍ ጣናንና ባህርዳርን አሻግሮ ያማትራል። በእነዚህ ከፍተኛ ኰረብታዎች አናት ላይ ብዙ ሺህ ጠመንጃዎች አሉ። የጠመንጃዎቹ አፈሙዝ ወደባህርዳር ያመለክታል። አሁን ጠመንጃዎቹ ዝምታ ላይ ናቸው። ትእዛዝ ይጠብቃሉ። በሚታዘዙባት ደቂቃ ግን በደርግ ግዙፍ ሀይል ላይ ይዘፍኑበታል። ካልታዘዙ ምንጊዜም ሀጥተኞች ናቸው።

የተዋጊዎቹ አዛዥ ከኰረብታዎቹ እምብዛም ባልራቀ የአንድ ገበሬ ጐጆ ውስጥ ይገኛል። የጐጆዋ አካባቢ ሌሊትና ቀን በታጋዮች ይጠበቃል። በኰረብቶቹ ላይ የመሸጉት ንቁ ታጋዮች መሪያቸው አጠገባቸው መኖሩን ያውቃሉ። በአካባቢያቸው መገኘቱ የሚያሳድርባቸው ልዩ ስሜት ጭምር አለ። በራስ የመተማመን ወኔያቸውን ይጨምረዋል። ልበ ሙሉነት ይሰማቸዋል። ስለዚህ ዘወትር ስሙ ከአንደበታቸው አይጠፋም - ሀየሎም!፤ ወዲ አርአያ!

ሊመሽ ምንም አልቀረው ...

አንዲት ረጅም ቀጭን ሴት ሀየሎም ወደሚገኝበት ጐጆ ስታመራ ታየች። የያዘችው ሻንጣ እንደ አሸዋ ቢከብድም የመበገር ሁኔታ አልታየባትም።

ታጋይ መች ይደክመውና!? ምን ሲደረግ!?

«ወዴት ነው?» የሚል ድምፅ ሰማችና ቆመች። በመፅሀፍ የተሞላ ሻንጣዋንም ጣል አደረገችው። በድንግዝግዙ ውስጥ ድምፅ ወደሰማችበት ጢሻ አተኰረች። ራሱ ላይ የጠመጠመው ክሹፍ የደብር አለቃ ያስመሰለው ጠመንጃ ያነገተ ተዋጊ ከሰንሰል ቅጠሎች ውስጥ ተመዞ ወጣ።

«ሀየሎምን ማነጋገር እፈልጋለሁ» አለችው።

ታጋዩ ግን መልስ ሳይሰጣት በርቀት ያስተውላት ጀመር።

«ሀወኒ ማለት አንቺ ነሽ?»

«ነኝ አው»

በፈገግታ ተጠጋት።

እንደበረሀው ልማድ ጭንቅላት ለጭንቅላት እየተገጫጩ ተሳሳሙ።

«ሀየሎም እንደምትመጪ ከነገረን ቆየ። ምነው ዘገየሽ?»

«መኪና በጣም ችግር ነበር።»

ታጋዩ ሻንጣዋን አፈፍ አድርጐ ወደ ጐጆዎቹ እየመራ ወሰዳት።

«እንተዋወቃለን። ረሳሺኝ ልበል?»

«ረሳሁህ። የት ነበር የተገናኘነው?»

«ከጐንደር እንደመጣሽ» ብሎ ፈገግ አለ። አያይዞ «ለመሆኑ ትግርኛ ለመድሽ?»

«ቁሩብ ... ቁሩብ»

ሁለቱም ሳቁ። 'ትንሽ - ትንሽ' ማለትዋ ነበር።

ከጐጆዎቹ ጉዋሮ ከአስር የማይበልጡ የትግራይ ታጋዮች ራት እየተመገቡ ነበር። በትሪ ላይ የተዘረጋውን እንጀራ ከበው እጆቻቸውን አንዴ ሲሰነዝሩ ትሪው ባንድ አፍታ ባዶውን ይቀራል። ዳሩ ትሪ አይደለም። ለሁለት የተሰነጠቀ ጀሪካን ነው። አንድ ጀሪካን በቁመቱ ለሁለት ሲሰነጠቅ ምን የመሰለ ሁለት ትሪ ይወጣዋል።

ታጋዮቹ በባህላቸው መሰረት እንግዳዋን ወደ ገበታው

ጋበዙዋት:: ተጠግታ መሻማት ጀመረች:: ገና ከእሳት የወረደው የአደስ ወጥ እንጀራው ላይ ሲገለበጥ የዘንጋዳው እንጀራ እየራሰ ስለሚቆራረስ ጠቅልሎ ለመጉረስ አይመችም:: ዳሩ ለአመጋገብ ምን ህግ ያሻዋል? እንጀራና ወጡን እንደ ንፍሮ እየዘገኑ ለመጉረስ መሞከር የተለመደ ነው::

«ማን ልበል ስምሽን?»

ለእንግዳዋ ጥያቄ ያቀረበላት የግንባሩ የመረጃ ሀላፊ ነበር:: ራት ላይ ባጋጣሚ አጠገብዋ ነበር የተቀመጠው::

«ሀወኒ:: ያንተስ?»

«ወዲ አስመራ ይሉኛል::»

«ኤርትራዊ ነህ?»

«አይደለሁም:: የትግራይ ልጅ ነኝ - ግጀት የምትባል መንደር ነው የተወለድኩት:: እድገቴ ግን አስመራ ስለሆነ ታጋዮቹ ወዲ አስመራ ይሉኛል:: እዚህ ተመድበሽ መምጣትሽ ነው?»

«እንዴታ!»

ደስታ ፊትዋ ላይ ተንቦገቦገ::

«ምን ክፍል ተመደብሽ?»

«ታሪክ ቀረፃና የዜና ወኪል::»

«አማራ ነሽ?»

«የለም::: ኦሮሞ ነኝ::»

«ሀወኒ የሚለው ስም ግን የአማርኛ መስሎኝ ነበር::»

«በርካታ አማሮች ደግሞ የትግሬ ስም ይመስላቸዋል:: ቃሉ የኦሮሚኛ ነው:: 'ምኞቴ' ማለት ነው» አለችው::

እንጀራው ስላለቀ አስተናጋጆቹ ትሪውን ይዘው ሄዱ:: አፍታም ሳይቆዩ በእንጀራና ወጥ ሞልተውት ተመለሱ::

«መቼ ነው ወደ ትግል የገባሽው?» ሲል ጠየቃት::

«ቆየሁ»

«ከውጪ ነው የመጣሽው?»

«የለም:: ጐንደር መምህር ነበርኩ:: በቀላል ነገር አመት ሲያስሩኝ አኩርፌ ኮበለልኩ:: ሀሳቤ እንኳዋ ወደ ሱዳን ማለፍ ነበር:: በአጋጣሚ

የህወሀት ሰራዊት ያዘኝ:: የመጀመሪያ ቀን ማን እንዳናገረኝ ታውቃለህ? - ሀየሎም ነበር::»

«አሃ» አለ ወዲ አስመራ «... ሰሞኑን ሲያወራልን የነበረው ስላንቺ ኖሯዋላ! በጣም ያደንቅሻል:: ቅን ናት ሲል ነበር::»

«እውነት?»

ፊትዋ ባንዴ ቀላ:: በሀሴት ሞቀች:: እስዋ በሌለችበት ሀየሎም ስለርስዋ ያወራውን መስማትዋ ልዩ ደስታ ፈጠረላት:: በዚያ ስሜት ታወጋው ጀመር፣

«ይገርምሀል... ወደ በረሀ ከመውጣቴ በፊት የሀየሎም ስም ለኔ አዲስ አልነበረም:: ጐንደር ሆኜ ስለርሱ ሲነገር እሰማ ነበር:: ወደ ኢህአዴግ ነፃ መሬት እንደገባሁ መጀመሪያ ያገኘኝ ታጋይ ወደ ሀየሎም ሲያቀርበኝ ያ ስመ - ገናና ሰው የዚህ አይነት ቅርፅና መልክ ይኖረዋል ብዬ ጨርሶ አላሰብኩም ነበር:: እኔ ስደርስ አንዲት ጐጆ ውስጥ ጋቢ ለብሶ ፊልም እያየ ነበር:: ጅንን ሰው ነበር የጠበቅሁት:: ሀየሎም ለሰላምታ እጁን ሲዘረጋልኝ እሱ ይሆናል የሚል አሳብ ውስጤ አልነበረም:: ጨበጥኩት:: ቁጭ በይ አለኝ:: ቁጭ አልኩ::

'ስምሽ ማነው?'

'ሀወኒ?'

'የኔ ደሞ ሀየሎም'

ሰውነቱ ውስጥ የኤሌክትሪክ ሞገድ የተለቀቀ ያህል ነዘረኝ::

'አንተ ነህ ሀየሎም?' ብዬ ጮህኩ::

እሱም በሁኔታዬ ደንግጥ አለ::

'ምነው?' አለኝ::

'ስምህ በጣም ገናና ነው:: ብዙ ሰዎች ያደንቁሀል:: ወታደሮች ደግሞ ይፈሩሀል' አልኩት::

ሀየሎም ብዙ ስሜት አልሰጠውም:: በግራ እጁ ጢሙን እያፍተለተለ ቆየና፣ 'በድንበር አካባቢዎች በብዛት ስለተንቀሳቀስኩ ይሆናል ያን የመሰለ ታሪክ የሰማሽው:: በተረፈ የኔ አስተዋፅኦ ከሌላው ተጋዳይ የተለየ አይደለም' አለኝ:: ከዚያም ታሪኬን እንደዋዛ ጠየቀኝ:: የትምህርት ደረጃዬን፣ ስለቤተሰቦቼ፣ ስለፖለቲካ ዝንባሌዬ አስረዳሁት:: በመጨረሻ ፍላጐቴ ምን እንደሆነ ማወቅ ፈለገ:: ቢቻል ወደ ጀርመን ለመሻገር እንደምፈልግ ስገልፅለት፣

'ጀርመን ምን ተደርጊያለሽ?' ሲል ጠየቀኝ::

የልጅነት ፍቅረኛዬ እዚያ መኖሩን ስነግረው ራሱን ላይ ታች ነቀነቀና 'እይዞሽ በሰላም ያሰብሽው ቦታ ትደርሻለሽ' ብሎ አፅናናኝ:: በነጋታው ቁርስ ላይ ጠራኝና አብረን በላን:: ረጅም ሰአት የፈጀ ቁርስ ነበር:: ሀየሎም ስለትግሉ ያብራራልኝ ጀመር:: ታሪክ ፀሐፊ የመሆን ፍላጎቱ ከፍተኛ ስለነበር ጥያቄ አበዛሁበት:: ያለመታከት አብራራልኝ:: የግል ታሪኩን በተለይ ደጋግሜ ጠይቄው ነበር:: የዚያን አይነት ጥቂዎችን ይዘላቸዋል:: እኔ ደግሞ የግል ታሪኩን ነበር የበለጠ ለመስማት የጉዋጉዋሁት... በእምነት ደረጃም ታሪክ በግለሰቦች በኩል ቢፃፍ የበለጠ የተዋጣ ይሆናል ብዬ ነው የማምነው:: ሀየሎም በአብዛኛው ስለኢትዮጵያ ህዝብ ነበር የሚያወራልኝ:: ተዋረድን፣ ደኽየን፣ የሚሉ ቃላት ነበሩት:: ሲናገር የፖለቲካ ሰው አይመስልም:: ድህነት መጥፋት አለበት፣ መዋረድ የለብንም፣ መሰደብ፣ መገደል፣ አይገባንም የሚል ነገር ደጋግሞ ይናገር ነበር:: ወደድኩት:: በጣም ወደድኩት:: ምሳ ሰአት እንደምንገናኝ ነግሮኝ ይሄዳል:: የሀየሎምን ወሬ ለመስማት በጉጉት ነበር ምሳ ሰአትን የምጠብቀው:: የዋለበት ውሎ ሲመለስ 'ሀወኒ' ብሎ ሲጣራ የማነበውን ወርውሬ በርሬ ነበር የምወጣው:: በአስራምስተኛው ቀን ነው መሰለኝ 'ወደ ሱዳን የሚሄድ መኪና ተገኝቶአልና ነገ ማታ ስለምትጉዋገር ተሰናጂ' አለኝ:: ልቤ ለሁለት ተከፈለ:: ጥቂት ቀናት መቆየት ፈለግሁ:: በርግጥ ፈርቼ ነበር:: ጦርነት ቢነሳ እሞታለሁ የሚል ስጋት ነበረኝ:: በሌላ በኩል ደግሞ ሱዳን ጨለማ ሆኖ ታየኝ:: ሱዳን ምን እንደሚገጥመኝ ጨርሶ አላውቅም ነበር:: ሆኖም ለመሄድ ወሰንኩ:: በነጋታው እቃዎቼን በትንሽ ሻንጣ አሰናድቼ ለጉዞ ተነሳሁ:: መኪናው ይመጣል ከተባለበት ሰአት ቀደም ብሎ ሀየሎም አስጠራኝ:: ያቺን ደቂቃ በህይወቴ ሙሉ አልረሳትም:: 'መሄድሽ ነው?' ሲል ጠየቀኝ::

'አዎን'

ትክ ብሎ ሲያየኝ ቆየና፣

'መልካም ጉዞ እመኝልሻለሁ:: ካርቱም እንደደረስሽ መሐመድ ኡስማን የሚባል ሰው ይቀበልሻል:: ያሰብሽው ሁሉ እስኪሞላልሽ ድረስ ይንከባከብሻል' አለኝና ለስንብት እጁን ዘረጋልኝ::

እንባዬ ሳላውቀው በአይኔ ግጥም ብሎ ሞላ:: ሀየሎምን መለየት ከባድ ነበር:: ሩህሩህ ሆኖ ነበር ያገኘሁት:: የዘረጋልኝን እጁን ስጨብጠው 'ሀሳብሽን ከለወጥሽና ለመታገል ልብሽ ከፈቀደ በእልልታ እንቀበልሻለንና ሳታመነቺ ተመለሺ' አለኝ:: ስሜቴን ፈራሁት:: 'ቅሪ' ቢለኝ እቀር ነበር:: ግን ሳይለኝ ቀረ:: እድሉን ሙሉ በሙሉ ለኔ ተወልኝ:: የዘረጋልኝን እጁን እንደጨበጥሁ ቆየሁ::: 'ቻው ሀወኒ -

አልረሳሽም' አለኝ::

እንባዬን እየጨማመቅሁ ሀየሎምን ትቼ ቆሞ ወደሚጠብቀኝ ማርቸዲስ የጭነት መኪና በረርኩ:: በመንገድ ላይ ታጋዮቹ በጣም ተንከባከቡኝ:: ሱዳን ወይም አውሮፖ ከመኖር መታገል የበለጠ እንደሚያስደስት እየነገሩኝ ካርቱም ገባን::

'ሀየሎም ለምንድነው እንድታገል አጥብቆ ያልጠየቀኝ?' በሚል ጥያቄ ራሴን ማሳበድ የጀመርኩት ወዲያው ነበር:: ምናልባት በስነልቦና ደረጃ ለትግል እንዳልተዘጋጀሁ ተረድቶ ይሆን? ከራሴ ከውስጥ በመነጨ ፍላጎት ለትግል ካልወሰንኩ ውጤትማ ልሆን እንደማልችል አምኖ ይሆን? ብዬ ደሞ አስባለሁ:: በተከፋፈለ ልብ ነበር ካርቱም ኢህአዴግ ጽህፈት ቤት የሰነበትኩት:: በሁለተኛው ሳምንት ግን ሀሳቤን ለወጥኩና ወደ ትግራይ ተመለስኩ:: አመጣጤ ለመታገል አልነበረም:: ድርጅቱ የሚፈቅድልኝ ከሆነ የጦርነቱን ታሪክ ለመጻፍ ብቻ ለመጠየቅ ነበር:: መጣሁ:: ጠየቅሁ:: ተፈቀደልኝ:: ደስታዬ ወሰን አጣ:: ምናልባትም በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ ተወደደም ተጠላም ግዙፍ ስፍራ የሚይዘውን ይህን የጦርነት ታሪክ ለመፃፍ እድል ማግኘት አስደሳች ይመስለኛል:: ድርጅቱ በጀት መደበልኝ:: ታጋዮች ከሚመገቡት የተሻለ ምግብ ጭምር ለኔ ተፈቅዶ ነበር:: ከወታደራዊ ምስጢሮች በቀር ማንኛውንም ዶክመንት እንድመለከት ታዘዘ:: ብዙ ታጋዮችን አነጋገርኩ:: የህወሀትና የኢህዴንን ከፍተኛ ባለስልጣናት፣ ወታደራዊ መሪዎች፣ እውቅ ተዋጊዎችን ሁሉ አገኘሁዋቸው:: ከአንዳንድ የሻዕቢያ ሰዎች ጋር ጭምር ተዋወቅሁ::

ከአራት ወራት በፊት ጀምሮ ግን በከባድ ችግር ውስጥ በጀግንነት በሚያልፉ ታጋዮች ፅናት መቅናት ጀመርኩ:: ራሴን መናቅና መታዘብ አመጣሁ:: ግን እዋልል ነበር:: በዚህ መካከል ከሳድ ግመል ላይ በአይሮፕላን ድብደባ ቆሰልኩ:: እድሜ ለደርግ በአይሮፕላኑ ድብደባ ጠንካራ ታጋይ ሆኜ ወጣሁ:: እያንዳንድዋ ደርግ የሚፈፅማት ግፍ ታጋዮችን እንደምትወልድ! አመፀኛ ልቦችን እንደምታፈራ ጭምር ተገነዘብኩ:: ይህ ትልቅ ትምህርት ነበር - ለኔ» ብላ በረጅሙ ተነፈሰች::

ከራት በሁዋላ ሻይ በኩባያ መጣላቸው:: የኩባያው ክፈፍ ከንፈርዋን ስለለበለባት እንዲቀዘቅዝላት አስቀመጠችው::

«እዚህ ምን ስራ ላይ ነው ምድብህ?» ስትልም ወዲ አስመራን ጠየቀችው::

«የመረጃ ስራ ነው የምሰራው» ካለ በሁዋላ «... በነገራችን ላይ እኔ በአግአዚ ኦፕሬሽን ከመቀሌ እስር ቤት ካመለጡት መካከል ነኝ:: ስለኦፕሬሽኑ ሰምተሻል?» ሲል ጠየቃት::

«ጫፍ ጫፉን» አለች፡፡

«የማይታመን የጀግንነት ተግባር ነው የተፈፀመው፡፡ ከፃፍሽ ከሱ ብትጀምሪ ይሻልሻል፡፡»

«በሀየሎም በኩል የትግሉን ታሪክ መዳሰስ ነው ፍላጐቴ» አለችው፡፡

ወዲ አስመራ በመቃወም ራሱን ግራቀኝ ናጠ፡፡

«ትግሉ የህዝብ ታሪክ ነው፡፡ የህዝብ ቁጣ ነው፡፡ ሀየሎምን ህዝቡ ነው የወለደው፡፡ ስለዚህ ትግሉን በግለሰብ በኩል መግለፅ ህዝባዊነቱን ያኰስሰዋል» ሲል አስተያየት ሰጠ፡፡

«ሀየሎምን ህዝቡ ነው የወለደው? ምን ማለት ነው ይኸ? ህዝቡ ሀየሎምን ጀግና ሁን ብሎ መረጠው? ወይስ ሀየሎም በተፈጥሮው ሩህሩህና ጀግና ነበር? ብቻ ይህ ርዕሰ ጉዳይ አከራካሪ ነው፡፡ ዞሮ ዞሮ ግን ታሪክ የግድ በአንድ መንገድ ብቻ መገለፅ ያለበት አይመስለኝም» አለች፡፡

«ሀየሎምን ማእከል ካደረግሽ ስለትግሉ የተዛባ ግንዛቤ ነው የምታስተላልፊው፡፡ ሀየሎም የህዝብ ሀብት ነው፡፡ ለዘልአለም በልባችን፤ በወደፊቱ ትውልድ አእምሮም የሚኖር ቅርስ ነው፡፡ ቢሆንም...» ከማለቱ

«ሀወኒ!» የሚል የጥሪ ድምፅ በጨለማ ውስጥ ተሰማ፡፡ በድምፁ አወቀችውና ከተቀመጠችበት ብድግ አለች፡፡

«እዚህ ነኝ ሀየሎም» ማለት ፈልጋ ነበር፡፡

አቃታት ...

ደንስ ጀግና!

ከራቫትክን አውልቅና!

ምእራፍ አምስት

- 1 -

«እንደምን ከረምክ ልጄ?»

«ጤና ይስጥልኝ አባቴ ...»

«ተመልሰህ መጣህ ማለት ነው? ችግር ገጠመህ?»

«ችግር አልገጠመኝም አቦይ» አለ ወጣቱ ሰው፡፡ «አንድ የሚያስተላልፉልኝ አስቸኳዋይ መልእክት አለ፡፡ የታሰረው ወዳጃችን ከእስር ቤት ያመልጥ ዘንድ መሞከር ያለብን ይመስለኛል፡፡ ምናልባት ለዚያ የምታገለግል አንዲት እጅግ ጠባብ ቀዳዳ ታይታኛለች፡፡ ይህንን